

ADVOCATENBLAD

SINDS 1918

ACHTERGROND

Grote kantoren halen alles uit de kast om toptalent binnen te halen

OPINIE

Extra geld voor gefinancierde rechtsbijstand is niet dé oplossing

ACHTERGROND

Groeiende zorg over de kwaliteit van de eenpitter

Binnenkort verwacht:
**Advocaat voor
het hele gezin**

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

Eenpitter?

Je doet in je eentje het werk van vijf man. Daarin ben je geen uitzondering. Een deel van de notariskantoren en zelfs meer dan de helft van de advocatenkantoren is een eenmanszaak.

Door al die activiteiten staat het checken van je persoonlijke situatie vaak onderaan de To Do List. Onverstandig, want juist als eenpitter ben je extra kwetsbaar. Door uitval bij ziekte bijvoorbeeld. En hoe zit het met je pensioen? Werken is leuk, maar je wilt toch ook ooit stoppen.

Het begint met het inventariseren van de financiële risico's. Vraag advies, of nog beter; laten we samen een plan maken.

Dan hoef je dat in ieder geval niet alleen te doen...

www.nwk.nl

Niehoff Werning Assurantiën B.V. is een aangesloten instelling van Kröller Assurantiën B.V. en daarmee onderdeel van Aon.

Januari 2018

98e jaargang

Het *Advocatenblad*, het blad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 10 keer per jaar en wordt uitgegeven door Boom juridisch. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen. De redactie werkt volgens de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek.

Hoofdredacteur

Kees Pijnappels

Redactie

Sabine Droogleevers Fortuyn, Nathalie Cloude-mans-Voogd, Sylvia Kuijsten, Francisca Mebius

Advocaat-redactieleden

Jan Wouter Alt, Karol Hillebrandt, Jack Linssen, Robert Malewicz, Coline Norde, Christiane Verfuurden, Paulien Willemsen

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Textcetera, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Wilco, Amersfoort

Citeerwijze

Adv.bl. 2018-1, p.

Aan dit nummer werkten mee

Erik Jan Bolsius, Ronald Brokke, Jiri Büller, Chris van Dam, Sébas Diekstra, Leonie Dorrestein, Nathalie de Graaf, Bianca Hampsink, Olga Hoekstra, Sjoerd van der Hucht, Jean-Pierre Jans, Mariska Jansen, Mariska Jansen, Matthijs Kaaks, Michel Knapen, Lars Kuipers, Susan Nooijen, Joachim de Ruiter, Robert Sanders, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Bart van Tongeren, Paul van Wijngaarden, Bendert Zevenbergen

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl.

Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op.

De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

De redactie is telefonisch bereikbaar op nummer 070 - 335 35 70.

Boom juridisch

Selma Soetenhorst-Hoedt (uitgever)

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag, postbus 30851, 2500 GW Den Haag, info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35, helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070 - 335 35 54.

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 246 per jaar (excl. btw, incl. verzendkosten). Een abonnement biedt u naast de gedrukte nummers tevens het online-archief vanaf 2001 én een e-mailtendering. Kijk op www.advocatenblad.nl voor meer informatie en het afsluiten van een abonnement. Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Valt de aanvang van een abonnement niet samen met het kalenderjaar, dan wordt over het resterende gedeelte van dat jaar een evenredig deel van de abonnementsprijs in rekening gebracht. Het abonnement kan alleen schriftelijk tot uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Voor vragen over uw abonnement kunt u contact opnemen met Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl.

Adreswijzigingen

Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl. Adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V., Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen Tel. 024-360 77 10, mail@capitalmediaservices.nl.

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en veelevoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

ISSN 0165-1331

Omslagfoto: Ronald Brokke

© Sjoerd van der Hucht

JUBILEUM

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Je zou het niet zeggen als je ons ziet, maar we zijn al honderd jaar oud. Alle reden voor een feestje dus. De dag waarop we de eeuw volmaakten, was 15 januari jl. Immers, nummer 1 van de eerste jaargang verscheen op 15 januari 1918. De bewaarband van die eerste jaargang staat nog bij ons in de kast. Een klein blauw boekje met harde kaft, binnenin ruim 180 dunne, vergeelde pagina's vol archaische taal, uit een ver en grijs verleden.

Een groter verschil met het nummer dat nu voor u ligt, is nauwelijks denkbaar. Vroeger was alles natuurlijk beter, maar op dit punt hebben we toch vooruitgang geboekt. Niet dat ik zelfs maar het geringste wil afdoen aan het werk van de *founding fathers*. Het tegendeel is het geval. Zonder hun inspanningen van toen, geen *Advocatenblad* nu.

Maar alleen al het gegeven dat het magazine tegenwoordig beeld bevat, maakt een wereld van verschil. Fotografie was destijds in kranten en bladen nog een uitzondering. Alle tekst werd bij voorkeur achter elkaar afgedrukt, in hetzelfde lettertype, zonder grafische elementen. Die zouden de ontwikkelde lezer – in die tijd een pleonasme – immers alleen maar afleiden. Los daarvan was het technisch nogal omslachtig om foto's af te drukken.

Het huidige *Advocatenblad* geeft foto's juist de ruimte. Daar zit een gedachte achter. Al bladerend valt het misschien op dat er veel portretten op de pagina's prijken. Daarmee krijgen onze verhalen letterlijk een gezicht. We zijn al honderd jaar een vakblad, voor professionals. Maar de balie bestaat in de eerste plaats toch vooral uit mensen. Als mens wil je niet alleen zien wat er wordt gezegd, maar ook door wie. Zo is ons brein geprogrammeerd. Namen onthoudt bijna niemand, gezichten iedereen.

In onze moderne samenleving groeit het belang van (bewegend) beeld nog verder. In de trein slinkt het aantal reizigers dat boek of krant leest, ten gunste van hen die op hun mobiel video's bekijken. Als straks de auto zelf zijn weg vindt door de file, zullen bestuurders ongetwijfeld ook naar een schermje gaan kijken.

In het *Advocatenblad* van nu streven we naar een balans tussen tekst en beeld, tussen vorm en inhoud. Aan u het oordeel of dat deze keer weer is gelukt. Zie bijvoorbeeld het verhaal over de gezinsadvocaat, dat over de eenpitter of één van de andere artikelen. Als ze een eeuw geleden in de glazen bol hadden kunnen kijken, waren ze jaloers geweest op onze mogelijkheden. Benieuwd wat wij er over honderd jaar van vinden.

DEZE EDITIE

24
Alleen, maar
niet eenzaam

36
Asieladvocaat laat
zich leiden door
moreel activisme

RUBRIEKEN

- 3** Redactioneel, Colofon
- 6** Het Dilemma,
@Advocatenblad, Poll
- 7** Cijfers, Citaat, Column
Matthijs Kaaks
- 9** In Beeld
- 12** Frisse Neus
- 21** Ter zitting, Agenda
- 50** Gezien
- 51** Tuchtrechtcolumn
Trudeke Sillevius Smitt
- 67** Lawyers for Lawyers
- 68** Canon

ACTUEEL

- 10** Senaat buigt zich weer over
staat van de rechtsstaat,
Meer strafzaken door-
verwezen naar mediator
- 11** Einde aan de achterstanden,
Invoering KEI fors vertraagd
- 22** De kopzorgen van
bedrijfsjuristen
- 23** WODC onder vergrootglas

COVER

- 14** Voor het hele gezin

ACHTERGROND

- 24** Alleen, maar niet eenzaam
- 32** Strijd om het toptalent
- 41** Utrechtse kongsi
schittert kort maar fel

- 46** #MeToo noopt tot andere
kantoorcultuur
- 64** Een jaar onder Trump.
'Het is vreselijk om hier
nu te wonen'

INTERVIEW

- 36** Asieladvocaat laat zich
leiden door moreel activisme

JUBILEUM

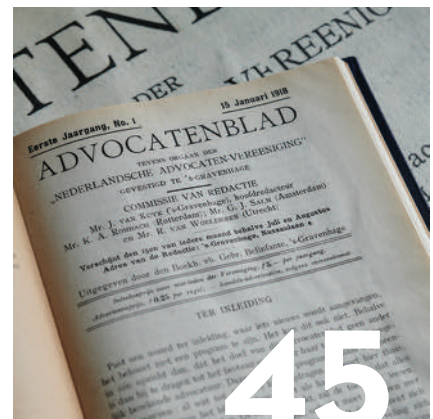
- 45** Voor de bloei der advocatuur

JURIDISCH

- 53** Juridische analyse:
Opvolgend werkgeverschap:
wond nog niet gehecht
- 56** Juridische opinie: Geld
erbij is niet dé oplossing
- 61** Juridische opinie: 'Sleepwet
bedreigt advocatuur en
journalistiek'
- 69** Even Opfrissen: Conflicten-
en bevoegdheidsrecht
bij grensarbeiders

VAN DE ORDE

- 71** Ordeberichten
- 78** Transfers
- 80** Uitspraken van
de tuchtrechter
- 82** Ten slotte: column algemeen
deken Bart van Tongeren

45
100 jaar
Advocatenblad

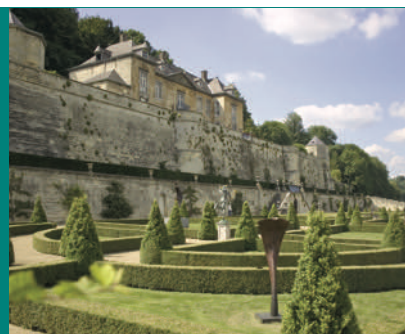
46
#MeToo noopt
tot andere
kantoorcultuur

ANKER & ANKER OPLEIDINGEN ORGANISEERT IN HET JAAR 2018 WEDEROM ACTUELE CURSUSSEN OP HET GEBIED VAN HET STRAF(PROCES)RECHT EN HET JEUGDSTRAF(PROCES)RECHT.

HAAL UW PUNTEN IN UW EIGEN REGIO OP EEN VERRASSENDE LOCATIE!

BIJ ONS KUNT U IN ÉÉN DAGDEEL 4 PO-PUNTEN VERGAREN. BIJ ONS STAAT PERSOONLIJK CONTACT HOOG IN HET VAANDEL.

HIERONDER EEN OVERZICHT VAN DE REGULIERE CURSUSSEN VAN JANUARI T/M DECEMBER 2018:

24 januari	: Breda, Hotel Mastbosch
7 maart	: Haarlem
18 april	: Holten, Hoog Holten
17 mei (donderdag)	: Schiermonnikoog, Hotel Van der Werff} eendaagse cursus en nieuwe onderwerpen
24 mei (donderdag)	: Schiermonnikoog, Hotel Van der Werff} idem
6 juni	: Maastricht, Château Neercanne} eendaagse cursus (zie foto)
7 juni (donderdag)	: Maastricht, Château Neercanne} idem
13 juni (o.v.)	: Maastricht, Château Neercanne} idem (bij voldoende deelnemers)
11 juli	: Zwolle, De Koperen Hoogte

19 september	: Antwerpen, Elzenveld (combikorting)
10 oktober	: Utrecht, Het Spoorwegmuseum
7 november	: Den Haag, Remise
21 november	: Amsterdam
12 december	: Rotterdam, Zalmhuis

EN DE CURSUSSEN JEUGDSTRAF(PROCES)RECHT IN 2018:

7 februari	: Tilburg, Villa de Vier Jaargetijden
20 februari (dinsdag)	: Meppel, Eetcafé De Beurs
21 maart	: Leeuwarden, Post Plaza (dit betreft een civiele jeugdcursus)
11 april	: Sittard, Hotel De Limbourg
4 juli	: Alkmaar, Het Gulden Vlies

12 september	: Arnhem
20 september (donderdag)	: Antwerpen, Elzenveld (combikorting)
31 oktober	: Utrecht/Haarzuilens, Koetshuis de Haar} nieuwe onderwerpen
8 november (donderdag)	: Den Haag, Remise
22 november (donderdag)	: Amsterdam (dit betreft een civiele jeugdcursus)
28 november	: Tilburg (dit betreft een civiele jeugdcursus)
6 december (donderdag)	: Amsterdam
19 december	: Rotterdam, Zalmhuis

De docenten zijn mr. dr. J. Boksem, mr. H. Anker en mr. W. Anker.

Voor alle cursussen geldt als aanvangstijd 13.00 uur. Bij aankomst zijn er voor de cursisten broodjes beschikbaar. Er zijn twee pauzes en de cursus eindigt om 17.30 uur. Vanaf 17.30 uur tot ± 18.30 uur wordt er gezamenlijk geborrel in de met zorg uitgekozen markante en sfeervolle etablissementen. De kosten bedragen € 440,= (excl. btw) per cursus. De kosten voor de civiele jeugdcursussen bedragen € 300,= (excl. btw) per cursus. Aanmelding kan via onderstaande website.

Anker & Anker Opleidingen
 Contactpersonen: mw. M.A. Nicolai-Hendriks en de heer C. Huisman
 Postbus 324 | 8901 BC Leeuwarden
 Tel. 058-2442500
 Website: www.strafrechtcurussen.nl
 E-mail: info@ankerenanker.nl

HET DILEMMA

Doorgaan voor partner of aan de slag gaan als senior counsel of een soortgelijke functie? Geldt in de advocatuur nog steeds het up or out-beginsel of wordt het inmiddels geaccepteerd als partner worden niet je doel is? Drie advocaten over hun ervaringen.

DOOR / SYLVIA KUIJSTEN

Chloë Baartmans (28 jaar), advocaat privacyrecht bij Bird & Bird in Den Haag

‘Meer ruimte om te groeien’

‘Ik denk dat mijn generatie niet de druk voelt om partner te worden, al betekent dat niet dat we niet ambitieus zijn of geen partner willen worden. We krijgen naar mijn idee meer ruimte om te groeien dan vroeger en leren om niet in “rangen” te denken. Ik kijk eigenlijk nooit verder dan twee tot vijf jaar. Je kunt niet veel verder dan dat inschatten waar de toekomst je brengt. Op dit moment is mijn (kortetermijn)droom om in september mijn beroepsopleiding af te ronden en daarna medewerker te mogen worden bij Bird & Bird om verder te kunnen groeien in de data protection- en privacy-praktijk. Wat er daarna komt, zien we tegen die tijd wel weer. Er zijn binnen kantoor genoeg verschillende mogelijkheden om te groeien.’

Sophie van Loon (40 jaar), counsel IE- en Mediarecht bij Kennedy Van der Laan in Amsterdam

‘Iedereen heeft andere ambities’

‘Ik ben na het schrijven van mijn proefschrift als advocaat-stagiaire begonnen bij Kennedy Van der Laan en na drie jaar advocaat-medewerker geworden. Sinds kort ben ik counsel. Deze functie is bedoeld voor advocaten

die geen partner worden, maar wel van blijvende toegevoegde waarde zijn voor het kantoor, bijvoorbeeld omdat ze een bijzondere expertise hebben of op academisch vlak actief zijn. Ik heb binnen het kantoor nooit het idee gehad dat het als “falen” wordt gezien als je geen partner ambitie zou hebben – integendeel, er wordt juist vaak de nadruk gelegd op het feit dat iedereen andere ambities heeft. Ik heb nu een boeiende praktijk, werk in een hecht team en doe leuke zaken voor aansprekende cliënten. Werkinhoudelijk is er dus niet meer zo veel te wensen over.’

Elisa Benhaim (33 jaar), advocaat bijzonder strafrecht bij Sjöcrona van Stigt Advocaten in Rotterdam

‘Beeld van “up or out” is wel veranderd’

‘Het beeld van “up or out” is de afgelopen tijd zowel bij grote als kleinere kantoren wel wat veranderd, zo weet ik uit ervaring. Toch zie je nog steeds wel dat de meeste advocaten na een bepaalde periode een keuze maken of ze verder gaan in de advocatuur en dan bijvoorbeeld partner worden, een eigen kantoor starten of helemaal uit de advocatuur stappen. Ik word per 1 februari partner bij De Haas Advocaten in Rotterdam. Het gaat me daarbij niet om de titel van partner, maar om de feitelijke invulling. Het idee van een eigen kantoor en het zelf ondernemen spreekt mij erg aan, net als het kunnen uitwerken van mijn visie en een grote mate van flexibiliteit. Ik blijf daar ook werkzaam op het terrein van bijzonder strafrecht.’

@ADVOCATENBLAD

Het @Advocatenblad noemde onze rechtszaak voor gezonde lucht een van de ‘spraakmakende zaken’ van 2017 en interviewde onze advocaat Phon van den Biesen. #rechttopgezondelucht @anneknol

Krenten uit de pap houd je over door LEAN te werken, adus @Advocatenblad @EdBogaart

Goed artikel @Gloudevrouw in @Advocatenblad deze maand over het kantoorbezoek. Wij hadden laatst ook de Orde op bezoek en het kwam aardig overeen met de Limburgse ervaringen. #toezicht @ivledder

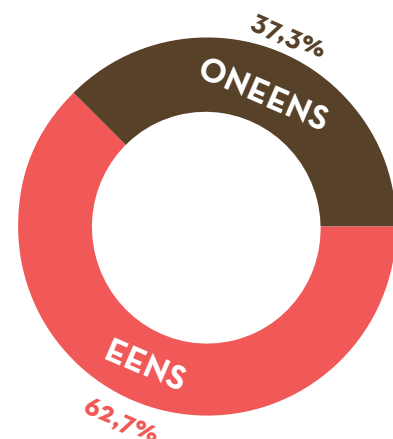
Weer ouderwets in de trein. Met @Advocatenblad @mirtheanouk

Interessant artikel in @Advocatenblad van @ahtdehaas over het herstelrecht. Een essentiële eigenschap van de strafrecht-advocaat: een actievere rol spelen om e.e.a. in goede banen te leiden. #herstelrecht @AdarshSewgobind

POLL

In lijn met de Raad voor Rechtsbijstand wil de NOvA in het toekomstige publieke zoekregister het aantal specialisaties waarop een advocaat zich kan beroepen beperken tot vier. Goed idee?

(Uitslag op basis van 233 stemmen via Advocatenblad.nl)

CIJFERS

40

Het jaar 2017 kende veertig gepubliceerde onvoorwaardelijke schorsingen (26) en schrappingen (14). Een handjevol advocaten werd tweemaal geschorst, één advocaat vijfmaal geschrapt. Dat blijkt uit de openbare 'zwarte lijst' van de Nederlandse orde van advocaten. De cijfers laten een flinke stijging ten opzichte van 2016 zien: toen ging het om zeven gepubliceerde schrappingen en elf schorsingen.

CITAAT

'Een advocaat inschakelen is net zoiets als boodschappen doen met een taxi. Het geeft een comfortabel gevoel, maar het tikt aan.'

Reinout van der Heijden, hoofdredacteur *Geldgids* van de Consumentenbond, gaat in *de Volkskrant* in op de vraag of het beter is een rechtsbijstandverzekering af te sluiten dan wel als het nodig is een advocaat in de arm te nemen.

COLUMN

DOOR / MATTHIJS KAAKS

Ministerie voor Veiligheid & Veiligheid

Dit is onze minister van Rechtsbescherming:

Dat deze bestuurskundige slechts zijn propedeuse rechten heeft, zal ik hem niet nadragen. Een dilettant op Justitie is uniek, maar er zijn niet-juristen met een goed ontwikkeld rechtsgevoel. En andersom. Toch vrees ik dat de frisse blik van deze VVD-minister een benepen en reactionair wereldbeeld maskeert. Levenslange gevangenisstraf blijft mogelijk, oordeelde de Hoge Raad.

'Mooi!' roept Sander in een tweet. In de cel tot de dood er op volgt, dat vindt hij mooi.

Sommige politici laten op Twitter hun ware ik zien. In Washington zit hun losgeslagen voorbeeld. Sinds zijn aantreden als minister eind oktober twitterde Sander Dekker hoofdzakelijk het volgende: 28 november. *'Investering van 100 mln in vakmanschap gevangeniswezen. Zo geven we erkenning en waardering aan alle mannen en vrouwen die zich dagelijks inzetten voor een veiliger NL.'*

20 december 2017: *'Verbod Bandidos is goed nieuws. Dit soort clubs ondermijnen onze rechtsorde.'*

28 december 2017: *'Aan de bak, in de bak. Prachtig dagje 'undercover' met cipier Judith in de gevangenis van Dordrecht. Petje af voor de mannen en vrouwen die Nederland veilig houden.'*

Deze vriendelijk ogende minister wil vooral een harde aanpak van criminelen. Voor een veilig Nederland. Er is een Fred Teeven 2.0. verantwoordelijk gemaakt voor rechtsbescherming. Kom bij hem dus niet zeuren om betaalbare rechtshulp. Er blijkt dringend 127 miljoen euro extra nodig om in Nederland goede gesubsidieerde rechtsbijstand te blijven bieden. Maar Sander weigert dat. Hij investeert liever in gevangenis. Rechtsbescherming is er voor de boze burger, niet voor boeven. Gelukkig is er nog een minister: oud-confrère Ferdinand Grapperhaus, die een bevlogen boekje schreef getiteld *Rafels aan de rechtsstaat*. Maar wat blijkt? Grapperhaus gaat slechts over veiligheid. Is het hem al opgevallen dat Sander Dekker zich twitterend op zijn terrein beweegt? Het tweekoppige ministerie heet sinds kort Justitie en Veiligheid, maar het had misschien beter Veiligheid & Veiligheid kunnen heten. Sander-levenslange-gevangenisstraf-is-mooi-Dekker is verantwoordelijk voor de Raad voor de rechtspraak, de zittende magistratuur, het gehele rechtsbestel en de rechtsbijstand. En er zitten nu al rafels aan zijn rechtsgevoel. Kom op Ferdinand, jij bent daar toch de baas?

ONS VERTAALTEAM STAAT VOOR U KLAAR

Juridisch vertalen, een vak apart!

Van IP-recht tot arbitragerecht en alle juridische deelgebieden er tussenin:
JMS heeft de vertaalspecialist in huis.

Bent u op zoek naar een juridisch vertaalbureau met kennis van zaken? Neem dan vrijblijvend contact met ons op.

IN BEELD

Machtsspel op de Zuidas

DOOR / SYLVIA KUIJSTEN BEELD / JIRI BÜLLER

Licht, camera, action op de Zuidas: BNNVARA werkt momenteel aan een nieuwe dramaserie over een groep ambitieuze advocaten die naam probeert te maken in de Amsterdamse spiegelpaleizen. Al gauw ondervinden ze de keerzijde van hun torenhoge ambities. De kijker volgt in *De Zuidas* de net afgestudeerde rechtenstudent Sabia (gespeeld door de 25-jarige Jouman Fattal, op de foto in rode jas) bij

het fictieve advocatenkantoor Van de Sande Grinten Meijer (VDSGM). Hoofdrollen als founding partners zijn weggelegd voor Annet Malherbe (Gooise vrouwen, Lucia de B.) en Mark Rietman (Flikken Maastricht, Baantjer). Andere rollen worden vertolkt door onder anderen Noortje Herlaar (Ramses, De zaak Menten) en Robert de Hoog (Nova Zembla, Heer & Meester). De achtdelige serie, geschreven door – hoe kan het ook anders – het

bloggerscollectief ZoZuidas en Philip Delmaar (ook verantwoordelijk voor hitseries *Penoza* en *Keijzer & De Boer Advocaten*), laat financiële schandalen, handtastelijke cliënten en uit de hand gelopen kantoorborrels zien. Of dat het imago van de Zuidas goed doet, is de vraag. De opnames onder leiding van regisseuse Nicole van Kilsdonk (tweede van links) zijn nog in volle gang. De serie verschijnt komend voorjaar op NPO 3.

SENAAT NEEMT RECHTSSTAAT WEER ONDER DE LOEP

De Eerste Kamer bereidt opnieuw een debat voor met het kabinet over de staat van de rechtsstaat. Begin februari staat een deskundigenbijeenkomst gepland. Vier jaar geleden deed de Senaat eenzelfde exercitie.

De vaste commissie voor Justitie & Veiligheid van de Eerste Kamer heeft voor 6 februari acht deskundigen uitgenodigd. De bijeenkomst geldt als voorbereiding voor het debat in mei met de beide bewindslieden van het ministerie van J&V.

Volgens voorzitter van de commissie Anne-Wil Duthler (VVD, tevens advocaat) liggen er onder meer twee rapporten ten grondslag aan het besluit om opnieuw de staat van de rechtsstaat tegen het licht te houden. Dat zijn het HiiL-rapport *Menselijk en rechtvaardig* en het WRR-rapport *Weten is nog geen doen*.

De twee thema's die in de Senaat aan bod komen zijn: de positie van de burger in de rechtsstaat en de positie van de rechterlijke macht binnen de *trias politica*.

Voor het eerste thema zijn uitgenodigd: algemeen deken Bart van Tongeren, vicevoorzitter Raad voor de rechtspraak Kees Sterk, senior-rechter Rechtbank Noord-Nederland Ton Lennaerts en hoogleraar sociale verzekeringsrecht en sociale rechtshulp Mies Westerveld.

Voor het tweede thema staan op de sprekerslijst: president Hoge Raad Maarten Feteris, president Rechtbank Oost-Brabant Christa Wiertz-Wezenbeek, hoogleraar recht en informatisering Corien Prins en Astrid Creutzberg van de Tegenlicht-groep.

Anne-Wil Duthler

De Eerste Kamer besloot vorig jaar zomer al tot het debat met de regering, maar heeft willen wachten op de nieuwe ministersploeg alvorens een definitieve datum te prikken. Het vorige debat over de staat van de rechtsstaat was in maart 2014. Dat leidde toen tot een handvol aangenomen moties. Eén daarvan had tot gevolg dat een destijds geplande verhoging van griffierechten en een bezuiniging op de gefinancierde rechtsbijstand werden tegengehouden.

Anne-Wil Duthler zegt in het komende debat speciale aandacht te willen vragen voor de positie van de middengroepen. Die hebben vaak niet de middelen om zelf rechtsbijstand te bekostigen, maar verdienen te veel om in aanmerking te komen voor gefinancierde rechtshulp. Ook in 2014 was dat onderwerp van gesprek, maar tot dusver heeft dat niet tot concrete maatregelen geleid.

MEER STRAFZAKEN NAAR MEDIATOR

Het aantal strafzaken waarin de rechter of officier van justitie kiest voor doorverwijzing naar een mediator is in 2017 flink gestegen ten opzichte van 2016. In civiele familie- en jeugdzaken was juist een daling zichtbaar, meldt de Rechtspraak.

Vorig jaar belandden 2.977 rechtszaken bij de mediator. Het ging daarbij onder meer om 1.668 familiezaken en 946 strafzaken. In zestig procent van de gevallen kwamen partijen er in het mediationtraject samen uit. In strafzaken leidde mediation in driekwart van de gevallen tot een akkoord.

In 2016 werden nog zeshonderd strafzaken naar een mediator verwezen. De stijging in 2017 is volgens de Rechtspraak het gevolg van de landelijke invoering van mediation in strafzaken in april van dat jaar. Zowel bij de rechtbanken als de gerechtshoven is het sindsdien mogelijk voor partijen onder begeleiding van een mediator om de tafel te gaan.

FAMILIEZAKEN

Bij civiele familie- en jeugdzaken was sprake van een lichte daling: van 1.909 zaken in 2016 naar 1.668 gevallen in 2017. Volgens de Rechtspraak is sprake van een algehele daling van het aantal familie- en jeugdzaken. Daarnaast hebben mensen voorafgaand aan een rechtszaak al vaak een vorm van bemiddeling geprobeerd. Als die is mislukt, zien ze mediation tijdens de rechtszaak doorgaans niet meer zitten.

EINDE AAN DE ACHTERSTANDEN

Het duurt lang voordat arrest gewezen wordt in handelszaken. Te lang, vindt de Rechtspraak ook. Een nieuwe, landelijke handelskamer, een gezamenlijk initiatief van de vier hoven, moet zorgen voor verbetering.

De landelijke handelskamer zal ondergebracht worden bij het Gerechtshof Den Bosch. De bedoeling van de hoven is de werkvoorraden terug te brengen naar een 'aanvaardbaar niveau', dat wil zeggen: in overeenstemming met de wet en het procesreglement. Zaken waarin geen pleidooi is gevraagd en zaken waarin arrest wordt gevraagd, komen voor behandeling bij de landelijke handelskamer in aanmerking. Een coördinerend senior raadsheer bepaalt in overleg met de hoven bepalen welke zaken dat zijn. Ook zorgt hij voor registratie, verdeling en toebedeling van de zaken.

SCHRIJFTEAMS

Jaarlijks zullen naar verwachting circa vierhonderd zaken door de landelijke handelskamer worden afgedaan. Zaken die bij de landelijke handelskamer worden aangebracht, zullen nog steeds beslist worden door drie raadsheren. In de combinatie die zich over de zaak buigt, zal altijd een raadsheer van het 'verwijzende' hof zitten. Nieuw is dat niet de drie raadsheren die op de zaak beslissen, maar schrijfteams van twee juristen en een raadsheer de uiteindelijke uitspraak opstellen. Ook worden oud-rechters betrokken bij het schrijven van arresten en het begeleiden van stafjuristen.

INVOERING KEI FORS VERTRAAGD

Het realiseren van digitaal procederen is complexer dan voorzien en kost meer tijd en geld. De invoering van KEI loopt daarom maanden tot jaren vertraging op. Dat blijkt uit de KEI-voortgangsreportage die de Raad voor de rechtspraak deze maand publiceerde.

Het digitaal procederen in handelsvorderingen met verplichte procesvertegenwoordiging (KEI Civiel 1.0) zou per 1 april landelijk worden ingevoerd, maar dat wordt naar verwachting pas eind 2018. De digitale systemen voor KEI Civiel 1.0, die voor vreemdelingenrecht en voor bewindszaken worden zo veel mogelijk in de periode 2018-2019 opgeleverd. 'De planning daarna leidt tot een vertraging van minimaal een jaar,' schrijft de Rechtspraak. Dat betekent onder meer dat digitaal procederen in kort geding niet voor 2020 mogelijk zal zijn. De digitalisering in het strafrecht, officieel geen onderdeel van KEI, gaat wel volgens de planning door.

MEER TIJD

Sinds 1 september verlopen alle handelsvorderingen met verplichte procesvertegenwoordiging bij de rechtbanken Midden-Nederland en Gelderland digitaal. Tot 12 december zijn ruim vierhonderd zaken digitaal ingediend. De Rechtspraak constateert dat dit 'zonder grote problemen' is verlopen. Wel melden de pilotrechtbanken dat veel verbeteringen en uitbreidingen voor de 'voortgangsbewaking' nodig zijn. Daarnaast wil de advocatuur meer ervaring met het systeem opdoen, in elk geval in een aantal zaken

tot en met de zitting. 'Om hierin te voorzien, is de tijd tot de voorziene uitrol op 1 april niet toereikend,' schrijft de Rechtspraak. De precieze startdatum is afhankelijk van de evaluatie van de pilotfase. Over de planning en volgorde van de andere KEI-releases doet de Rechtspraak verder geen uitspraken.

MEER GELD

Ten opzichte van de herijkte businesscase eind 2014 is de vertraging bij civiel en bestuur nu anderhalf jaar. Bij civiel en bestuur hebben zich 'een langere IT-ontwikkeltijd en hogere IT-ontwikkelkosten' voorgedaan. Volgens de Rechtspraak is de belangrijkste oorzaak van de hogere kosten een 'incomplete en te optimistische inschatting van de omvang van het werkpakket in 2014'. Dit verklaart zestig procent van de toegenomen kosten volgens de Rechtspraak. Zo is het procesrecht minder fundamenteel versimpeld dan werd aangenomen in 2014. Ook stelt de Rechtspraak de eisen van de ketenpartners onvoldoende te hebben meegenomen. De Rechtspraak wil de IT nu zo beheerst mogelijk ontwikkelen. Dat legt wel een flinke druk op het tempo waarmee KEI gerealiseerd wordt. Om de vertraging te beperken, heeft de Rechtspraak voor 2018 20 miljoen euro aan extra financiering nodig. Voor 2019 en verder zoeken de Rechtspraak en het ministerie naar een structurele oplossing.

‘Non-profits kunnen zakelijker, rijke families persoonlijker’

DOOR / ERIK JAN BOLSIUS BEELD / PAUL REMMELTS

Fiscaal advocaat Ineke Koele is volgens Chambers High Net Worth een van 's werelds beste advocaten voor vermogende cliënten en non-profits. Hoe doet een eenpitter uit Deventer dat?

Zelf wist Ineke Koele (50) lange tijd niet dat ze hoog op de lijst van Chambers stond. Geen valse bescheidenheid, maar er zijn andere lijstjes waar ze meer aan heeft, zoals dat van de *American College of Trust and Estate Counsel*, waarvan ze de enige Nederlandse ‘fellow’ is. Of de Europese club van *Social Enterprise Law Association* (ESELA) waarin ze Nederland vertegenwoordigt.

Tijdens een winterse wandeling door woon- en werkplaats Deventer vertelt ze over haar zelfstandige praktijk als fiscaal advocaat. Koele zet haar kennis in voor rijke families en non-profitorganisaties, liever dan voor grote bedrijven. Dat heeft niks te maken met de discussie over belastingontwijking door multinationals. ‘Wat er in de kranten staat over fiscaliteit, is van een bedroevend niveau. Het is logisch dat bedrijven gebruikmaken van de regels, jij trekt toch ook de hypotheekrente af voor je huis? Ik erger me aan het oordeel van mensen die er geen verstand van

hebben.’ Ze reageert afwijzend als er toch een vraag over komt. ‘Dat ik niet voor het grote bedrijfsleven werk, is een bewuste keuze. Op mijn dertigste werd ik partner bij het toen snelgroeiende Van Mens & Wisselink en in de vijf jaar daarna kreeg ik drie kinderen. Ik bedacht goed wat ik wilde doen, *corporate tax* gaat alleen over techniek, dat vond ik saai. Bovendien ben ik goed in de menselijke maat, kan goed mensen lezen en hanteren. Dus heb ik bewust gekozen voor *private clients* en *non-profits*.’ Haar *private clients* zijn meestal vermogende ondernemers of rijke families. ‘Ze hebben succesvolle bedrijven, maar privé gaat het vaak ellendig. Vermogen verdeelt vaker dan het verbindt. De ouders verwachten veel van hun kinderen, maar die zijn zo verwend dat ze dat nooit kunnen waarmaken.’ Bij non-profitorganisaties is het andersom, ontdekte Koele toen ze Greenpeace adviseerde. Heel geëngageerde mensen, maar helemaal niet zakelijk: ‘Als ik die twee werelden nu allebei een

kwartslag kan draaien, wordt de wereld een stukje mooier, bedacht ik.’ Dus zet ze zich al haar hele carrière in voor een meer zakelijke benadering van non-profits en een persoonlijker aanpak van het familiebedrijf. Hard nodig weet ze, want een groot deel van de opvolgingsprocessen bij familiebedrijven mislukt. ‘Dat is een gigantisch verlies van kapitaal. Via een fiscalist doen ze dan een beroep op de bedrijfsopvolgingsregeling, om geen belasting te betalen bij de overdracht. Maar of het dan ook gaat met dat bedrijf en die opvolgers, geen idee. Ik vind dat je het alleen maar goed doet als je zorgt dat de opvolging ook echt goed werkt. Dat moet je vijf jaar voorbereiden, zo moeilijk is het.’ Een beproefd hulpmiddel is het oprichten van een familiestichting, waarin de verschillende generaties moeten nadenken over wat hen werkelijk bindt. ‘Daarmee kweek je een gezamenlijk perspectief en respect voor elkaars rol, heel wezenlijk voor een goede opvolging. Ook wordt duidelijk waarom je het familiebedrijf eigenlijk zou willen houden; je kunt het toch ook verkopen? Dan heb je dat gezeik met de familie ook niet meer. Maar dat willen ze nooit.’

Volgens Koele zijn maatschappelijke fondsen een levensader voor Nederland, net als soortgelijke foundations dat wereldwijd zijn. ‘Wij denken dat

Ineke Koele

2010-heden	Koele Tax & Legal Perspecta
2008-2010	Oprichter en partner Benvallor Attorneys. Tax advisors
1990-2008	Partner Van Mens & Wisselink

‘Rijke ouders verwachten veel van hun kinderen, maar die zijn zo verwend dat ze dat nooit kunnen waarmaken’

de wereld wordt bestuurd door de politiek, maar maatschappelijke instituties die samenwerken, zijn een heel grote stille kracht. Denk je echt dat Trumps weigering mee te doen aan het klimaatverdrag veel impact heeft? Veel fondsen en stichtingen zijn daardoor juist nog harder gaan werken om die doelen te bereiken.’ Heel democratisch, volgens Koele, dankzij de steun die ze krijgen uit het brede publiek. ‘Die maatschappelijke stichtingen worden gecontroleerd door de fiscale overheid. Ik ben blij dat dat bestaat, de politiek is te wiebelig, dit is veel stabielier.’

KANTOORPOLITIEK

Koele werkte twintig jaar voor grotere kantoren, maar koos ervoor om de kantoorpolitiek, die haar veel energie kostte, in te ruilen voor haar eenmanszaak met uitzicht op de IJssel. ‘Voor mij wordt het pas echt interessant als ik de techniek achter me heb gelaten. De bedrijfsopvol-

gingsregeling is zuiver fiscale en notariële techniek, maar hoe zorg je dat het gaat werken? Dat is een andere laag, een derde dimensie. Die laag missen veel juristen.’

Haar creatieve kijk op het vak leidt tot concrete resultaten, zowel fiscaal als in het erfrecht. Ze ziet vaak dat daarin meer mogelijk is dan met een standaardregeling. ‘Families met veel vermogen, dat is universeel, willen graag dingen regelen die langer meegaan dan een testament. Bij het invoeren van wetgeving tegen misbruik van buitenlandse trusts, bedacht ik bijvoorbeeld dat je het ook kunt omdraaien. Vermogenden uit het buitenland kunnen dankzij die misbruikwetgeving zonder fiscale gevolgen gebruikmaken van een Nederlandse familiestichting, want ze zijn hier niet belastingplichtig.’ Met hulp van een hoogleraar wist ze de ‘juridische hobbeltjes’ te nemen, ze vroeg bevestiging van de Belastingdienst en helpt sindsdien regel-

matig buitenlandse families aan een Nederlandse familiestichting om hun *legacy* vorm te geven. Tegen diezelfde Belastingdienst procedeert ze overigens ook soms stevig, als ze belastingplichtigen bijstaat. ‘In fiscale zaken moet je vastberaden zijn, anders kom je helemaal nergens. De overheid is een enorme sterke partij, als die gaat procederen tegen een belastingplichtige, zorg je als advocaat voor *level playing field*. Je moet ze van hun morele gelijk af zien te krijgen. Dat maakt een wereld van verschil in de uitkomst.’ Terug op kantoor bedenkt de advocaat, die veel over bedrijfsopvolging praat met cliënten, hoe ze zelf haar kennis kan overdragen. ‘Ik wil dit wel doorgeven aan iemand van tien of vijftien jaar jonger, die hetzelfde kan.’ Een kleine boutique? ‘Ja, maar dan wel in Deventer, de mooiste stad van Nederland. Voor mijn buitenlandse klanten noem ik het ‘*greater Amsterdam area*’.

Wampie van Arkel (Van Arkel Familierecht te Hendrk-Ido-Ambacht, links) en Denise Kentie (Kentie Thomas, Breda).

ECHTSCHIEDINGSSPECIALIST

NIEUWE STIJL

VOOR

HET HELE

GEZIN

Als het een beetje meezit,
ziet binnenkort de
gezinsadvocaat het levenslicht.
Een kerngroep bestaande
uit vijftien professionals
werkt hard aan deze nieuwe
echtscheidingspecialist.

DOOR / SABINE DROOGLEEVER FORTUYN

De term 'gezinsadvocaat' werd in het rapport '*Verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur*' in 2016 van de toenmalige Kinderombudsman Marc Dullaert, voor het eerst geopperd. Een kerngroep bestaande uit onder meer familierechtadvocaten, rechters, psychologen, en een vertegenwoordiger van de Kinderombudsman werkt deze nieuwe scheidingsexpert verder uit. Ook Maurits Barendrecht, research-directeur van the Hague institute for innovation of Law (HiiL), één van de koplopers van de *Divorce Challenge*, heeft het idee inmiddels omarmd.

Wampie van Arkel (52, Van Arkel Familierecht, Hendrik-Ido-Ambacht) en haar collega Denise Kentie (50, Kentie Thomas, Breda) maken allebei deel uit van de kerngroep. Kentie is al vanaf een vroeg stadium bij het concept gezinsadvocaat betrokken. Ze werkte mee aan de totstandkoming van het rapport in 2016 van de Kinderombudsman. Van Arkel sloot zich na lezing van het rapport aan. 'Toen

dacht ik: de gezinsadvocaat zou een heel mooie rol voor de familierechtadvocaat zijn. Waar ik me regelmatig niet prettig bij voel, is dat je een conflict in gezogen kunt worden, terwijl je weet dat je dat eigenlijk niet moet willen.' Kentie: 'Als ouders ruziën over alimentatie of zorgverdeling geeft dat veel spanning en onzekerheid. Kinderen hebben daar last van. Soms leidt dat zelfs tot vervreemding van een van beide ouders.'

VECHTSCHIEDEN

Al jaren bestaat de maatschappelijke behoefte om het aantal vechtscheidingen terug te dringen. Cijfers wijzen niet op toename van het aantal gecompliceerde scheidingen (zie kader). Maar het bestrijden ervan is wel hoger op de politieke agenda komen te staan. Het regeerakkoord besteedt aandacht en extra budget aan het terugdringen van vechtscheidingen.

Rechters stelden het afgelopen jaar een visiedocument op om dat doel te bereiken. In navolging van ►

‘Partijdigheid is rechtsstatelijk principe’

Het aanpassen van de gedragsregels voor de introductie van de gezinsadvocaat gaat veel advocaten te ver. ‘Dat advocaten partijdig zijn, is een rechtsstatelijk principe,’ zegt Rob Geene, deken van het arrondissement Noord-Nederland. ‘Bij tegenstrijdige belangen kun je niet zomaar optreden als belangenbehartiger van twee verschillende partijen, dan kom je in een onmogelijke spagaat.’ In plaats daarvan stelt Geene voor in echtscheidingszaken een bijzondere curator te benoemen die de belangen van kinderen behartigt en daarover rapporteert aan de rechter. De Overijsselse deken Carl Luttkhuis sluit zich daarbij aan.

Ook raadsheer en lid van de kerngroep Van Leuven denkt niet dat de partijdigheid, neergelegd in de gedragsregels, moet worden genuanceerd voor de familierechtadvocaat of gezinsadvocaat. ‘Zolang ouders streven naar een vorm van ouderschap waarbij ze allebei betrokken zijn, kan een gezinsadvocaat blijven opereren langs de lijnen van het meervoudig belang. Daarin past ook dat één gezinsadvocaat namens beide ouders geschillen aan de rechter voorlegt. Als partijen niet voor dat overstijgende, meervoudige belang willen gaan, krijgen ze allebei hun eigen advocaat.’ Van Leuven pleit ervoor familierechtadvocaten bij de intake van elke scheidingszaak te laten beoordelen of de zaak zich leent voor de gezinsadvocaat of niet.

Dianne Kroezen, voorzitter van de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS), ziet wel iets in een nuancering van de partijdigheid, opgenomen in de huidige gedragsregels. Deze zomer stelde de vFAS haar eigen gedragscode op. Daarin zijn de kernwaarden verwoord waaraan de duizend leden moeten voldoen. Eén van deze waarden is oog hebben voor de betrokken belangen van onder andere de kinderen. Kroezen pleit ervoor deze gedragscode voor alle familierechtadvocaten te laten gelden. ‘Vanuit de vFAS zijn we dan ook voor een aanpassing van de gedragsregels aan onze code.’

een in 2015 ingediende motie van voormalig Kamerlid Jeroen Recourt (PvdA), introduceerde minister Stef Blok (Veiligheid en Justitie) vorig jaar de *Divorce Challenge*. De samenleving mocht oplossingen aandragen voor echtscheidingen. Het resultaat: ruim vijfhonderd ideeën van individuen en organisaties, ouders en professionals. Ook tientallen advocaten dienden voorstellen in. In totaal werden er vijf uitgeroepen tot koplopers. Het platform Scheiden zonder Schade, onder leiding van oud-minister André Rouvoet, geeft een vervolg aan de *Divorce Challenge*. In februari presenteert Rouvoet zijn aanbevelingen, geïnspireerd op de voorstellen, aan minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) en minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

REGIEFUNCTIE

Wat moeten we ons precies voorstellen bij de gezinsadvocaat, hoe gaat hij of zij te werk? Het werk is nog niet gedaan, maar de kerngroep heeft de contouren inmiddels geschetst. De gezinsadvocaat zou volgens Van Arkel en Kentie rekening moeten houden met het welzijn en de wensen en belangen van kinderen en beide

ouders. De gezinsadvocaat krijgt vooral een regiefunctie in echtscheidingszaken. Daarmee opereert deze expert als een *casemanager* die de scheidende ouders begeleidt en kijkt naar wat ze nodig hebben.

Kenmerkend voor de gezinsadvocaat is dat hij niet gaat voor het belang van één cliënt, maar meervoudig partijdig is. Van Arkel: ‘Zo kan de focus blijven op het belang van de kinderen en het bereiken van een duurzame regeling, waardoor ouders een oplossing krijgen voor hun geschillen en niet in een strijd terechtkomen of blijven.’

Het begrip meervoudige of meerszijdige partijdigheid is langzaam maar zeker gaan leven voor Cees van Leuven. Hij is raadsheer bij het Gerechtshof in Den Bosch en ook lid van de kerngroep. ‘Aanvankelijk was ik er wat sceptisch over. Maar ik begin er meer voor te voelen,’ licht hij toe. Van Leuven verwijst naar het gelijkwaardig ouderschap dat sinds 2009 in de wet is opgenomen. ‘Dat sluit heel mooi aan bij die meervoudige partijdigheid. Je hoeft het helemaal niet eens te zijn. En toch kun je komen tot een gelijkwaardige invulling van het ouderschap.’ Er zijn situaties voor te stellen

waarbij het conflict onoverbrugbaar blijkt te zijn en ouders niet tot afspraken kunnen komen. Dan zou er volgens Kentie en Van Arkel een regiezitting kunnen worden ingelast, waarbij beide echtelieden worden bijgestaan door de gezinsadvocaat. Van Arkel: ‘Deze verwoordt op een neutrale en respectvolle manier het standpunt van beide ouders.’ De rechter hakt vervolgens de knoop door. ‘Verhuizingszaken zijn bijvoorbeeld een duivels dilemma,’ zegt Kentie. ‘Zeker als het gaat om internationale verhuizingen. Wat is goed voor een kind? Daar komen ouders vaak niet uit. Dan moet er een rechter aan te pas komen.’

Als een conflict juridisch complex is, kan de gezinsadvocaat ook twee advocaten bij de zaak betrekken die de stellingen van partijen aan de rechter voorleggen. De gezinsadvocaat moet er volgens beide leden van de kerngroep toezicht op houden dat de advocaten van beide ouders er niet op gericht zijn elkaar te bevechten, maar een constructieve houding hebben. Na de zitting kan de gezinsadvocaat de regie weer oppakken. Ook het benoemen van een bijzondere curator, die het belang van het kind in de gaten

houdt en rapporteert aan de rechter, is volgens de kerngroep mogelijk.

MEDIATOR

Binnen de kerngroep leeft het idee de gezinsadvocaat als mediator te laten optreden bij de juridische afwikkeling van de scheiding. Daarover bestaat echter nog geen consensus. Een andere mogelijkheid is dat de gezinsadvocaat doorverwijst naar een mediator. Daarbij werkt de gezinsexpert nauw samen met andere hulpverleners. Hij heeft oog voor problemen die een uiteenvallend gezin kan tegenkomen en weet wanneer hij moet doorverwijzen naar een fis-

calist, psycholoog, coach of de Raad voor de Kinderbescherming. Juist omdat een advocaat aan het begin van een scheidingsproces betrokken raakt, is er volgens de kerngroep veel voor te zeggen de gezinsadvocaat te laten optreden als verbinder tussen andere professionals. Van Arkel: 'Nu zie je vaak dat verschillende dienstverleners los van elkaar te werk gaan en allemaal beschikken over een klein brokje informatie. Het totaaloverzicht ontbreekt. Dat maakt

het moeilijker een goede oplossing te vinden voor problemen.' Kentie vult aan: 'Als we elkaar niet kennen, weten we niet wie wat doet. Dan ga

'Gezinsadvocaat moet ervoor zorgen dat een kind wordt gehoord'

je langs elkaar heen werken. Door als professionals samen te werken, maken we een veilig vangnet voor kinderen en ouders.'

TREND

Kentie en Van Arkel wijzen erop dat de gezinsadvocaat aansluit bij een internationale trend om echtscheidingen op een alternatieve manier te benaderen. De scheidingsmediator is overgewaaid uit de Verenigde Staten. Een meerderheid van de echtscheidingen komt inmiddels via mediation tot stand. Sinds 2008 kennen we in Nederland ook de *collaborative divorce*, eveneens naar Amerikaans model. Bij die methode werkt de *collaborative lawyer* (een speciaal getrainde familierechtadvocaat) samen met andere disciplines, zoals een coach, kinderdeskundige of een financieel deskundige. Alle betrokken professionals zijn ook mediator en dit team zet zich in voor een oplossing die werkt voor het hele gezin. Van wezenlijk belang is volgens beide leden van de kerngroep dat alle gezinsadvocaten een opleiding hebben gedaan die gelijkstaat aan de opleiding tot vFAS-advocaat en daarmee beschikken over mediationvaardigheden en kennis van psychologische processen. Van Arkel: 'Een scheiding is een pijnlijk en emotioneel proces. Als professional moet je getraind worden daar bewust mee om te gaan en emoties in goede banen te leiden.' Op dit moment betalen scheidende partners hun echtscheiding zelf, tenzij ze in aanmerking komen voor een toevoeging. De kerngroep zou graag zien dat de regering budget beschikbaar stelt om de gezinsadvocaat laagdrempelig te maken. ▶

© Ronald Brokke

Aantal scheidingen op tegenspraak gedaald

- Het aantal scheidingsprocedures op tegenspraak is gedaald van bijna 5.500 in 2015 naar ongeveer 4.500 zaken in 2016. Dat betreft ongeveer 13 procent van alle scheidingsprocedures. Het aantal eenzijdige verzoeken zonder tegenspraak is gedaald van 7.800 naar 7.100.
- Rechters handelden in 2016 in totaal bijna 35.000 echtscheidingen af. Ruim 1.000 minder dan in 2015.
- 64 procent van de scheidingen in 2016 waren scheidingen op gemeenschappelijk verzoek.
- In totaal waren er in 2015 ruim 34.600 kinderen bij een echtscheiding betrokken, in 2014 ruim 35.700.

Bron: WODC.

Ook de stem van het kind moet een vaste plek krijgen tijdens de echtscheidingsprocedure. Hoewel een rechter ervoor kan kiezen een kind van twaalf jaar of ouder te horen tijdens een procedure, heeft het kind nog geen standaardplek in elke echtscheiding. De gezinsadvocaat moet ervoor zorgen dat een kind wordt gehoord. Van Arkel: 'Dat kan de advocaat zelf doen, maar een kindbehartiger, bijzondere curator of maatschappelijk werker kan ook met een kind praten. Er moet een veilige plek zijn waar kinderen hun wensen en zorgen kunnen uiten zonder zich bezwaard te voelen naar één of beide ouders. Deze stem moet worden meegewogen in de verdere procedure.' Raadsheer Van Leuven benadrukt dat rechters los daarvan de mogelijkheid moeten houden om kinderen te horen. 'Anders zou ik mijn werk niet goed kunnen doen. De meest krachtige interventies doe ik als ik zelf kort van tevoren met de kinderen heb gesproken.'

GEDRAGSREGELS

Familierechtadvocaten vervullen een andere rol dan andere advocaten, benadrukt Van Arkel. In de Advocatenwet en de gedragsregels is daar volgens haar onvoldoende aandacht voor. Artikel 7 van de gedragsregels verbiedt advocaten de belangen van twee of meerdere partijen te behartigen in het geval er sprake is van tegenstrijdige belangen. Van Arkel pleit ervoor dat deze regel in de nieuwe gedragsregels

wordt genuanceerd. Binnen de beroepsgroep stuit dat echter op weerstand (zie 'Partijdigheid is rechtsstatelijk principe' in kader). Als partijen er in een mediation niet uitkomen en ieder een eigen advocaat nodig hebben, moet deze advocaat volgens Van Arkel ook oog hebben voor de andere partij. 'Je kunt partijdig zijn voor iemand, zonder tegen de ander te zijn. Het belang van de andere partij is onderdeel van het belang van het gezin.' Kentie

vult aan: 'Iedere familierechtadvocaat zou een eed of belofte moeten afleggen waarin hij verklaart altijd rekening te houden met het welzijn, de wens en het belang van zowel kinderen als ouders. Eigenlijk is onze boodschap: de ouderwetse partijdige advocaat voor echtscheidingen is *passé*. Je kunt het niet meer maken over de hoofden van kinderen een gevecht tussen ouders in stand te houden. Ik zou het fijn vinden als de orde ons steunt in de overtuiging dat de familierechtadvocatuur een andere attitude vraagt.'

De kerngroep hoopt uiteindelijk met een afgerond voorstel de gezinsadvocaat ten doop te houden. Het gezelschap komt nog een of twee keer bij elkaar. Daarna volgt een dag voor alle belangstellende advocaten, rechters en bijzondere curatoren. Op deze bijeenkomst komen profiel en taakomschrijving aan bod. Van Arkel: 'De input van deze groep nemen we mee om zo een breder draagvlak te krijgen voor de gezinsadvocaat.' ■

Kerngroep gezinsadvocaat

De kerngroep gezinsadvocaat bestaat uit de volgende leden:

- Annelies Verhoeff - (Overlegscheidings)advocaat en mediator bij Verhoeff Advocaten te Den Haag
- Annelies Hendriks - Ontwikkelingspsycholoog, (overlegscheidings)coach/kinderspecialist en mediator bij Anagua te Leiderdorp
- Ivo Pieters - Advocaat en mediator bij Groenendijk & Kloppenburg Advocaten te Leiden en rechter-plaatsvervanger
- Sander Baetens - Advocaat en mediator bij SliepenbeekVanCoolwijkVanGalen te Eindhoven
- Brigitte Chin-A-Fat - (Overlegscheidings)advocaat en mediator bij Chin-A-Fat De Voort Advocaten en Mediators te Breda
- Denise Kentie - (Overlegscheidings)advocaat en mediator bij Kentie Thomas Kantoor voor Familierecht te Breda
- Johan Visser - senior rechter Rechtbank Den Haag
- Coby van der Kooi - Beleidsadviseur bij de Kinderombudsman
- Priska Voskuil-van Dijk - (Overlegscheidings)advocaat en mediator bij De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, Mediators en Collaborative Divorce Lawyers te Amsterdam
- Juultje van Berkel - senior juridisch medewerker Rechtbank Den Haag
- Deirdre Klijn - rechter Rechtbank Noord-Nederland
- Cees van Leuven - Raadsheer Hof Den Bosch
- Theda Boersema - Advocaat en mediator bij Boersema Van Veen Advocaten te Maassluis en lid van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten
- Carla Goosen MDR - Gedragsdeskundige, (overlegscheidings)coach en mediator bij Scheidingsmediation.com te Utrecht
- Wampie van Arkel - (Overlegscheidings)advocaat en mediator bij Van Arkel Familierecht te Hendrik-Ido-Ambacht

Masterclass Actualiteiten burgerlijk procesrecht in historische context in Krakau

Van 17 tot en met 20 april 2018 organiseert het CPO de Masterclass Actualiteiten burgerlijk procesrecht in historische context. Deze masterclass combineert actualiteiten uit het burgerlijk procesrecht met lessen uit het verleden in de historische omgeving van Krakau. Prof. mr. Carla Klaassen (Radboud Universiteit) en mr. dr. Fred Hammerstein (voormalig raadsheer Hoge Raad) behandelen onder meer de volgende onderwerpen:

- procederen onder KEI in eerste aanleg
- procederen in hoger beroep, waaronder procederen onder KEI
- stelplicht en bewijslastverdeling
- bewijslevering, waaronder: getuigenbewijs, bewijswaardering en exhibitieplicht

U verkent de binnenstad van Krakau met zijn mooie kerken en oude Joodse buurt onder leiding van gids prof. mr. Corjo Jansen (Radboud Universiteit). Daarnaast zal prof. Jansen in een tweetal lezingen ingaan op het nationaalsocialisme en de vraag wat wij wisten over het lot van de Joden in Nederland ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Een bezoek aan Auschwitz maakt deel uit van het programma.

Docenten: prof. mr. Corjo Jansen, prof. mr. Carla Klaassen en mr. dr. Fred Hammerstein

Datum: 17 tot en met 20 april 2018

Locatie: Jagiellonische Universiteit, Krakau

Prijs: € 1.995 (incl. reis en verblijf). Partners van deelnemers kunnen tegen betaling van € 545 aansluiten bij de excursies en de lezingen. De prijzen zijn onder voorbehoud van wijzigingen in prijzen van vliegtickets.

Punten: 15 PO-punten NOvA en KNB

Meer informatie of online inschrijven via: www.cpo.nl/krakau

15
PO
ADVOCATEN

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Verder denken • Scherper zijn

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

TOGAKOPEN.nl

Mooi,
betaalbaar
en razendsnel
geleverd!

Complete
advocatentoga
met 2 beffjes
vanaf
€ 239,-
excl. BTW

Procederen in Oostenrijk?

Wijkamp Advocatuur / Advokatur GmbH
Nederlandstalig advocatenkantoor gevestigd in Oostenrijk.

Meerdere advocaten
Meerdere specialismen
Communicatie in de Nederlandse taal.

A-6460 Imst, Sirapuit 7 Oostenrijk
T: +43 (0) 5412 / 64640 F: +43 (0) 5412 / 64640-15
M: office@wijkamp-advocatuur.com W: www.wijkamp-advocatuur.com

LAOÛT ADVOCATEN

Zoekt
een enthousiaste, zelfstandige en ondernemende advocaat
met ten minste vijf jaar werkervaring als advocaat.

Vanuit Baarn bieden de twee advocaten van Laoût Advocaten hoogwaardige juridische dienstverlening aan zowel particuliere als zakelijke cliënten. Met een nadruk op het civiele recht en het bestuursrecht bieden wij zowel gedegen advies als doortastende procedurele bijstand. Echte kantoor-specialismen zijn het (brede) familierecht en het (hoger) onderwijsrecht. Ook is ons kantoor actief op het terrein van incasso's en insolventies en staan wij onze cliënten terzijde in kwesties rond arbeid en personeel alsmede rond woon- en bedrijfsruimte.

Door het kleinschalige karakter van Laoût Advocaten zijn de lijnen binnen het kantoor kort. Dat biedt ons de mogelijkheid om regelmatig in een informele setting te overleggen om zo tot een optimale aanpak te komen. Zo gaan kwaliteit en ambitie samen met een open en informele werksfeer. Binnen deze kaders willen wij duurzaam groeien.

Vanuit deze ambitie zoeken wij een advocaat die bereid is voor langere tijd op basis van kostendeling en onder de naam Laoût Advocaten aan de toekomst van het kantoor te werken. De voorkeur gaat uit naar een advocaat met aantoonbare affiniteit met familierecht en/of ondernemingsrecht.

Wij bieden een ijzersterke kantoornaam (sinds 1991!) in het midden van de driehoek Amsterdam-Utrecht-Amersfoort. Voor een centraal gelegen, goed bereikbare en geoutilleerde locatie, met de nodige secretariële ondersteuning en technische voorzieningen is uiteraard gezorgd.

Als u naast advocaat ook ondernemer bent, een eigen praktijk en netwerk hebt en mee wil groeien met ons kantoor, dan ontmoeten wij u graag.

U kunt vrijblijvend contact opnemen via www.laoutadvocaten.nl, per mail info@laoutadvocaten.nl of telefonisch op 035 - 541 29 96.

AantjesZevenberg
ADVOCATEN

CASSATIE
IN CIVIELE ZAKEN

Mr. K. Aantjes
aantjes@aantjeszevenberg.nl

Mr. F.I. van Dorsser
vandorsser@aantjeszevenberg.nl

070-3906260 | www.azcassatie.nl

CIVIELE CASSATIE, PROCESBEGELEIDING OF PREJUDICIËLE VRAAG BIJ DE HOGE RAAD?

Alt Kam Boer advocaten

Zie onze website www.altkamboer.com voor een track record over de afgelopen 18 jaar.
Vaste prijsafspraken mogelijk.

Info: mr H.J.W. Alt
PB 82228, 2508 EE Den Haag | T: 070 - 358 94 79 | F: 070 358 51 97 | E: alt@altkamboer.com

TER ZITTING

Muilkorf of euthanasie?

DOOR / LARS KUIPERS

Mechelse herder Ziva beet een kind. Wat moet er gebeuren? De bestuursrechter in Breda probeert de knoop te ontwarren.

Op 11 september liet meneer S. Ziva uit in het park in Roosendaal. Ze deden een apporteespelletje. Hij gooide een stok de bosjes in, de hond dook erachteraan. Ineens, vertelt S., doken er drie kinderen op die ook het groen ingingen. Vlak daarna hoorde hij zijn hond piepen en blaffen. Hij had een van de jongens nog gevraagd wat er was gebeurd, maar kreeg geen duidelijk antwoord en ging naar huis. Pas een week later, vertelt S., hoorde hij dat Ziva een jongen in zijn been had gebeten. ‘Verschrikkelijk,’ zegt hij. De burgemeester besloot Ziva in beslag te nemen en te laten testen door het Assessment Team van de Universiteit Utrecht. De uitkomst: Ziva moet een nieuwe eigenaar krijgen bij wie ze niet meer met vreemde mensen in aanraking komt. Als dat niet lukt, moet euthanasie volgen.

De gemeente Roosendaal heeft een ander adres voor Ziva gevonden, maar de eigenaren willen niet meewerken aan herplaatsing. Zij vragen een voorlopige voorziening aan de bestuursrechter: ze willen een tegenonderzoek en ze willen hun hond terug. De burgemeester had geen gebruik mogen maken van zijn bevoegdheid in de Gemeentewet om de hond in beslag te nemen, zeggen ze; het was genoeg geweest als hij had bepaald dat Ziva verplicht aan een korte lijn moet lopen met een muilkorf.

‘Wat gebeurt er als de eigenaren niet meewerken aan herplaatsing?’ wil de rechter weten.

‘Dan kan de burgemeester op korte termijn besluiten tot euthanasie,’ zegt de handhavingsjuriste van de gemeente Roosendaal.

‘Waar gaat het u nu primair om?’ vraagt de rechter aan raadsman Marnix Breukers.

‘In de eerste plaats wil de familie de hond terug,’ zegt Breukers. ‘Maar dit geding is er ook op gericht te voorkomen dat mijn cliënten voor voldongen feiten worden gesteld, en dat er, als ze niet meewerken aan herplaatsing, ineens een briefje komt: uw hond is geëuthanaseerd.’ De rechter wendt zich weer tot de vertegenwoordiger van de gemeente. ‘Stel dat de burgemeester besluit tot euthanasie, krijgen de eigenaren dan nog een beslissing waar ze rechtsmiddelen tegen kunnen instellen?’

‘Ik denk dat de redelijkheid dat wel gebiedt,’ is het antwoord.

Twee weken later stelt de rechter de familie in het ongelijk. De burgemeester heeft terecht gebruikgemaakt van zijn bevoegdheden in de Gemeentewet en mocht Ziva in beslag laten nemen en testen. Tegenonderzoek is nu niet nodig, omdat er nog geen besluit ligt om de hond te euthanaseren.

 Meer weten? Lees de uitgebreide versie op advocatenblad.nl, rubriek Ter Zitting.

AGENDA

CURSUS TIMEMANAGEMENT VOOR JURISTEN

Meer bereiken in minder tijd en beter kunnen omgaan met tijdsdruk en stress. Björn Deusings, het brein achter TIJDwinst.com, leert u in acht uur de fijne kneepjes van het timemanagement-vak. De cursus levert 6 PO-punten op, heeft startgarantie en belooft meer rust en orde in de dagelijkse praktijk.

Datum: 1 februari.

Locatie: BCN Utrecht CS, Utrecht.

Ga naar sdu.nl voor meer informatie.

CURSUS KEI: DIGITAAL PROCEDEREN IN HET NIEUWE BURGERLIJKE PROCESRECHT

De werkwijzen voor advocaten wijzigen door KEI. Deze cursus, bestaande uit een middagbijeenkomst van vier uur, spijkt u bij over het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak en de gevolgen voor u in de praktijk. De cursus wordt geleid door Gijsbrecht Nieuwland, advocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn. Deelname is goed voor 4 PO-punten.

Datum: 8 februari.

Locatie: Utrecht.

Ga naar osr.nl voor meer informatie.

SYMPOSIUM MODERNE BESTUURSRECHTSpraak

Sinds 1 januari 2012 behandelen bestuursrechters de beroepen die bij hen worden ingesteld volgens het model Nieuwe zaaksbehandeling. Doel is om de bestuursrechtspraak sneller en effectiever te maken. Is dat gelukt en hebben rechters de kennis en middelen om het model in de praktijk toe te passen? Dat en meer wordt besproken tijdens dit symposium met een waarde van 4 PO-punten.

Datum: 13 februari.

Locatie: Muntgebouw, Utrecht.

Ga naar ssr.nl voor meer informatie.

 Meer agendanieuws vindt u op advocatenblad.nl/agenda.

DE KOPZORGGEN VAN BEDRIJFSJURISTEN

DOOR / NATHALIE GLOUDEMANS-VOOGD

Privacy, ethiek, efficiëntie: dat zijn de onderwerpen waar legal counsels mee worstelen. Hoe speel je daar als advocaat op in?

Wat houdt cliënten 's nachts uit hun slaap? Wie dat weet, kan diensten ontwikkelen om die zorgen weg te nemen. Geen wonder dat Houthoff in samenwerking met het Nederlands Genootschap Bedrijfsjuristen (NGB) dit thema koos voor de jaarlijkse Bedrijfsjuristenmonitor. Het kantoor poogt elk jaar trends in de juridische wereld te duiden. Voor de tiende editie destilleerde Houthoff negen belangrijke thema's uit de eigen praktijk. Alle NGB-leden werd gevraagd scores toe te kennen aan de verschillende onderwerpen. 'De grootste wakkerligpunten kregen een 5, de minst relevante thema's het cijfer 1,' zegt Tim de Boer, hoofd Marketing & Business Development bij Houthoff. Privacy en de beveiliging van IT-systemen bleken de grootste kopzorgen met zich mee te brengen. Maar liefst 83 procent van de 227 respondenten gaf dat thema de hoogste score. 'Privacy steekt er met op en schouders bovenuit, vanwege de aankomende Algemene verordening gegevensbescherming,' zegt NGB-voorzitter en bedrijfsjurist bij ING Arnold Brakel. De grootste kwestie op dit gebied is dataretentie, ziet hij. 'Veel bedrijven bewaren persoonsgegevens, maar gooien die niet weg en dat moet straks wel,' zegt Brakel. 'Daarnaast bestaan er wettelijke minimum bewaarperiodes, terwijl de AVG juist maximale bewaarperiodes instelt. Hoe regel je dat praktisch?'

DISCUSSIE

Een tweede belangrijke kwestie voor bedrijfsjuristen schuilt in corporate governance, compliance en ethiek. Kleur je als bedrijfsjurist binnen de lijntjes, of ben je een verandermanager, vat De Boer van Houthoff dit punt samen. 'Bedrijfsjuristen krijgen met twee vragen te maken: klopt wat we doen met het positieve recht en is het maatschappelijk verantwoord?' Het werk van juristen kent daarmee een nieuwe dimensie: de vraag of bepaald handelen ethisch is én houdbaar voor de toekomst, zegt NGB-voorzitter Brakel. 'Wat juridisch mogelijk is, is niet per se goed. Het handelen van organisaties, zeker in de financiële sector, wordt gemeten naar de regels van overmorgen.' Senior Legal Counsel bij ABN AMRO Linda Nekeman-Ijdema herkent deze uitdaging uit haar eigen werk. 'Je moet als bedrijfsjurist meer zelf aan het roer staan. Je kunt niet meer alleen kennis delen waarna de business zelf beslist wat ze doen. Je zult er zelf ook iets van moeten vinden en willen dat je bedrijf bepaalde besluiten neemt. Dat wordt ook van je verwacht.' Een advocaat moet voor Nekeman-Ijdema vooral een sparringpartner zijn. 'Dat helpt mij meer dan lange adviezen op papier.'

INITIATIEF

Op de derde plaats in de enquête eindigde wat Houthoff en de NGB omschrijven als 'de roep om efficiëntie'. Brakel: 'Bedrijfsjuristen krijgen

meer vragen, ook vanwege de kosten van extern advies. Tegelijkertijd wordt de regelgeving steeds complexer. Legal tech kan leiden tot meer efficiëntie. Maar welke innovatieve producten moet je echt inzetten? En wat leveren die op?'

Op het gebied van innovatie verwachten cliënten dat advocatenkantoren het voortouw nemen, zegt De Boer. 'Klanten zijn meer bezig met innovatie van hun eigen business. De magazijnen zijn dan bijvoorbeeld heel innovatief, maar dat wordt niet doorgetrokken naar de werkzaamheden van de legal counsel. Bedrijfsjuristen zijn *smart followers*.' Om de zorgen van bedrijfsjuristen weg te nemen, werkt Houthoff onder meer samen met externe partijen. 'Privacy en databeveiliging hebben een technologische component. Wij moeten ervoor zorgen dat we niet alleen juridisch advies geven, maar ook heel snel data veiligstellen en datalekken vinden,' zegt De Boer. Houthoff treedt daarom in tandem op met cyber security-bedrijf Fox-IT.

Een andere oplossing is zelf de externe partij worden, zoals Kennedy Van der Laan deed met legal tech consultancy Sync. Dat deze tak is ondergebracht in een aparte bv was een uitdrukkelijke wens van bedrijfsjuristen, vertelt Sync-directeur Jeroen Zweers. 'Nu kunnen ze onze legal tech adviesdiensten en softwareproducten inkopen, zonder dat ze daarmee een opdracht verlenen aan een heel advocatenkantoor.'

De Bedrijfsjuristenmonitor 2017 heeft plaats op 28 maart.

Minister van Justitie & Veiligheid Ferdinand Grapperhaus laat in 2018 twee externe en onafhankelijke onderzoeken uitvoeren naar de integriteit en het beleid van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Aanleiding vormt de ophef over een reportage van *Nieuwsuur* in december, waaruit bleek dat het WODC onder druk is gezet door de politiek.

TWIJFELS OVER OBJECTIVITEIT WODC

DOOR / SYLVIA KUIJSTEN

Onderzoeken zouden jarenlang zijn beïnvloed om wenselijke resultaten te krijgen voor bewindslieden en topambtenaren van het ministerie van Justitie & Veiligheid. Ook met het toezicht op de onderzoeken zou zijn gerommeld: uit interne stukken en communicatie blijkt dat de wetenschappelijke begeleidingscommissies lang niet altijd zo objectief zijn als zou moeten. Het eerste onderzoek gaat over twee rapporten uit 2013 en 2014 over coffeeshops en cannabis. Grapperhaus laat toetsen of deze rapporten voldoen aan de wetenschappelijke standaard. 'Daarbij zullen wij ons oriënteren op wat in de wetenschappelijke wereld gebruikelijk is indien getwijfeld wordt aan de totstandkoming van wetenschappelijke rapporten,' zo meldt hij de Tweede Kamer. Het tweede externe onderzoek betreft de relatie tussen het WODC en de diverse beleidsafdelingen van het ministerie. In 2014 werd nog door een onafhankelijke visitatiecommissie onder leiding van prof. mr. Corien Prins vastgesteld dat het WODC zich kenmerkt 'als zelfstandige onafhankelijke onderzoeksafdeling binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid'. Wel constateerde

de commissie met betrekking tot de positie van het WODC dat deze 'per definitie spanningsvol is'. 'Het instituut heeft immers steeds te opereren op het snijvlak tussen wetenschap en beleid,' meldt de conclusie van het rapport.

In de periode 2013-2017 deed het WODC verschillende onderzoeken die relevant zijn voor de advocatuur. Tot dusver zijn er geen signalen dat bij deze rapporten sprake is geweest van politieke sturing door het ministerie.

Cijfers civielrechtelijke procedures en rechtsbijstand

Dit onderzoek uit 2014 beschrijft de ontwikkelingen van het beroep dat de afgelopen jaren is gedaan op (buiten)gerechtelijke procedures en gesubsidieerde rechtsbijstand binnen het civiele recht. Zo blijkt dat het aantal toevoegingen in de periode 2007-2012 is gestegen van 177.000 naar 213.000. De meeste toevoegingen worden daarbij afgegeven op het terrein van het personen- en familierecht (120.000 in 2012).

Toezicht op strafvorderlijk overheidsoptreden

Rechtvaarders zijn terughoudend geworden bij het opleggen van ingrijpende sancties bij vormverzuimen, zoals niet-ontvankelijkheid, bewijsuitsluiting en strafvermindering. Een lacune is, concludeert het WODC in 2016, dat Nederland geen extern toezichtorgaan voor politie en Openbaar Ministerie kent. Zowel de strafbeschikking als de werkwijze ZSM is weinig openbaar en transparant. Dat is zorgelijk, vooral omdat het aantal zaken dat via ZSM, dus buiten de rechter om, wordt afgedaan, toeneemt.

Gerechtelijke procedures en gesubsidieerde rechtsbijstand

Dit onderzoek uit 2016 geeft cijfermatige ontwikkelingen over scheidingen, waaronder het aantal scheidingen met minderjarige kinderen, gerechtelijke procedures en gesubsidieerde rechtsbijstand op dat gebied. Hierbij werd gekeken naar de periode 2001-2015. Daaruit blijkt onder andere dat het aantal scheidingsgerelateerde toevoegingen sterk is gestegen: van 21.000 toevoegingen in 2001 naar bijna 40.000 in 2015.

Lagere drempels voor rechtzoekenden

Rechtsbijstandverzekeraars scoren beter dan advocaten als het gaat om de kwaliteit van juridische dienstverlening in civiele handelszaken, concludeert het WODC in 2016 na evaluatie van de verhoging van de zogenoemde competentiegrens. De gemiddelde score voor verzekeraars komt uit op een 7,5. Advocaten worden volgens de evaluatie gewaardeerd met een 7,1. Deurwaarders scoren overigens nog lager en krijgen een 6,4.

A photograph of a room with a large window, a wooden staircase, and a framed picture on the wall. The window has a decorative leaded glass pattern. The staircase is made of dark wood. The wall is white. The text is overlaid on the image.

ALLEEN, MAAR NIET EENZAAM

EENPITTERS ZOEKEN VOORAL
ONDERLING CONTACT

DOOR / OLGA HOEKSTRA

Met het toenemend aantal eenpitters
groeit ook de zorg over de kwaliteit
die ze leveren. Terecht of niet?

Het aantal eenpitterskantoren groeit al jaren gestaag. Maakte de toenmalige voorzitter van de Nederlandse orde van advocaten – Jan Loorbach – zich eind 2012 al zorgen over de kwaliteit van eenpitters, toen vertegenwoordigd in 2.268 eenpersoonskantoren, anno 2018 wordt dezelfde kwaliteitsdiscussie nog altijd gevoerd. Maar dan over inmiddels ruim 3.000 eenpitters. Loorbach zei destijds tegen BNR-radio dat alleen werkende advocaten vaak de sociale controle van collega's missen. 'Als je alles in je eentje moet uitvinden, kan dat makkelijk leiden tot een te laat ontdekte achterblijvende kwaliteit.' *Fast forward* naar het heden. Met

het aantal groeit ook het wantrouwen jegens eenpitters gestaag. De commissie-Van der Meer, die de puntentoekenning in de gefinancierde rechtsbijstand tegen het licht hield, sprak zich eind vorig jaar onomwonden uit tegen de eenpitter. De argwaan geldt met name voor alleen werkende advocaten die zich als generalist profileren. Het ontbreken van collegiale toetsing vormt een bedreiging voor de minimaal te leveren kwaliteit, waarschuwde Van der Meer in navolging van Loorbach.

BUFFELEN

'Vastlopen is inderdaad een risico,' stelt Paul Logemann (51), advocaat in Harlingen. Hij is in 2007 (opnieuw) beëdigd als advocaat in Leeuwarden, ►

Liever de dynamiek van een groot kantoor

Advocaten Jeroen Holthuijsen (41) en Daniël Doolaege (30) weten zeker dat het eenpitterschap voor hen niet is weggelegd. Holthuijsen is werkzaam bij Tripels Advocaten te Maastricht, met zeven advocaten een middelgroot kantoor in Limburg. Doolaege werkt bij Adriaanse van der Weel Advocaten, met 27 advocaten het grootste kantoor van Zeeland.

'Ik vind de dynamiek van een groot kantoor erg fijn. Het hebben van mensen om je heen. Het is niet zo dat we de jurisprudentie over de gang roepen, maar collega's stappen makkelijk bij elkaar naar binnen om even te sparren. Je hoort wat andere collega's aan het doen zijn en je leert veel van elkaar,' vindt Doolaege, met zijn dertig jaar de jongste arbeidsrechtsspecialist in Zeeland.

Ook civilist Holthuijsen ziet zichzelf niet als eenpitter aan de slag gaan. 'Toevallig heb ik ooit een keer die mogelijkheid gehad. Ik kreeg een praktijk aangeboden die ik om niet mocht overnemen. Iedereen om me heen zei dat het een kans was waar ik zeker serieus over na moest denken, maar voor mij was het geen optie.'

Volgens Holthuijsen zou hij 'heel erg ongelukkig' worden in zijn eentje. 'Ik zou de sociale contacten missen en de aanspraak die ik heb met collega's. Maar ook de meer praktische zaken als het regelen van vervanging bij ziekte of vakantie. En als eenpitter loop je ondernemersrisico. Een groter kantoor kan een tegenslag makkelijker opvangen.' Hij hoort van kennissen die alleen kantoor voeren, dat het hard werken is. 'En de stress die daarbij komt kijken... Krijg ik wel genoeg zaken binnen? Haal ik wel genoeg omzet? Worden mijn declaraties wel betaald? Ook door cliënten die failliet gaan, blijven de laatste jaren regelmatig declaraties openstaan.'

Volgens Doolaege valt het trouwens wel wat mee met het aantal eenpitters in Nederland. 'Het merendeel van de advocaten werkt samen in een kantoor.' Zijn kantoor werkt wel samen met eenpitters of kleinere kantoren. 'Met name op de dorpen zou een eenpitter die een behapbaar aantal rechtsgebieden hanteert en zijn kennis en vaardigheden op orde heeft, prima van waarde zijn. Voor mij is het van belang dat je de juiste kwaliteit levert. Dan maakt het niet uit of je wel of geen eenpitter bent.'

Holthuijsen ziet een verschil in de cliënten die zich melden bij eenpitters. 'Grotere ondernemers kiezen vaak niet voor eenpitters, dat zijn juist de particulieren en de kleine zelfstandigen. Dat is trouwens nog een reden voor mij om geen eenpitter te willen zijn. Hier op kantoor kan ik een diverse praktijk voeren.'

Als een advocaat aangeeft dat hij het hele spectrum aan zaken behandelt, dus alles op het gebied van strafrecht, privaatrecht en bestuursrecht, dan twijfelt Holthuijsen aan diens kundigheid. 'Dat zijn vaak geen uitblinkers. Het is feitelijk onmogelijk om op alle terreinen bij te blijven. Dat moet je ook niet proberen. Daarvoor gaan de ontwikkelingen te snel en verandert er te veel.'

nadat hij een kort uitstapje maakte als gemeenteambtenaar op Terschelling. De overstap naar een groter kantoor ziet Logemann niet zitten, ook al vindt hij het 'hard buffelen' als eenpitter met een sociale praktijk. 'Als eenpitter heb je zelf alles in de hand. Je staat voor wat je vindt. Dat je daarnaast eigen baas bent, maakt het extra boeiend. Ik handel niet alleen zelf de juridische zaken af, maar ook de inhoud van mijn website. Welke advertenties ik zet, welke abonnement ik aanschaf, bepaal ik allemaal zelf.'

Die wens om alles zelf te kunnen bepalen, herkent ook Eline Slappendel (38). Zij vestigde zich in 2016 als zelfstandig advocaat in Gouda en specialiseerde zich in het personen- en familierecht. Juist in dat rechtsgebied hebben mensen volgens haar behoefte aan een per-

soonsgebonden benadering. Slappendel maakte bewust de overstap van een middelgroot kantoor naar een eenmanszaak. 'Ik wilde mijn eigen koers varen. Ik ging van een eigen secretaresse naar alles zelf doen, ook de postzegels plakken en het kopiëren. Toen merkte ik dat ik ontzettend verwend was met een volledig ingewerkte secretaresse die me dingen uit handen nam.' Inmiddels heeft ze gemerkt dat ze juist door het hele proces zelf te doen, nog meer in haar dossiers zit. 'Je bent nog meer op de hoogte omdat je echt het dossier van a tot z kent.'

Eenpitter Tatjana Dreiling (56) ging aan het begin van haar carrière in de jaren tachtig aan de slag bij een klein collectief van vier advocaten in

Utrecht. Daar kwamen haar idealen niet tot uiting en ze verliet de advocatuur om in 2009 haar weg weer terug te keren. Niet meteen als eenpitter overigens. Ze begon weer op een klein kantoor van vijf advocaten en voelde zich daar wel op haar plek. Toch besloot ze twee jaar geleden helemaal voor zichzelf te beginnen. 'Ik wilde graag een andere kant uit qua digitalisering en welke zaken er

'Je moet je als eenpitter niet opsluiten als een kluizenaar'

werden aangeschaft en daar kwamen we niet goed uit.'

Meegaan met de digitalisering is volgens Dreiling een *must*. 'Om goed en slagvaardig te kunnen werken als eenpitter *moet* je daarin inves-

PAUL LOGEMANN

teren. Zo duur is dat niet, je krijgt er ook wat voor terug. De tijd die je bespaart met bijvoorbeeld een goed kantoorstelsel, vind ik echt renderen. Nota's heb ik tegenwoordig zo uitgedraaid en ik heb een digitaal boekhoudstelsel. Dat maakt het makkelijk om je administratie op een goede manier vorm te geven.' Dreiling voert een brede sociale praktijk. Is ze daarmee een groot voorstander van de advocaat als 'alleskunner'? Die stelling verdient nuance, aldus Dreiling. In de praktijk is ze gespecialiseerd op de vakgebieden strafrecht, jeugdrecht en personen- en familierecht. 'Als er dan een vraag

komt op het gebied van bijvoorbeeld het arbeidsrecht of bestuursrecht, wil ik wel kijken of ik een toegevoegde waarde kan hebben. Voor mij is de kernvraag: "Denk ik de cliënt te kunnen helpen of niet?" Dingen waar ik geen kaas van heb gegeten, zoals bijvoorbeeld fiscaal recht of intellectueel eigendomsrecht, stuur ik direct door.'

VAKGEBIEDEN

Logemann heeft bewust de keuze gemaakt zich te specialiseren in drie vakgebieden. 'Dat houdt het overzichtelijk,' vindt hij. Nog meer rechtsgebieden combineren, lijkt

hem niet te doen. Hij heeft zich gespecialiseerd in het strafrecht, jeugd(straf)recht en doet ook echtscheidingszaken, dit laatste vooral op gemeenschappelijk verzoek. De andere zaken zijn veelal op toevoegingsbasis. De sociale advocatuur is belangrijk voor Logemann. 'Je speelt een rol in een cruciale fase in iemands leven. Je cliënt is vaak kwetsbaar en heeft iemand nodig om voor hem in de bres te springen.' Ook Slappendel houdt focus. Zij is gespecialiseerd in het personen- en familierecht, is mediator en volgde onlangs een ►

Call Care

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren,
kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

Onze cursussen:

Legal English

Openbaarheid van Bestuur

Actualiteiten Onteigeningsrecht

Fiscaliteit en Gebiedsontwikkeling

www.bilderdijkacademie.nl

Skippi Sneltransport betrouwbaar in spoedleveringen

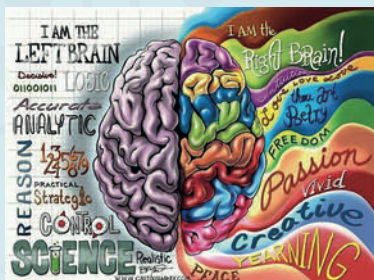
0800-389 58 54 www.skippi.nl

ARTHUR'S
LEGAL

Arthur's Legal is een wereldwijd opererend strategisch advocatenkantoor te Amsterdam, opgericht in 2001. Arthur's Legal is actief in de hele legal life cycle, van contracteren tot en met procesrecht met een focus op de gebieden van licensing, cloud computing, internet of things, data analytics, cybersecurity, robotics, block chain technologie en artificial intelligence, zowel voor als samen met de Europese Commissie, Rijksoverheid en bedrijfsleven.

Meer weten over wat wij doen en wat ons bezig houdt?
Check www.arthurslegal.com of LinkedIn.

ZOEKT ADVOCaat-MEDEWERKER 4.0

Wij zoeken een Advocaat-Medewerker 4.0:

- advocaat met stageverklaring,
- maximaal zeven (7) jaar relevante werkervaring,
- ervaring met strategisch-juridisch advisering en deal making,
- aantoonbare affiniteit met onder meer licensing, contracting en technologie,
- jij wil op full-time basis deel uit maken van ons team,
- jij woont (binnenkort) in Amsterdam of omgeving,
- jij bent tech-savvy en een team player, hebt passie en ambitie, en
- bent internationaal georiënteerd, communicatief, proactief en creatief.

Voor meer informatie bel je Mr. Janneke Breeuwsma, op 020 - 305 49 50, of stuur direct je sollicitatie-/motivatiebrief en CV naar: breeuwsma@arthurslegal.com

Beperking van rechtsgebieden

De commissie-Van der Meer gaf de Raad voor Rechtsbijstand en de NOvA het advies 'na te denken over maatregelen die eraan bijdragen dat het aantal advocaten dat als eenmanskantoor in het stelsel deelneemt, afneemt'.

Dat gebeurt inmiddels. De Raad voor Rechtsbijstand staat op het punt de inschrijvingsvoorwaarden aan te passen. Het aantal rechtsgebieden waarvoor een advocaat zich kan inschrijven, wordt beperkt. Bovendien gaat het jaarlijks aantal benodigde opleidingspunten omhoog naar tien. Doel van de maatregelen is verdergaande specialisatie afdwingen.

De NOvA steunt die gedachte en wil het eigen kwaliteitsbeleid daarop aanpassen. In het nog te bouwen rechtsgebiedenregister wordt het aantal specialisaties waarschijnlijk beperkt tot vier.

Ook de NOvA wil jaarlijks tien PO-punten per specialisatie verplicht stellen. Het blijft echter wel mogelijk een algemene praktijk te voeren, hoewel de definitie daarvan nog niet vaststaat.

Dat de algemene praktijk als formeel rechtsgebied gehandhaafd blijft, is een gevolg van de baliebrede consultatie vorig jaar. Met name eenpitters met een algemene praktijk maakten bezwaar tegen een onhaalbare stapeling van verplichte PO-punten.

specialistische erfrechtopleiding. 'Het lijkt me ontzettend lastig om je te specialiseren in meerdere rechtsgebieden. Je kunt het allemaal gewoonweg niet meer bijbenen. Eigenlijk is het voor iedere advocaat, eenpitter of niet, onmogelijk een praktijk te hebben op meerdere rechtsgebieden.'

Hoe zit dat met Dreiling? Zij is geen voorstander van een nauwe specialisatie-eis voor advocaten, of het nu

eenpitters zijn of advocaten binnen een groot kantoor. Wellicht zou zo'n verplichte specialisatie iets zijn voor beginnend advocaten. Professionals die al jaren in de advocatuur werkzaam zijn en ook al in meerdere vakgebieden carrière hebben gemaakt, moet je volgens haar niet gaan 'bevoogden'. 'Het is juist leuk om af en toe iets anders te doen en je in iets nieuws te verdiepen. Een uitstapje naar een ander vakgebied is nodig

om weer nieuwe dingen op te pikken. Het zorgt ervoor dat je nieuwsgierig, leergierig en scherp blijft. Door over de schutting te kijken bij een ander rechtsgebied, zorg je ervoor dat je je eigen veld verbreedt.'

Mocht een advocaat dat soort uitstapjes niet goed aanpakken, dan komt er sowieso geen vervolg, redeneert Dreiling. 'Als iemand het werk minder goed doet, zal dat niet leiden tot positieve ►

'Maten nodig om mee te sparren'

Diana de Wolff (58) is advocaat bij Stadhouders Advocaten te Utrecht, een kantoor met in totaal tien advocaten. Daarnaast is zij bijzonder hoogleraar Advocatuur aan de Universiteit van Amsterdam. Volgens haar hebben de technische ontwikkelingen het gemakkelijker gemaakt om als eenpitter aan de slag te gaan. 'Je kunt tegenwoordig je hele bibliotheek elektronisch aanschaffen en er zijn goede telefoondiensten waarvoor je per gesprek betaalt. Het is veel goedkoper geworden om goed bereikbaar te zijn zonder een fysiek kantoren met een eigen receptie en secretaresse.'

Essentieel voor eenpitters is het vormen van een goede, sterke alliantie met andere advocaten. 'Met collega's overleggen zoals je dat idealiter ook op kantoor doet. Niet alleen voor de waarneming, maar dat praatje met collega's is zo belangrijk. Als je dat niet hebt, loop je het risico te vereenzamen en dat heeft een negatief effect op de kwaliteit van de dienstverlening. Voor een goede praktijkvoering heb je een paar maatjes nodig om mee te sparren. Je moet elkaar bij de les houden, zoals dat binnen een kantoor ook gebeurt.'

Een specialist willen zijn op meer dan twee of hoogstens drie rechtsgebieden, is volgens De Wolff niet haalbaar. 'Daarvoor gaan de rechtsontwikkelingen te snel. Je bent een gevaar op de weg als je het vakgebied waarin je opereert niet goed kent. Een fout is zo gemaakt.'

Maar fouten worden heus niet alleen gemaakt door eenpitters. 'Ik verzet mij tegen een negatieve beeldvorming over eenpitters. Er zijn er over wie je je zorgen moet maken. Die geen eenduidig profiel hebben en die alles maar aanpakken zonder zich adequaat toe te rusten. Maar dat zie je soms ook bij wat grotere kantoren.' Voorwaarden voor een succesvolle eenpitterspraktijk volgens De Wolff? 'Zorg voor een goede bereikbaarheid. Heb je intervisie op orde. Specialiseer je en ken je beperkingen. Voer structureel overleg en houd contact met andere advocaten.'

mond-tot-mondreclame. En dat is essentieel voor een eenpitter. Aldus selecteert het zich zelf uit en ontstaan specialisaties bij wijze van spreken langs de natuurlijke weg. Zo doet ook de markt in deze zijn werk. Het komt al snel uit wanneer iemand

veel belooft maar weinig bereikt. Bovendien zitten de orde en de Rechtspraak bovenop slechte kwaliteit. Niemand houdt van onzinverhalen.'

Als eenpitter ontbreekt het Slappendel wel aan de 'ins en outs' van andere specialismen. Ze houdt goed contact met collega's en overlegt binnen haar eigen specialisme maar ze mist de

informatie vanuit andere rechtsgebieden die ze eerder bij wijze van spreken aan de lunchtafel hoorde. 'Bijvoorbeeld ontwikkelingen zoals de invoering van de nieuwe flexwet in het arbeidsrecht. Aan de lunchtafel hoorde ik dan waar men in de praktijk tegenaan liep. Uiteraard lees ik wel het een en ander in de vakbladen en kan ik de literatuur erop naslaan, maar de praktijkverhalen zijn toch het meest interessant.'

CRUCIAAL

Dat overleggen met collega-advocaten is ook voor Logemann en Dreiling onmisbaar. 'Cruciaal,' noemt Logemann het overleg dat hij heeft, ook al is het vaak op informele basis. 'Als eenpitter ben je snel kwetsbaar en daar kun je je tegen wapenen door contact te onderhouden met collega's.' Hij spart vaak met andere collega's die ook strafzaken doen. 'In Friesland hebben we een kleine balie. Je kent elkaar hier wel.' Bang voor mogelijke concurrentie die uit dit soort contacten zou kunnen voortkomen, is hij niet. 'Je wordt juist een concurrent van jezelf als je niet overlegt. Soms heb je die twijfel: zit ik wel goed? Dan is het juist fijn om te kunnen overleggen. Je moet je als eenpitter niet opsluiten als een kluizenaar, maar openstaan voor wat er om je heen gebeurt.'

'Ik heb een paar collega's die ik regelmatig bel of app met een vraag. Ook schroom ik niet om de deken een vraag voor te leggen, vooral bij zaken die gevoelig liggen,' zegt Dreiling hierover. Zij vindt, naast passie voor het werk, een goede samenwerking met collega's een eis om succesvol solo kantoor te voeren. 'Je moet nooit denken dat je een domme vraag stelt.' Zou ze ooit teruggaan naar een grotere maatschap? Waarschijnlijk niet, maar Dreiling houdt de deur op een kier. 'Ik heb nu de neiging om het niet te doen. Ik heb het op dit moment ideaal voor mezelf geregeld.' ■

'Ik wilde mijn eigen koers varen. Ik ging van een eigen secretaresse naar alles zelf doen'

ELINE SLAPPENDEL

SPECIALIST WORDEN IN HET FAMILIERECHT?

Start nu uw opleiding en wordt een meester in scheiden, erven en mediation

IMFO
Instituut voor Mediation en Familierecht Opleidingen

WWW.IMFO.NL

NEDELANDE VERENIGING
Familierecht
Advocaten
Scheidingsmediators

WWW.VERENIGINGFAS.NL

HOOGENDAM ADVOCATEN

zoekt een

Advocaat-medewerker / gevorderd advocaat-stagiaire (m/v).

Hoogendam Advocaten is een advocatenkantoor in Den Haag, dat zich hoofdzakelijk richt op het straf- en bestuursrecht.

In verband met het aanstaande vertrek van een medewerker zoeken wij een advocaat met ervaring in het strafrecht. Relevante werkervaring in én affiniteit met het bestuursrecht is een pré.

Kijk voor meer informatie op www.hoogendam-advocaten.nl.
Uw sollicitatie voorzien van uw CV kunt u richten aan mr. P.J. Hoogendam
hoogendam@hoogendam-advocaten.nl.

◀ Patek
Philippe
Calatrava

◀ Rolex
DateJust
automaat

◀ Cartier
Tank
18K

INKOOP & VERKOOP

VAN GEBRUIKTE HORLOGES
o.a. Rolex, Cartier, Breitling,
IWC, Omega, Chopard en
Patek Philippe

SPIEGELGRACHT
JUWELIERS

Spiegelgracht 12
AMSTERDAM

Ma t/m vr 10:00 - 17:00 uur
Tel: 020 - 422 10 15

spiegelgrachtjuweliers.nl

Tripels **advocaten**
sedert 1868

Sollicitaties/inlichtingen: mr. Georges van Zeijl
Postbus 1960 | 6201 BZ Maastricht
vanzeijl@tripels.nl | 043 326 06 06 | 06 204 326 36

www.tripels.nl

Zoekt per direct: **ADVOCAAT
PERSONEN- EN
FAMILIERECHT**

Met - bij voorkeur - een tweede aandachtsgebied,
zoals bijvoorbeeld het bestuursrecht

Onze interesse gaat uit naar zowel een:

- GEVORDERD ADVOCAAT-STAGIAIRE;
- MEDEWERKER als;
- ADVOCAAT OP ZELFSTANDIGE BASIS.

STRIJD OM HET TOPTALENT

DOOR / BENDERT ZEVENBERGEN

De grote kantoren trekken alles uit de kast om toptalent binnen te halen.

Tegelijk hebben kandidaten veel alternatieven en zijn ze goed geïnformeerd.

Martine Brouwer-'t Hart (43) van Allen & Overy maakt een grove schatting. 'Per jaar komen er 4.500 studenten van een Nederlandse universiteit met een rechtenbul op zak. Daarvan is 10 procent toptalent, de vijver waaruit wij vissen. Van die 450 afstudeerders kiest misschien de helft voor een van

Openingswoord van Ewout Stumphius (partner bij Loyens & Loeff) tijdens de jaarlijkse Summer Course in 2016.

de grote advocatenkantoren,' zegt het hoofd Human Resources (HR) van de Amsterdamse vestiging (188 advocaten, van wie 34 partners) van het internationale kantoor. Allen & Overy neemt jaarlijks 24 advocaat-stagiairs aan. De vraag zal bij de andere kantoren uit de top tien gemiddeld genomen vergelijkbaar

zijn, maar precieze cijfers zijn niet bekend. Zo bezien is het aanbod van toptalent maar net voldoende om aan de vraag van de grote kantoren te voldoen. De spoeling is dus dun en de onderlinge competitie groot. Ook Inez Rongen (47), HR directeur bij Loyens & Loeff (ruim 850 advocaten, fiscalisten en notarissen

wereldwijd), hanteert de vuistregel dat slechts 10 procent van de afstudeerders als toptalent kan worden gekwalificeerd. 'Maar de situatie is niet ineens anders dan twintig jaar geleden. De krapte is er altijd geweest, al schommelt het wel met de conjunctuur.'

Advocaat en managing partner Edward de Bock (52) van Houthoff (300 advocaten, notarissen en fiscalisten) stelt vast dat het aanbod van nieuwe juristen onverminderd groot is. 'De grote advocatenkantoren kunnen bovendien gelukkig rekenen op een onverminderde belangstelling van studenten. Maar we zoeken "the best of the best". Daar ervaren we wel degelijk krapte.'

TOPTALENT

De schaarste mag dan van alle tijden zijn, de eisen waaraan een toekomstig topadvocaat moet voldoen, veranderen wel. 'We zoeken naar mensen die naast uitstekende juridische kennis, goede social skills hebben en commercieel en flexibel zijn. Ten aanzien van biculturele studenten vragen we ons daarnaast bijvoorbeeld af of een kandidaat met mindere resultaten misschien druk is geweest om zijn familie te helpen of andere verplichtingen heeft gehad,' zegt Brouwer-'t Hart van Allen & Overy.

'Een paar jaar geleden selecteerden wij op basis van de vier L-en,' zegt Rongen van Loyens & Loeff. 'Dat stond voor Lyceum, Leiden, Loyens en Loeff. Ofwel, gymnasium of atheneum, Leiden als studiestad, waarbij Utrecht of Amsterdam er nog net mee door kon, de juiste verenigingen en activiteiten en een gemiddeld cijfer van 8,5.'

Rongen zegt nu vooral in te zetten op potentieel. 'Als iemand eerst de mavo en havo heeft doorlopen, zegt dat veel. Dat is een doorzetter, deze persoon wil echt en is bereid om verder te groeien. Continu blijven leren wordt van steeds groter belang in de advocatuur.' ▶

Inez Rongen

Ze geeft een metafoor van twee hardlopers. Eentje doet de 100 meter in 10,2 seconden, de ander 10,6. 'Wat als blijkt dat de eerste een coach heeft en al jarenlang traint en de ander het op eigen kracht heeft bereikt? De tweede heeft wellicht de potentie om nog beter te kunnen. Als iemand minder dan een 8,5 scoort, wil ik weten waarom. We accepteren niet langer wat op papier staat, maar vragen door. Dat is een grote verandering.'

NIUWSGIERIGHEID

Volgens De Bock kan de advocatuur zich niet onttrekken aan de snelle maatschappelijke en technische ontwikkelingen. 'Het tempo waarin zaken zich voltrekken, is enorm toegenomen. Zakelijk en privé lopen steeds meer door elkaar heen. Dat geldt ook voor onze klanten. Die eisen steeds meer.'

Houthoff, dat zo'n veertig advocaat-stagiairs per jaar aanneemt, hecht daarom sterk aan een breder profiel van zijn nieuwe werknemers. 'Bij de topkantoren word je voortdurend uitgedaagd,' zegt De Bock. 'Een goede advocaat moet over een gezonde dosis nieuwsgierigheid beschikken, veel ambitie hebben en vooral alles voor zijn klanten overhebben. Een technisch vaardige advocaat die daar geen zin in heeft, heeft in de advocatuur niet veel te zoeken.'

Illustratief is dat enkele grote advocatenkantoren recent opriepen om de advocatuur open te stellen voor mensen die geen of geen volledige

rechtenstudie achter de rug hebben.

De advocaat van de toekomst moet kennelijk meer in huis hebben dan juridische kennis alleen.

Brouwer-'t Hart bevestigt deze wens. 'De onderkant van het advocatenvak laat zich gemakkelijker automatiseren. Het creatieve deel wordt daarmee steeds

belangrijker, net als het hebben van kennis over techniek, marketing of het begeleiden van projecten. Toch blijft een uitstekende juridische basiskennis wel een vereiste.'

'Specialisaties in andere kennisgebieden worden belangrijk,' zegt Rongen. 'In hoeverre willen we alleen nog maar juristen hebben, terwijl er steeds meer behoefte is aan kennis over techniek, natuurkunde of bedrijfskunde?' Hoewel de rechtenstudie voorlopig als eis blijft gelden, denkt zij dat dit op termijn wordt losgelaten. 'We moeten nu nog met juristen aantreden in de rechtszaal. Een tussenoplossing is dat je in bepaalde zaken combinaties maakt van juristen en specialisten.'

DIVERSITEIT

Verbreiding en verdieping wordt in toenemende mate ook gezocht in de achtergrond van de toekomstige werknemers. 'We proberen meer diversiteit te bereiken op zowel etnisch vlak, in de verhouding man-vrouw en in regionale spreiding van afstudeerders binnen Nederland,' zegt Brouwer-'t Hart. 'We zijn ervan overtuigd dat diversiteit bijdraagt aan het optimaal functioneren van ons kantoor.'

Ze zegt verheugd te zijn dat van de afstudeerders tegenwoordig bijna 20 procent een niet-westerse achtergrond heeft en dat de helft van de nieuwe advocaat-stagiairs vrouw is. 'Tegelijk weten mensen met een andere achtergrond ons en de

andere Zuidas-kantoren niet altijd te vinden.' Allen & Overy heeft speciaal iemand aangetrokken om het hoofd HR te adviseren over de werving van divers talent.

Ook Loyens & Loeff zet stevig in op verbreding van het soort werknemers. Rongen: 'We hebben sterke behoefte aan mensen met een

'We zoeken naar mensen die intellect hebben, initiatief tonen en proactief zijn'

niet-westerse achtergrond en we willen meer vrouwen in de top. Tot het zesde jaar is de verhouding gelijk, maar vrouwen haken vaak vroegtijdig af. Ze houden er soms helemaal mee op, of ze gaan als jurist bij een bedrijf werken.'

Meer diversiteit is volgens Rongen absolute noodzaak. 'We moeten als kantoor een afspiegeling zijn van de maatschappij. Diversiteit van werknemers gaat over diversiteit van denken. Dat geeft misschien wrijving, maar wrijving geeft glans. En onze klanten veranderen ook. Die komen tegenwoordig uit alle delen van de wereld. Daarbij speelt mee dat we met acht kantoren, waarvan een deel in het buitenland, nog meer mondiaal zijn gaan werken.'

EVENTS

Om in contact te komen met het schaarse toptalent, beschikken alle

Edward de Bock

grote kantoren over uitgebreide en professionele HR-afdelingen. Met tal van 'events' en sollicitatieprocedures die praktijkopdrachten, reizen en 'games' omvatten, proberen de bekende firma's aan en rond de Zuidas studenten en net afgestudeerde juristen voor zich te interesseren. Houthoff benadert potentiële kandidaten al tijdens de studie. 'Wij volgen studenten soms vanaf het tweede jaar,' zegt Anouk Verbakel (28), teamleider Recruitment. 'Die komen wij tegen op onze events. We kijken dan onder meer naar hoe jonge studenten zich presenteren. Dat leren ze gaandeweg allemaal wel, maar de natuur talenten beheersen dat al in een vroeg stadium.' Komt een student uiteindelijk solliciteren, dan weet hij binnen een dag – na twee gespreksronden, een lunch en het oplossen van een casus – of hij als advocaat-stagiair mag beginnen. Volgens Brouwers-'t Hart moet solliciteren tegenwoordig 'leuk' zijn. 'Het gaat om de "kandidaat-ervaring" en kantoren moeten hiervoor hun

ten ook snel van elkaar hoe kantoren omgaan met sollicitanten. 'De manier waarop bedrijven en kantoren hun mensen werven, ligt op straat.' Allen & Overy organiseert zo'n zestig events per jaar waarbij kandidaten kennis kunnen maken met het kantoor. Daarnaast is de sollicitatieprocedure aangevuld met reizen naar het buitenland of met spelsituaties. Zo organiseert het kantoor de Olympic Games, waarbij kandidaten online een grote hoeveelheid informatie moeten analyseren en een keuze moeten maken voor de stad waar het best de Olympische Spelen georganiseerd kunnen worden. Dat levert volgens Brouwers-'t Hart voor de kandidaten een leuke ervaring op en geeft Allen & Overy tegelijk inzicht in hoe kandidaten beslissingen nemen. Die kandidaat-ervaring betekent volgens Brouwers-'t Hart ook dat kandidaten niet met alles genoeg nemen. 'Vroeger vertelde vooral je merk het verhaal. Tegenwoordig gaat het er ook om wat de mensen zeggen die er werken. Uit imago-onderzoek bleek dat we best meer van onszelf mochten laten zien.

Wij trainen daarom onze advocaten om de enthousiaste en eigen verhalen over wat het werk inhoudt en hoe de cultuur van de organisatie is over te brengen aan kandidaten. En dat werpt zeker zijn vruchten af: kandidaten zeggen vaker "het is veel leuker dan we dachten" nadat ze contact met ons hebben gehad.'

ESCAPEROOM

Ook Loyens & Loeff organiseert zo'n zestig events per jaar. Het gaat vooral om fysieke activiteiten, zoals business courses in Parijs of Zurich, job events in New York en Londen of bijvoorbeeld spelsituaties waarbij kandidaten tijdig uit een escaperoom weten te komen. Rongen gooit het roer nu om. 'We

Anouk Verbakel

maken pas op de plaats. Studenten zoeken nu primair via social media. We willen het aantal social media-events vergroten ten koste van het aantal fysieke evenementen.' Zo zet het kantoor ook meer in op virtuele spellen. 'Het sollicitatieproces gaat nu meer om "gamification". Het is leuker en levert een directe toets op. Wie neemt de leiding in het groepje, wie zijn de volgers, wie komt tot de juiste uitkomst?' Toch zijn volgens Rongen de wensen van kandidaten in de kern niet anders dan vroeger. 'Het is een hype om te denken dat de nieuwe generatie andere dingen zoekt. Ze willen nog steeds gelukkig worden in een baan, net als de generaties daarvoor. Alleen de wijze waarop is misschien veranderd. In de jaren negentig werden mensen aangetrokken door mooie leaseauto's. Nu weten we dat dat niet het geluk brengt.' Verbakel van Houthoff stelt vast dat de huidige student minder ver vooruitkijkt. 'Echt goede studenten zien een carrière bij een groot kantoor gelukkig nog steeds als een gedegen start met mooie opleidingsmogelijkheden. Maar het is geen tienjarenplanning meer.' De Bock oppert dat mogelijk hierdoor het verloop onder advocaten iets is toegenomen. Werknemers die vertrekken, gaan volgens hem zelden naar een concurrent, maar kiezen voor iets heel anders. 'Mijn generatie koos onvoorwaardelijk voor het vak. Nu is het meer van "ik zie het wel". Het vroegere idee om voor altijd advocaat te blijven verdwijnt.' ■

'Het sollicitatieproces gaat nu om gamification'

best doen. Een goede ontvangst, een persoonlijke, snelle en transparante procedure en nazorg, dat wordt allemaal belangrijker.' Van de studenten zoekt 90 procent online naar een baan, en het merendeel daarvan via social media. Hierdoor weten studen-

Martine Brouwers-'t Hart

Asieladvocaten zijn geen linkse activisten die vooral economische vluchtelingen bijstaan in kansloze zaken. Dat beeld haalt onderzoeker Tamara Butter in haar proefschrift onderuit. Volgens haar is 'moreel activisme' echter wel een belangrijke drijfveer.

ASIELADVOCAAT LAAT ZICH LEIDEN DOOR MOREEL ACTIVISME

DOOR / MICHEL KNAPEN BEELD / JEAN-PIERRE JANS

Asieladvocaten? Die besteden te weinig tijd aan het bijstaan van hun cliënten. Ze stapelen procedure op procedure, vaak in kansloze zaken, en strooien zo zand in de asielmachinerie en ondermijnen het rechtssysteem. Hun werk heet een buitensporige en onnodige belasting te zijn van het rechtssysteem en van het systeem van gefinancierde rechtsbijstand. De beeldvorming over asieladvocaten is niet altijd even positief. In het rapport *(On)vrede over de rechtsbijstandverlening in asielzaken*, beschrijven onderzoekers Laemers en De Groot-van Leeuwen (Radboud Universiteit, 2004) hoe asieladvocaten negatief in de media komen en wat de percepties zijn van ketenpartners en asielad-

vocaten zelf. Van recenter datum is het rapport *Kwaliteit van de rechtsbijstand door advocaten in vreemdelingenzaken. Een pilotonderzoek* (Radboud Universiteit, 2013), waar Butter ook aan meewerkte. Daarin wordt geconcludeerd dat er een grote groep voldoende presterende vreemdelingenadvocaten is, een kleine groep die goed of uitstekend presteert en een net zo omvangrijke groep die onder de maat presteert. Staatssecretaris Dijkhoff beklagde zich vorig jaar in een brief aan de Tweede Kamer nog over asieladvocaten die beroepsprocedures zouden starten voor cliënten uit veilige landen. Tamara Butter (32) is helemaal niet zo negatief over de drijfveren van

asieladvocaten. Uit haar onderzoek blijkt wel dat asieladvocaten vinden dat het asiel- en rechtsbijstandssysteem hen voor ethische dilemma's plaatst. Op dit onderzoek promoveerde Butter 19 januari aan de Radboud Universiteit Nijmegen bij hoogleraar rechtssociologie Ashley Terlouw en hoogleraar sociale rechtshulp Mies Westerveld. In haar proefschrift *Asylum Legal Aid Lawyers' Professional Ethics in Practice* beschrijft Butter de beroepsethiek van asieladvocaten. Het is een onderzoek naar de professionele besluitvorming van Nederlandse en Engelse asieladvocaten die gefinancierde rechtsbijstand verlenen. Butter interviewde voor dit onderzoek tal van betrokkenen uit het ►

asiel- en rechtsbijstandstelsysteem, naast 22 Nederlandse en 22 Engelse asieladvocaten. Daarnaast woonde ze een advocaat-cliëntbespreking bij, in Nederland een vergadering van asieladvocaten en rechtszaken van het Engelse Asylum and Immigration Tribunal. Ze bestudeerde de profes-

gefinancierd), het stadium van procedure (eerste aanvraag, beroep, hoger beroep) of de aard van de cliënt. Daaronder vallen de mate van kwetsbaarheid, eventuele schrijvende omstandigheden en of het wel een 'echte' vluchteling betreft.

Butter ontdekte dat belangen ook kunnen verschuiven. 'Zo kan het cliëntbelang naar publiek belang verschuiven, als de advocaat vindt dat een cliënt vooral tijd wil rekken, als hij liegt en de leugen wil volhouden of in extreem kansloze zaken. Maar een oorspronkelijke nadruk op het publiek belang (geen procedure starten waarin de advocaat de kans op succes op dat moment in die procedure (vrijwel) nihil acht), kan ook verschuiven naar het cliëntbelang, als de cliënt extreem kwetsbaar blijkt, als er schrijvende omstandigheden zijn of als de cliënt een "echte" vluchteling is.'

Naast de situatie van de vreemdeling speelt het asiel- en rechtsbijstandstelsysteem een rol bij de belangenafweging door asieladvocaten, ontdekte Butter. 'Vinden zij het asielsysteem willekeurig of oneerlijk, dan starten ze in het belang van de cliënt toch met weinig kansrijke procedures. Of ze doen dat op grond van een publiek belang: om een goede rechtsbedeling mogelijk te maken, stellen ze het wettelijk kader ter discussie.' Butter noemt dat een vorm van moreel activisme: asieladvocaten willen met die procedures de wet en het rechtssysteem rechtvaardiger maken. 'Leidt een strikte toepassing van de wet tot onrechtvaardige uitkomsten, dan prevaleert de persoonlijke moraal en worden eerder de grenzen

opgezocht van wat beroepsethisch en wettelijk acceptabel is.' Butter constateert dat hiermee niet alleen het cliëntbelang is gediend maar ook het publiek belang van de goede rechtsbedeling ook kan zijn gediend, zoals het forceren van een doorbraak in de jurisprudentie.

FAT CAT LAWYERS

Dat Engelse asieladvocaten meer het publiek belang vooropstellen, ligt mede aan hun specifieke rol binnen het systeem van gefinancierde rechtsbijstand. Zij moeten beoordelen of de zaak écht een asielzaak is, of cliënten wel voldoende middelen hebben en of de zaak voldoende kansrijk is. Engelse asieladvocaten zijn dus veel meer de poortwachter, terwijl Nederlandse asieladvocaten belangenbehartiger – en dus strikt partijdig kunnen – zijn. Dat verklaart mede waarom in Nederland het cliëntbelang vooropstaat, waarmee overigens ook de publieke zaak kan worden gediend. 'Die partijdigheid draagt bij aan het functioneren van een goed rechtssysteem want het biedt tegenwicht aan de overheid. Loyaliteit aan de cliënt leidt tot een goede rechtsbedeling, zo is de gedachte.' Met haar onderzoek hoopt Butter een hardnekkig vooroordeel bij te stellen. 'Vaak worden asieladvocaten geportretteerd als linkse activisten of als *fat cat lawyers* die enkel worden gemotiveerd door financiële belangen. Dat klopt niet. In de praktijk balanceren ze voortdurend tussen verschillende belangen. Ik zou de advocatuurlijke toezichhouders willen oproepen niet puur naar de kwaliteit van asieladvocaten te kijken – want daarover is men vaak kritisch – maar ook aandacht te schenken aan morele redeneringen die ten grondslag liggen aan hun beslissingen.' ■

'Vaak worden asieladvocaten geportretteerd als linkse activisten of als *fat cat lawyers* die enkel worden gemotiveerd door financiële belangen'

sionele belangenafweging aan de hand van twee kwesties: tijd versus geld (de moraal versus marktspanningen, om zo het financiële belang van de advocaat te achterhalen) en de 'kansloze zaken'.

CLIËNTBELANG

Uit Butters onderzoek blijkt dat de asieladvocaat constant schippert tussen het behartigen van het cliëntbelang (de vreemdeling die zo graag in Nederland wil blijven), het publiek belang (een goede rechtsbedeling) en zijn eigen financiële belang in het draaiend houdend van zijn praktijk. 'Hoe die afweging uitpakt, hangt af van de specifieke omstandigheden van de zaak en de manier waarop het asiel- en rechtsbijstandstelsysteem is ingericht en functioneert,' zegt Butter, die rechtssociologie en privaatrecht aan de Radboud Universiteit doceert. Soms hecht een asieladvocaat meer gewicht aan het cliëntbelang, dan weer meer aan het publiek belang. Aspecten die daarbij een rol spelen, zijn de aard van de zaak (welke claim heeft de cliënt, de kans op succes, is de zaak privaat of publiek

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren, kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

VA VERWEIJADVOCATEN

Gezocht: een advocaat

Wij hebben ruimte voor een advocaat of jurist bij voorkeur met een eigen praktijk op een rechtsgebied dat een aanvulling vormt op de specialisaties die door de andere partners al worden ingevuld.

Verweij Advocaten is een kantoor met vier ervaren advocaten, die een maatschap vormen op basis van kostendeling. Het kantoor heeft een goede naamsbekendheid in de regio en is gevestigd op een zichtlocatie in het centrum van Nijmegen. Het kantoor loopt voorop op het gebied van automatisering en werkt kostenefficiënt.

De partners werken nauw samen in een open en collegiale sfeer op basis van gelijkwaardigheid. Elke partner voert zijn of haar praktijk zelfstandig en bepaalt zelf hoe hij of zij de tijd verdeelt tussen werk en privé.

Heeft u interesse?

Wilt u nader kennis maken met ons kantoor?
Stuur dan een mail naar verweij@verweijadvocaten.nl
of bel **024-324 37 09**. (Roland Verweij)
www.verweijadvocaten.nl

SIJBEN & PARTNERS advocaten

Sijben & Partners Advocaten
is op zoek naar
een **ADVOCAAT**
voor de vestigingen Heerlen
en Roermond.

WAT VERWACHTEN WIJ VAN JOU?

- Je bent in staat zelfstandig te werken en hebt een pragmatische aanpak;
- Je hebt een sterk analytisch vermogen;
- Je bent wars van een 9 tot 5 mentaliteit;
- Je kunt goed werken onder tijdsdruk;
- Je bent gedreven om juridische topprestaties neer te zetten;
- Je bent sociaal en positief ingesteld;
- Je bent bij voorkeur goed op de hoogte van het onderwijsrecht, dan wel je bent in staat en bereid deze terreinen snel eigen te maken;
- Je bent bij voorkeur in staat je eigen praktijk op- en uit te bouwen en hebt hiervoor de benodigde commerciële instelling.

WAT ZIJN DE FUNCTIE-EISEN?

- Afgeronde opleiding Nederlands recht;
- Je hebt ruime werkervaring, waaronder proceservaring.

WAT BIEDEN WIJ JOU?

- Wij bieden een functiehuis waarbij inschaling plaatsvindt in de functie van advocaat met ruime doorgroei mogelijkheden;
- Inschaling is marktconform;
- Een prettige werkomgeving met volop kansen je te ontplooiën.

INTERESSE?

Kijk voor meer informatie op www.sijbenpartners.nl/web/vacatures/

**Zelf kiezen bij Urios
wel of niet in de cloud
U bepaalt
waar uw data staat!**

**Vraag de gratis demo aan op Urios.nl
of bel voor een afspraak **072 512 22 05****

Urios Standaard | Dossiers | Partijen | Stopwatch | Toevoegingen | Insolventies | Mediation | Meertalig declareren en herinneren

Urios Plus | E-facturering | iDEAL-knop | Export naar boekhouding | Managementrapporten | Documenten | Outlook-koppeling | Agenda

MET URIOS MAG JE ZELF KIEZEN OF JE IN DE CLOUD WILT OF NIET!
EN, WAT HEB JIJ GEKOZEN?

urios
eenvoud bespaart tijd

Koningsweg 4 | 1811 LM Alkmaar | tel 072 512 22 05 | info@urios.nl | www.urios.nl

SAFARI IN AFRIKA?

Tanzania
Kenia
Madagaskar
Oeganda
Rwanda
Zimbabwe
Namibië
Botswana
Zambia
Mozambique
Seychellen
Mauritius
Zuid-Afrika

Al sinds 1979 dé Afrika specialist

Ruim 100 uitgekiende reizen vindt u op jambo.nl en in onze brochure of bel met onze Afrika specialisten op 020-2012740 voor een reis op maat.
De mogelijkheden zijn eindeloos, privé reizen geheel conform uw wensen!

UTRECHTSE KONGSI SCHITTERT KORT MAAR FEL

JY in Utrecht 2 nov 2017

DOOR / MICHEL KNAPEN

Een flitsende video op internet toonde aan hoe interessant Utrecht is voor jonge advocaten. Was het bedoeld om de Zuidas af te troeven?

De *Telegraaf* had op 17 november de conclusie snel getrokken: er is een concurrentieslag gaande tussen de advocatenkantoren op de Zuidas en die in Utrecht. Dat beeld zou de video *JY in Utrecht* tenminste oproepen, een promotiefilmpje dat speciaal voor het Jonge Balie Congres 2017 werd gemaakt.

In de video van ruim drie minuten zien we een jonge advocaat – het is Juliette Wareman, voorzitter van de

Vereniging De Jonge Balie Midden-Nederland – steeds op de rug gefilmd. In een razendsnelle montage doorlopen we haar dag: het opstaan, naar het werk fietsen, de toga aan en aan het eind van de dag: hockeeyen, de schouwburg, het café en uiteindelijk ploft ze neer op haar bed. De boodschap: Utrecht hééft het, in Utrecht moet je als jonge advocaat zijn. Of zoals Janina Maduro van het Utrechtse kantoor Bosselaar & Strengers in het filmpje zegt: ‘Na een dag hard werken

kun je binnen vijf minuten cultureel genieten in de stadsschouwburg of een van de filmhuizen.’

Else Loes Pasma van Wijn & Stael voegt daar aan toe: ‘Werken in Utrecht betekent verbondenheid met elkaar, topkwaliteit leveren, altijd met oog van de menselijke maat.’ En Anne Koopman (De Advocaten van Van Riet) zegt: ‘Werken in Utrecht betekent met plezier presteren op hoog niveau in een zakelijke omgeving.’ De video was eind december ruim twee- ▶

duizend keer via YouTube gedeeld. *De Telegraaf* haalde er ook iets anders uit: op de Zuidas moet je níét zijn. Utrecht is leuker, gezelliger en je werkt er als jurist op een vergelijkbaar niveau. Het filmpje zou dát moeten uitstralen. Reden dat zes grote Utrechtse advocatenkantoren – De Advocaten van Van Riet,

Bosselaar & Strengers, CMS, Wijn & Stael, Van Diepen Van der Kroef en Van Benthem & Keulen (waar Juliette Wareman in dienst is) eraan meewerkten.

Maar dat ‘Utrechtse advocaten strijden tegen de Zuidas’, dat steekt de kantoren. Zó was het niet bedoeld. Drie kantoren hebben dan

ook weinig zin meer om uit te leggen wat wél de bedoeling was. Partner Wouter van Galen van De advocaten van Van Riet heeft er niets aan toe te voegen, laat hij weten. Bij Bosselaar & Strengers vinden ze dat een ander kantoor beter een reactie kan geven. Bij Van Diepen Van der Kroef is Camiel Beijer – die enkele seconden met naam en toenaam in het filmpje figureert met de uitspraak ‘Utrecht is net als de Dom: uitstijgen boven de rest’ – zelfs absoluut niet blij dat hierover wordt gebeld. Het enorme enthousiasme dat het filmpje uitstraalt, lijkt zo al snel verdamppt.

JOHAN KOGGINK

INNOVATIELEIDER

Echter niet bij iedereen. Johan Koggink, directeur van Van Benthem & Keulen licht de achtergronden van de video graag toe. ‘Tijdens het Jonge Balie-congres in Utrecht – het is dan goede gewoonte dat kantoren zich afzonderlijk presenteren – kwam de vraag op: wat hebben we als Utrechtse kantoren eigenlijk gemeenschappelijk? We waren er toen snel uit: we moeten Utrecht sámen op de kaart zetten. De aantrekkelijkheid ervan tonen.’ Koggink’s marketing manager Murk Vlietstra bedacht vervolgens het filmpje.

Vlietstra benaderde vijf advocatenkantoren in Utrecht die qua schaal en soort dienstverlening (de zakelijke markt) overeenkomen met Van Benthem & Keulen, en die daarmee tot de grootste van Utrecht behoren.

Het filmpje dat daaruit voortkomt, is een aardig succes. Koggink zegt ‘enorm verrast’ te zijn door het aantal clicks dat de video op internet heeft opgeleverd.

Veel mensen weten niet, zegt Koggink, dat de Europese Commissie de afgelopen jaren Utrecht twee keer heeft uitgeroepen

tot de meest krachtige economische regio. ‘Van Europa welteverstaan, dus vóór Amsterdam. In 2017 eindigde Utrecht op de tweede plaats, na Londen. Dat beeld moesten we zien uit te dragen.’ Economisch krachtig wil in dit verband onder meer zeggen: innovatieleider en het hoogste percentage hoogopgeleiden vergeleken met andere steden en het laagste percentage laagopgeleiden. Koggink somt de sterke kanten van Utrecht op: ‘Het Utrecht Law College is er gevestigd, voor ambitieuze en excellente rechtenstudenten. Grote bedrijven als Nutricia en Bol.com zitten er, er is een life science park met veel aandacht voor biotech en health care, er is een bloeiende gaming industrie.’

ZUIDAS

Utrecht-promotie is één ding. De video is ook een recruitment-filmpje. Net als elders hebben de Utrechtse kantoren vacatures. Van Benthem & Keulen zoekt eind december zeven advocaten. Van Diepen Van der Kroef ook. Bij de andere kantoren die achter het filmpje staan, zoeken ze ook mensen: van advocaat-stagiairs tot medewerkers, van student-stagiairs tot ondersteunend personeel. De roep van de Zuidas is bij deze mensen vaak sterk. Daar zitten kantoren van naam, partners van naam, de uitstraling is internationaal, daar wordt het grote geld verdiend. Utrecht is daarentegen een leuke studentenstad, maar de provincie begint er ook. Koggink: ‘We willen met de video laten zien dat Utrecht een aantrekkelijke stad is, een sterke bedrijvigheid kent én daardoor een alternatief voor onder andere de Zuidas vormt. Er is een schaarste aan talent. Je moet bij pas afgestudeerde juristen en jonge advocaten goed in

beeld zijn. Dan moet je iets van de stad laten zien, maar ook hoe je als kantoor werkt. Ik kan niet spreken voor de andere vijf Utrechtse kantoren die hebben meegedaan, maar als je ons kantoor wilt vergelijken met de Zuidas-kantoren, zie je toch wel verschillen.’

Utrecht, zegt Koggink, is de uitdager: wij willen terrein veroveren. ‘Daarvoor hebben we enkele sterke troeven. Hier kun je snel zelfstandig werken, je krijgt een eigen zaak, een dossier van a tot z en dan kun je zelf aan de slag. Er is zeker begeleiding maar er is veel ruimte voor eigen initiatief. We bieden een goede work life-balance – het klinkt obligaat maar hier is het écht zo. Bij ons kantoor werken twee mensen aan hun proefschrift. Ik wil maar zeggen: we maken ruimte voor ontwikkeling, ook al gaat dat ten koste van uren die mensen in zaken kunnen steken.’ Internationaal zijn de Utrechtse kantoren ook, op hun manier. Zo is

Bosselaar & Strengers aangesloten bij Multilaw, een internationale associatie van ruim tachtig onafhankelijke advocatenkantoren in honderd landen. Advocaten van Van Riet is aangesloten bij Consulegis, een wereldwijd netwerk van ruim veertig advocatenkantoren. Ook de praktijk van Van Benthem & Keulen wordt internationaler. Het kantoor sloot in 2017 een samenwerkingsovereenkomst met de advocatenkantoren Mills & Reeve (Verenigd Koninkrijk), Graf von Westphalen (Duitsland) en met Fidal, het grootste advocatenkantoor van Frankrijk. Van Benthem & Keulen maakt verder deel uit van SCG Legal, een netwerk van

148 advocatenkantoren in 82 landen. CMS zit al in 42 landen en heeft naast de vestiging in Utrecht (39 advocaten, fiscalisten en notarissen) een grotere vestiging aan de Zuidas (112 juridische professionals).

KNIPOOG

Dat laatste is voor Willem Hoorneman, managing partner van CMS, de reden om zich ‘verre te houden’ van de suggestie dat er een strijd zou zijn losgebrand tussen de Zuidas en Utrecht. ‘Aan de Zuidas zijn we groter, maar juist omdat we ook prominent in Utrecht zitten, wilden we met de video meedoen. Met een knipoog laten zien dat Utrecht gewoon een mooie stad is.’

Natuurlijk is er enige concurrentie met de Zuidas. ‘Amsterdam heeft een ongelooflijke aantrekkingskracht.

‘We willen laten zien dat Utrecht een alternatief voor onder andere de Zuidas vormt’

Begrijpelijk, het is ook mooi om er te wonen en werken. Maar omdat we er zelf zitten, zetten wij ons niet af tegen de Zuidas.’

Voor Hoorneman is het filmpje niet meer dan die knipoog. ‘We hebben in Utrecht een vacature voor een advocaat voor de insolventie- en ondernemingsrechtpraktijk. Maar van het filmpje verwacht ik weinig, dat zal niet het grote verschil maken.’ Een vervolg op de video komt er niet, zeggen Koggink en Hoorneman. Koggink: ‘Deze actie was eenmalig, er zijn geen verdere plannen voor samenwerking. Een presentatie voor studenten van je kantoor op je kantoor is toch het meest effectief.’ ■

Be local
Be global
Be Baker
McKenzie.

Baker
McKenzie.

www.werkenbijbaker.nl

VOOR DE BLOEI DER ADVOCATUUR

DOOR / KEES PIJNAPPELS
BEELD / SJOERD VAN DER HUCHT

Het *Advocatenblad* bestaat dit jaar een eeuw.
Het blad heeft in die honderd jaar een flinke
ontwikkeling doorgemaakt in vorm en inhoud.
De doelstelling van toen staat nog altijd overeind.

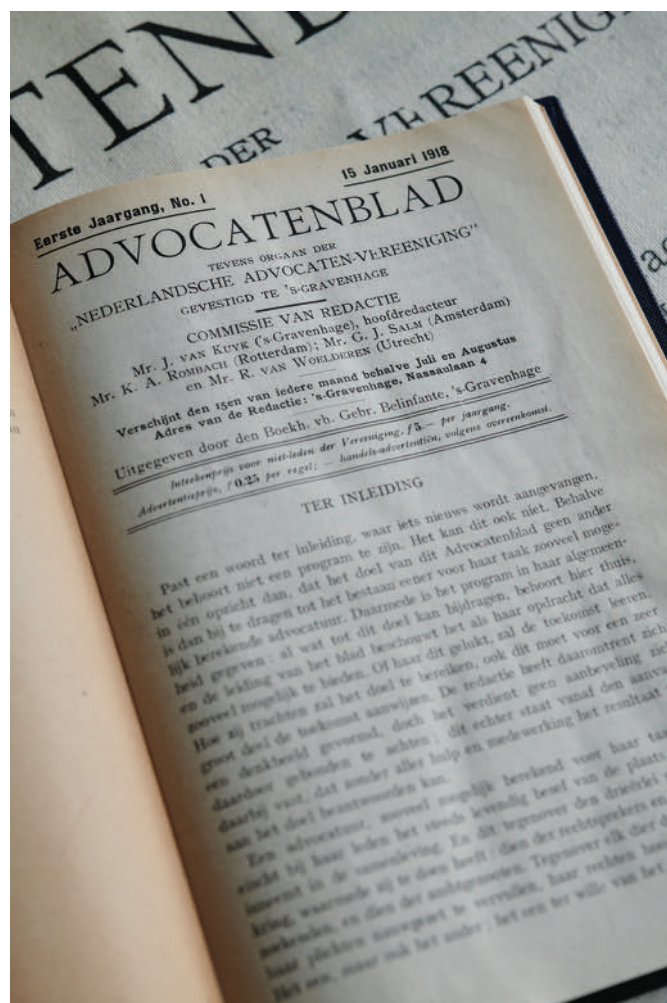
Eigenlijk had de eerste editie van het *Advocatenblad* al een jaar of vijf eerder het levenslicht moeten zien. De kersverse Nederlandsche Advocaten Vereeniging besloot kort na haar oprichting tot de uitgave van het blad, maar kwam zelf met vertraging van de grond. Al in 1910 namelijk, tijdens een bijeenkomst van de Nederlandsche Juristen-Vereeniging, 'kwamen in de pauzen der vergaderingen eenige advocaten in het Zuid-Hollandse Koffiehuis te samen, om voorlopige besprekingen te houden over het oprichten van eene algemeene, over het gehele land werkende, advocaten-vereeniging'. Zo staat het omschreven in een artikel over de Nederlandse Advocaten Vereeniging. Het duurde echter nog tot november 1915 voordat de feitelijke oprichtingsvergadering plaatsvond, opnieuw in het Zuid-Hollandse Koffiehuis. Vrijwel meteen kwam het bestuur tot het inzicht dat het uitgeven van een eigen blad 'niet alleen wenschelijk, maar zelfs noodzakelijk is', omdat 'de bloei der vereeniging voortaan afhankelijk zal zijn van het populair worden van haar blad'.

Op 15 januari van 1918 verscheen het eerste nummer, onder de verantwoordelijkheid van hoofdredacteur Johannes van Kuyk, rechtshistoricus

en cassatieadvocaat in Den Haag. In zijn inleiding formuleert Van Kuyk de opdracht voor de redactie: 'Het doel van dit *Advocatenblad* is geen ander dan bij te dragen tot het bestaan eener voor haar taak zoveel mogelijk berekende advocatuur.' Die advocatuur 'eischt bij haar leden het steeds levendig besef van de plaats, die zij inneemt in de samenleving'. Van Kuyk benadrukt dat het *Advocatenblad* geen rechtswetenschappelijk magazine is. Het is een vakblad, maar wel eentje dat over de grenzen van de eigen beroepsgroep kijkt. 'Vakblad is het *Advocatenblad* vanzelf: zonder dat ware de naam onjuist. Maar het is dit niet alléén, en het heeft dus iets te doen ook waar het – mét anderen kringen – dien der advocaten geldt. Dit zal soms het gebied der wetgeving, soms dat ter rechtspraak, soms weer een ander zijn, want het is niet een blad voor rechtsgeleerden, wél voor rechtsgeleerden die advocaat zijn.'

REDACTIESTATUUT

Het *Advocatenblad* van nu lijkt nog nauwelijks op het eerste nummer uit 1918. Het taalgebruik is anders,

en inhoud hebben een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Maar er zijn ook overeenkomsten. Het blad verschijnt elke maand, behalve in juli en augustus. En het wil nog steeds bijdragen aan een balie die een belangrijke rol speelt in de hedendaagse samenleving. Zo staat het ook in het huidige redactiestatuut. 'Het *Advocatenblad* is de titel voor Nederlandse advocaten. Het schept orde in de informatie door actuele ontwikkelingen op relevantie voor de advocatuur te selecteren en daarover te berichten. Het *Advocatenblad* wil in zijn berichtgeving informeren, opiniëren en inspireren.' Opdat de advocatuur blijft bloeien.

Dit is de eerste aflevering van een serie over honderd jaar Advocatenblad. Het Advocatenblad viert het jubileum op 25 september met een eeuwcongres in Bussum waar alle Nederlandse advocaten welkom zijn.

#METOO NOOPT TOT

#MeToo maakt wereldwijd veel los. Hoe zit dat bij advocatenkantoren?

DOOR / MARISKA JANSEN

De leidinggevende die zijn medewerker met erotische ondertoon complimenten maakt. Het jaarlijkse wintersportuitje waarbij vrouwelijke werknemers door collega's worden lastiggevallen. Voorvallen van seksuele intimidatie en machtsmisbruik waar je vroeger niet veel over hoorde. Maar dankzij de #MeToo-beweging, die begon na berichten op Twitter over het grensoverschrijdende gedrag van de Amerikaanse filmproducent Harvey Weinstein, komen over de hele wereld incidenten van werkgerelateerde seksuele intimidatie naar buiten.

Het fenomeen doet zich overal voor en dus ook in de advocatuur, zegt advocaat Hian Li Ko (50) van het Rotterdamse kantoor Ko & Co Advocaten. Die omstandigheden zijn uiteenlopend, en moeilijk eenduidig vast te leggen, want seksuele intimidatie is een breed begrip. 'Het gaat om verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag. In elk geval zijn het uitingen met een seksuele ondertoon met als doel of gevolg dat de seksuele waardigheid van een persoon wordt aangetast,' zegt Ko. Om situaties van seksuele intimidatie te voorkomen, adviseert ze kantoren om intern beleid te maken dat zwart-op-wit stelt dat seksuele intimidatie en machtsmisbruik niet worden getolereerd. 'Als duidelijk is welk gedrag niet wordt getolereerd, kun je als werkgever ook makkelijker werknemers die zich misdragen, aanpakken.'

GLIJDENE SCHAAL

Bruggink & Van der Velden uit Utrecht heeft er desalniettemin voor gekozen geen geschreven protocol op dit gebied vast te leggen, zegt medewerker en arbeidsrechtadvocaat Daniël Maats (35). Een van de redenen is, dat het lastig definieerbaar is wat nu wel of niet gewenst gedrag is. 'Seksuele intimidatie in haar meest harde

ANDERE KANTOORCULTUUR

vorm is abject en verwijtbaar en ligt doorgaans duidelijk. Maar seksuele intimidatie kan ook niet-fysiek zijn. Het hangt van de persoon af in hoeverre het als intimiderend wordt ervaren. Een andere intonatie of een knipoog kan hetzelfde complimentje opeens ongewenst maken. En dan is er nog de glijdende schaal tussen liefde op de werkvloer en ongewenst gedrag. Veel relaties beginnen op de werkvloer. Maar waar de een liefde ziet, ziet de ander ongewenst gedrag.' Bij Bruggink & Van der Velden is de aandacht voor het onderwerp seksuele intimidatie er al langer. In 2016 was er de campagne van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tegen seksueel ongewenst gedrag op de werkvloer. Een voorlichtingsposter waarbij een secretaresse wordt bedankt met een tik op haar billen, hangt aan de muur. Maats: 'Volgens de Arbowet moet je zorgen voor een inventarisatie van risico's en werknemers een veilige werkplek bieden. We hebben twee vertrouwenspersonen aangesteld.'

HIËRARCHIE

Ook het Amsterdamse kantoor Rutgers & Posch is alert op het onderwerp. Net als Bruggink & Van der Velden werken ze met vertrouwenspersonen, waar personeelsleden terecht kunnen voor ondersteuning en advies. Bovendien zijn er gedragsregels opgesteld waarin machtsmisbruik en seksuele intimidatie expliciet worden genoemd. 'We maken onderling weleens een grapje: pas maar op, dit ga ik melden! Dat geeft aan dat er bewustzijn is. Maar sinds #MeToo zijn we zaken niet anders gaan inrichten. Dat heeft er ook mee te maken dat in ons kantoor alleen partners, medewerkers, senior-medewerkers en niet-advocaten werken, geen junioren.' De hiërarchie is niet zo sterk, zegt Inge de Laat (40), partner bij Rutgers & Posch. 'Ik vind dat aandacht voor discrete omgangsvormen sowieso onderdeel moet zijn

van de normale manier van omgang. Iedereen moet zich zijn positie realiseren en daarmee rekening houden.' Stichting De Jonge Balie, belangenbehartiger van beginnend advocaten, zegt bekend te zijn met incidenten in de #Me Too-sfeer. Maar ook daar is de belangstelling voor het onderwerp niet groter geworden sinds de internationale ophef. Bestuurslid Toine van Spanje (29) noemt het aantal gemelde incidenten klein. 'In de advocatuur staan omgangsvormen hoog in het vaandel en moet je je correct gedragen,' zegt hij. Het grote probleem bij seksuele intimidatie is dat het lastig is om te achterhalen wat precies is voorgevallen. 'Het is het woord van de een tegen de ander,' zegt arbeidsrechtadvocaat Inge de Laat. 'Er zijn zelden getuigen bij, vanuit arbeidsrechtelijk perspectief is dat moeilijk. Je moet als werkgever een onderzoek opstarten en het voorval zo objectief

mogelijk benaderen. De uitkomst is vaak dat je in gesprek gaat. Soms geeft iemand iets toe. Een bedrijf moet zich dan afvragen of het een reden is voor ontslag. Deze gevoelige zaken komen vaak niet bij de rechter maar worden geschikt. Dan wordt vaak een vergoeding betaald.'

LACHERIG

In de advocatuur komt seksuele intimidatie zeker voor, maar dat zijn incidenten, reageert Elodie Carmiggelt (48), arbeids- en organisatiepsycholoog en verbonden aan managementadviesbureau Dialogue in Bussum. In de besloten sfeer van haar coachingspraktijk hoort zij verhalen die verder binnen het kantoor niet besproken worden. Gebeurt dat wel, dan komen deze incidenten doorgaans niet verder dan het roddelcircuit. 'Er wordt dan een beetje lacherig over gedaan, maar het wordt niet echt bespreekbaar gemaakt,' zegt Carmiggelt. ▶

HIAN LI KO

© Hannah Anthonyz

ELODIE CARMIGGELT

Volgens haar is vaker sprake van machtsmisbruik of intimidatie zonder een seksuele component. ‘Tijdens coachingsgesprekken horen we over *bullying*. Het kleineren of foeteren.’

Een duidelijke link met seksuele intimidatie is er wel. ‘Er worden grenzen overschreden, er is sprake van machtsmisbruik. Door de afhankelijkheidsrelatie voelt een medewerker zich niet machtig genoeg om grenzen aan te geven. Vooral jonge advocaat-stagiairs onderaan in de kantoorhiërarchie, zijn daar het slachtoffer van.’

Bij diverse lokale Jonge Balie-verenigingen bestaan constructies om de drempel om te melden lager te maken. Zo

heeft Jonge Balie Gelderland een eigen vertrouwenspersoon aangewezen en

Jonge Balie Amsterdam een externe coach. ‘Voor beginnende mensen in de advocatuur is het soms fijner bij een persoon buiten de organisatie je verhaal te doen dan intern,’ zegt Toine van Spanje. Die drempel is een probleem, beaamt ook Hian Li Ko

van het Rotterdamse kantoor Ko & Co Advocaten. ‘Vooral als de daders een hoge functie bekleden binnen een kantoor. Slachtoffers aarzelen om met hun verhaal naar buiten te treden. Ze zijn bang dat ze niet worden geloofd of dat ze hun baan verliezen als ze het aanhangig maken.’

BITCHIE

Hoe kunnen medewerkers die te kampen krijgen met seksuele intimidatie effectief reageren? Volgens Carmiggelt hebben vrouwen in een situatie waarin dingen geïnsinueerd worden de neiging om die op een te vriendelijke manier af te wijzen. Mannen kunnen dit anders opvatten en zien als een aanmoediging

naar meer. Wat werkt dan wél? ‘Als bot afkappen ongepast en *bitchie* overkomt, en respectvol afwijzen te vaag is,

blijft er weinig over, zegt Carmiggelt. ‘Een alternatieve gedragswijze is assertieve vragen stellen: wat bedoel je met dit verzoek om het bij jou thuis in het weekend door te nemen? Dan moet iemand reageren en kun je het zakelijk oppakken. Of door feedback

te geven en te zeggen: door deze opmerking voel ik me ongemakkelijk, kun jij je dat voorstellen?’

Het is belangrijk dat er meer aandacht voor dit onderwerp komt op kantoren, vindt Carmiggelt. ‘Machtsmisbruik en seksuele intimidatie verdwijnen niet vanzelf. Een kantoorcultuur verander je niet met een vertrouwenspersoon alleen. De hiërarchische setting is het oorzakelijke gegeven. Het individu moet versterkt worden, maar de structuur en de cultuur van het kantoor ook. Hoe voorkomen we ongewenst gedrag, wat zijn onze waarden en wat betekent dit voor hoe we elkaar aanspreken? Dat zijn vragen die organisatiebreed de aandacht verdienen. Als je niet weet hoe je onderwerpen die in de taboesfeer liggen op een neutrale manier bespreekt, is het ook heel lastig om de waarden die je met elkaar hebt bepaald, na te leven.’

HYPE

Advocatenkantoren worden de komende jaren gedwongen om de hiërarchische cultuur aan te pakken, denkt Carmiggelt. ‘Er is namelijk een nieuwe jonge generatie aan boord. Ogenscheinlijk accepteert deze de hiërarchie. Maar dat is slechts voor een bepaalde tijd. Daarna kiezen ze voor zichzelf en vertrekken ze. Dit verloop heeft gevolgen voor kantoren. Bureaus zonder ethische code op het gebied van machtsmisbruik en seksuele intimidatie zullen uiteindelijk aan het kortste eind trekken.’

Carmiggelt gelooft niet dat #MeToo een hype is die weer overwaait. ‘Het is een issue waar vrouwen over de hele wereld mee worstelen. Langzamerhand wordt dat meer bespreekbaar gemaakt. De interne omgangsvormen vergen onderhoud de komende jaren. Dat is niet vreemd, want alle normen en waarden veranderen in de loop van de tijd. Nu vinden we het toch ook *not done* om op kantoor te gaan roken in het bijzijn van anderen? Op dezelfde manier zijn straks bepaalde seksueel getinte opmerkingen of grapjes een *no-go*.’ ■

‘Vooral jonge advocaat-stagiairs zijn het slachtoffer’

Werken aan jouw professionele ontwikkeling in een inspirerende omgeving? Heb jij ervaring & passie voor het arbeidsrecht en je beroepsopleiding (vrijwel) afgerond? Maak dan de overstap naar DVAN Advocaten!

BEGINNEND MEDEWERKER ARBEIDSRECHT ROTTERDAM

Bij DVAN werk je nauw samen met ervaren en jonge advocaten en pak je zelfstandig zaken op. De sfeer is informeel en er is een gezonde work-life balance!

MAAK JIJ DE OVERSTAP?

Kijk voor meer informatie op www.dvan.nl of neem contact op. Onze advocaten adviseren en vertegenwoordigen nationale en internationale ondernemers. DVAN behoort op het gebied van fusies en overnames al jaren tot de top 10 van kantoren in Nederland.

werken@dvan.nl | +31 10 241 30 60

Sluit je aan als zelfstandig advocaat bij HIJINK Advocaten Samen leveren we topprestaties!

Als advocaat verbonden aan HIJINK Advocaten ben je vrij je eigen werktijd in te delen, zonder urennormen. Je kunt werken waar en wanneer je maar wilt. Je werkt zelfstandig maar toch in teamverband. Onder de gevestigde naam HIJINK bouw je aan, en onderhoud je samen met collega's het relatiernetwerk. Je bent specialist op jouw terrein.

Passen de steekwoorden, ondernemend, communicatief, zelfstandig en positief ingesteld bij je, dan komen we graag met je in gesprek. Omdat de lat hoog ligt, moet je wel kunnen bogen op aantoonbare ervaring (minimaal 3 jaar) in de advocatuur.

Onze klanten verwachten kwaliteit en toewijding, hechten aan persoonlijk contact en aan een prettige manier van samenwerken. In alle gevallen zoekt HIJINK een passende oplossing voor iedere klant of vraagstuk.

WAT BIJDT HIJINK ADVOCATEN

Door de organisatie van HIJINK Advocaten wordt je ondersteund en gefaciliteerd. Je deelt zaken, je netwerkt of geeft samen voorlichting, deelt kennis en collegialiteit.

Je krijgt de ruimte om je eigen dag in te richten en werken makkelijk te combineren met andere activiteiten of een gezin. Je bent zelf verantwoordelijk voor aanwas van klanten en de manier waarop je klanten bijstaat. Mits natuurlijk passend binnen de visie en werkwijze van HIJINK.

PARTNER WORDEN BIJ HIJINK ADVOCATEN

Ben je advocaat met een eigen praktijk of wil je een praktijk opbouwen en je aansluiten bij een gevestigd advocatenkantoor? Dan biedt HIJINK een unieke mogelijkheid.

WIL JE MEER WETEN OVER HIJINK?

Neem contact op met Oscar Hijink (026) 442 39 13 of mail je gegevens naar o.hijink@hijink.com

VQH Advocaten is een advocatenkantoor met vestigingen in Oud-Beijerland, Bergen op Zoom en Rotterdam. Met een team van gespecialiseerde medewerkers werken wij in de rechtsgebieden letselschade, familierecht, incasso, ondernemingsrecht en contractenrecht. Wij adviseren en begeleiden onze cliënten en waar nodig procederen we ook voor hen. Wij richten ons daarbij op ondernemers, non-profit instellingen en particulieren.

Wegens groei in onze letselschadepraktijk zijn wij op zoek naar een:

Letselschade advocaat

Functie eisen:

- een afgeronde beroepsopleiding voor de advocatuur.
- circa drie tot vijf jaar werkervaring binnen de advocatuur, met als specialisatie de behandeling van letselschadezaken.
- eventueel de Grotius opleiding Personenschade en lidmaatschap van de LSA.

Tevens zoeken wij voor onze ondernemingsrecht-contractenrecht praktijk een:

Junior advocaat-medewerker

Functie eisen:

- een afgeronde beroepsopleiding voor de advocatuur.
- affiniteit met het MKB

Als persoon ben je ambitieus, bezit je een goede werkethiek en heb je je hart liggen binnen de advocatuur.

Interesse gewekt?

Dan ontvangen wij graag je motivatiebrief en je CV per email, nlodder@vqh.nl, voor meer informatie zie www.vqh.nl

GEZIEN

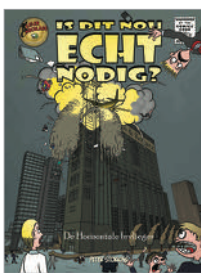
TOEKOMST VAN PRIVAATRECHT

Voldoet het huidige civiele recht aan nieuwe ontwikkelingen als robots en smart contracts?

Hoe is een streaming-overeenkomst te kwalificeren? Kan het burgerlijk procesrecht na KEI nog verder gedigitaliseerd worden? Hoe dronebestendig is het aansprakelijkheidsrecht? Dat zijn vragen die aan de orde komen in *Nieuwe technologieën, nieuw privaatrecht?* (2017, Boom juridisch). Elf alumni van de Erasmus Universiteit Rotterdam kozen een technologische vernieuwing (denk ook aan smart contracts en pre-implantatie genetische diagnostiek) en bekeken in hoeverre het privaatrecht aanpassing behoeft. Waar nodig, doen ze suggesties. De bijdragen vormden de afstudeer-

projecten van de elf jonge meesters en zijn onder redactie van hun begeleiders verzameld. Ondanks dat de auteurs geen gevestigde namen zijn, biedt *Nieuwe technologieën, nieuw privaatrecht?* een interessant overzicht van te verwachten wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Auteurswet en Europese regels. Het boek is ook nuttig voor wie bijvoorbeeld adviseert over bestuurdersaansprakelijkheid voor cyberrisico's, datalekken en *ransomware*, beslag leggen op bedrijfsdata en de aansprakelijkheid van online deelplatforms.

Nathalie Gloudemans-Voogd

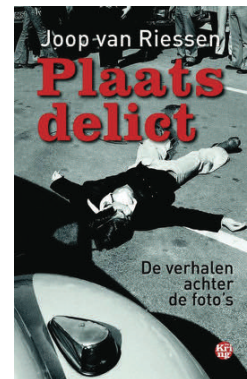
GALGENHUMOR

Peter Stokking, counsel bij Hogan Lovells, bespot de Zuidas-cultuur met zijn bij vlagen geniale, getekende grappen 'uit de loopgraven van de *banking and finance* praktijk'.

Een gesprek op de gangen over een partner die een ski-ongeluk heeft gehad: 'Hij is met een zware hersenbeschadiging uit zijn coma gekomen. Hij heeft nu de geest van een 55-jarige *banking* partner.' Of een andere partner die boos binnenloopt bij een medewerker: 'Waarom zit er een dakloze jouw verplichte *money laundering* cursus te doen?' Het zijn grappen uit deel twee van de stripserie *Is dit nou ECHT nodig: De horizontale invlieter* (2017, Kleijn

Chocolade Manufactorij). Ooit tekende Hogan Lovells-counsel Peter Stokking de strip voor de kantoor-nieuwsbrief. Nu brengt hij naast zijn werk op de Zuidas in eigen beheer een tweede stripalbum uit vol advocatenhumor. Niet elke grap is even briljant, maar het boek bevat genoeg pareltjes die hardop doen lachen. Prima geschikt als cadeau bij een beëdiging of benoeming.

Nathalie Gloudemans-Voogd

DELICT IN BEELD

Hij kwam veertig jaar lang regelmatig in aanraking met moord en doodslag; Joop van Riessen zag door zijn werk bij de Amsterdamse politie menig plaats delict en verdiepte zich in de foto's van politiefotografen. Het levert indrukwekkende verhalen op.

Zijn boek *Plaats delict* (2017, Uitgeverij De Kring) biedt een scala aan vertellingen uit zijn rubriek 'Plaats Delict', dat hij jarenlang schreef voor het tijdschrift *Koud bloed*. Koppen als 'De Japanse koffermoord', 'Barretje Hilton' en 'Verdachte met smokkelbroek' maken direct nieuwsgierig, al wekt de aanblik van een bebloed hoofd op een verweerde houten trap of een romp in een koffer de nodige huivering. Toch zijn de haast luchtige toon en vlotte pen reden genoeg om te blijven lezen.

Gedecideerd leidt Van Riessen de lezer van liquidaties en witte pakken naar verslaafde prostituees en roofmoorden. De ene keer verhalend en meer op de vlakte, de andere keer vol passie of met een vleugje kritiek. Het boek biedt daarmee een persoonlijke inblik in de wereld van de recherche en de misdaad. Ook uitleg over de werkwijze van de rechercheurs ontbreekt niet. De eenvoudige ondertitel van het boek – 'De verhalen achter de foto's' – doet geen recht aan het fascinerende werk van Van Riessen.

Sylvia Kuijsten

COLUMN

DOOR / TRUDEKE SILLEVIS SMITT

BEURSVENNOOTSCHAPPEN VAN A TOT Z

Van de taken van de RvC en de positie van aandeelhouders tot een overzicht van biedingsregels en beschermingsmaatregelen; de maar liefst ruim duizend pagina's tellende pil van ondernemingsrechtadvocaat Christiaan de Brauw, partner bij Allen & Overy in Amsterdam, is boek 143 in de Serie vanwege het Van der Heijden Instituut.

Overnames van beursvennootschappen (2017, Van der Heijden Instituut) maakt daarmee deel uit van een reeks monografieën, proefschriften en congresbundels over de werking van regelgeving in de praktijk op het gebied van het rechtspersonen- en vennootschapsrecht, fiscaal recht inzake ondernemingen en het effectenrecht.

In het boek beschrijft De Brauw de invloed van biedingsregels in de Wet op het financieel toezicht, het Bob-gereguleerde biedingsproces onder toezicht van de AFM en verschillende contractuele regelingen. Hij sluit af met de praktische aspecten die spelen bij deze onderwerpen, waarbij ook de nodige knelpunten en voorstellen tot verbetering aan bod komen. De duidelijke opbouw en volledigheid, waarbij oog is voor de wetenschap én de praktijk, maken zijn werk tot *must have* voor degenen die met deze materie te maken hebben. U moet alleen wel beschikken over een stevige boekenplank.

Sylvia Kuijsten

Mr. X mag cliënt en wederpartij bedienen

Stel je voor dat je vrouw bij een auto-ongeluk omkomt. Drie van je kinderen raken ernstig gewond. In al je ellende moet je in de slag met Delta Lloyd over de schade. De zaak sleept jarenlang. Gelukkig heb je een letselschadeadvocaat. Iemand die helemaal aan jouw kant staat. Toch?

Na acht jaar krijg je het gevoel dat je advocaat niet hard genoeg voor je loopt.

Mr. X heeft wel erg veel begrip voor het standpunt van de verzekeraar. Wat heeft ze met die lui?

Stel nu even dat jij de advocaat bent die optreedt voor het ongelukkige gezin. Als de zaak tussentijds een poos stilligt, vraagt Delta Lloyd je om een advies. Andere afdeling, ander onderwerp. Een aantrekkelijke cliënt natuurlijk, die jou in de toekomst nog heel wat zaken kan opleveren. Maar ja, die zaak tégen Delta Lloyd...

Je bespreekt de kwestie met de verzekeraar. Geen probleem, vinden zij. Hoe de cliënt die je al zeven jaar bijstaat erover denkt – dat vraag je hem maar niet.

Maar als die cliënt een jaar later twijfelt aan je partijdigheid en jou vraagt naar je betrokkenheid bij Delta Lloyd, vertel je dat je hen af en toe adviseert. Je legt de zaak van de familie neer, vanwege onenigheid over de aanpak en 'het feit dat de indruk van belangenverstrengeling kan ontstaan'. En sorry dat ik het u niet eerder heb verteld.

Het wordt een tuchtzaak, natuurlijk. De oud-client beroept zich op gedragsregel 7 lid 1: tegenstrijdige belangen. Maar dat ziet de Amsterdamse tuchtrechter niet zo: andere afdeling, andere onderwerpen.

Bovendien had mr. X het nog aan

de verzekeraar gevraagd, en die vond óók dat er geen tegenstrijdige belangen waren. Dus, aldus de tuchtrechter, stond het mr. X vrij naast Delta Lloyd voor haar oude cliënt te blijven optreden. Mr. X had wellicht beter meteen aan de cliënt kunnen vertellen dat zij voor Delta Lloyd was gaan werken, maar klachtwaardig: nee.

Verplaatst je nu weer even in de cliënt. Acht jaar was mr. X jouw bondgenoot, maar gaandeweg werd ze in andere kwesties de bondgenoot van jouw grote, machtige tegenpartij. Kreeg ze natuurlijk een ander gevoel bij die organisatie, en een belang om de verhoudingen aan die kant goed te houden. Jij, de eerste cliënt, wist nergens van, laat staan dat jou iets is gevraagd. Je advocaat en je wederpartij hebben onderling uitgemaakt dat het wel kon.

Dat valt misschien niet direct onder een onderdeelje van een of andere gedragsregel, maar is het nog in lijn met de kernwaarde partijdigheid? En met die van de onafhankelijkheid? Als je al dacht dat advocaten vooral uit zijn op eigenbelang, dreigt deze uitspraak je vooroordeel te bevestigen.

👉 Op de website Advocatenblad.nl verschijnt elke woensdag een nieuwe tuchtrechtcolumn van Trudeke Silleviss Smitt.

BEPLEIT VOOR UW CLIËNT EN CONFRÈRE MAGISTRAAL LEKKERE KOFFIE!

*Bel uw raadsman
Van Tienen!*

VAN TIENEN is een authorised Jura-dealer en Jura service partner. Dit betekent dat wij u compleet kunnen ontzorgen. Wij verzorgen het onderhoud aan uw Jura machine én de levering van de door u gewenste koffie en benodigdheden.

Ontdek het op www.vantienen.nl of bel ons voor meer informatie: 085 - 20 20 720.

Voederheil 6A Zeeland | T: 085 - 20 20 720 | WWW.VANTIENEN.NL

OPVOLGEND WERKGEVERSCHAP: WOND NOG NIET GEHECHT

DOOR / BIANCA HAMPSINK & LEONIE DORRESTEIN

Met de invoering van de Wet werk en zekerheid (Wwz) in 2015 is sneller dan voorheen sprake van opvolgend werkgeverschap, terwijl de wetgever heeft nagelaten in specifiek overgangsrecht te voorzien. Dit heeft tot diverse rechtszaken geleid. De Hoge Raad heeft eind vorig jaar een einde gemaakt aan de onduidelijkheid.

Opvolgend werkgeverschap heeft tot gevolg dat werknemers hun anciënniteit behouden bij een andere werkgever en speelt onder meer een rol bij uitzendconstructies, concessiewissels en (doorstart na) faillissementen. Niet alleen is de ketenregeling van toepassing bij de opvolgend werkgever, ook betekent behoud van anciënniteit voor de 'opvolgend werkgever' betaling van (hogere) transitievergoedingen en het in acht nemen van langere opzegtermijnen. De nieuwe werkgever wenst dan ook bij voorkeur niet onder deze regeling te vallen, reden waarom duidelijkheid over welk recht van toepassing is bij werkgeverswisselingen van essentieel belang is.

OPVOLGEND WERKGEVERSCHAP VOOR DE WWZ

In de wet is de regeling betreffende opvolgend werkgeverschap ten aanzien van de ketenregeling neergelegd in artikel 7:668a lid 2 BW (Burgerlijk Wetboek). Waar het eerste lid van dit artikel regels vaststelt bij arbeidsovereenkomsten die tussen dezelfde partijen zijn aangegaan, bepaalt lid 2 dat ook bij opvolgende arbeidsovereenkomsten met verschillende

werkgevers de ketenregeling geldt, mits die werkgevers ten aanzien van de te verrichten werkzaamheden als elkaars opvolgers moeten worden beschouwd. Hierbij kan gedacht worden aan bedrijfsovernames, maar de betreffende werkgevers kunnen bijvoorbeeld ook verschillende eenheden zijn die tot eenzelfde, grotere organisatie behoren.¹

Gelet op de belangen van (en verregaande gevolgen voor) zowel werkgevers als werknemers is met regelmaat geprocedeerd over de vraag of al dan niet sprake is van opvolgend werkgeverschap. De wet noch de parlementaire geschiedenis heeft immers een limitatieve opsomming gegeven. Zo was lange tijd onduidelijk of sprake kon zijn van opvolgend werkgeverschap bij een doorstart na een rechtsgeldige opzegging door de curator bij faillissement. In zijn arrest van 14 juli 2006 (Boekencoordeel/Isik)² heeft de Hoge Raad overwogen dat faillissement niet aan opvolgend werkgeverschap in de weg staat. Hoewel het erop leek dat het toepassingsbereik van opvolgend werkgeverschap hiermee was verruimd, heeft de Hoge Raad een aantal jaar later in zijn arrest van 11 mei 2012 (Wolters/Van Tuinen)³ de

reikwijdte van het opvolgend werkgeverschap weer aanzienlijk ingeperkt en een nadere invulling gegeven aan de vereisten van het tweede lid van artikel 7:668a BW. In dit arrest werd namelijk het 'zodanige banden'-criterium geïntroduceerd.

Naast het reeds bestaande vereiste dat 1) de nieuwe overeenkomst wezenlijk dezelfde vaardigheden en verantwoordelijkheden dient te betreffen als de vorige overeenkomst, heeft de Hoge Raad hier in 2012 aan toegevoegd dat pas van opvolgend werkgeverschap sprake is als daarnaast 2) tussen de nieuwe werkgever en de vorige werkgever *zodanige banden* bestaan dat het door de oude werkgever op grond van zijn ervaringen met de werknemer verkregen inzicht in diens hoedanigheden en geschiktheid in redelijkheid ook moet worden toegerekend aan de nieuwe werkgever.

Direct gevolg van dit extra criterium was dat vaker niet dan wel sprake was van opvolgend werkgeverschap, hetgeen juist indruiste tegen het doel van de bepaling: de rechtsbescherming van de werknemer. Met de invoering van de Wwz heeft de wetgever dit laatste getracht te ondervangen. ►

OPVOLGEND WERKGEVERSCHAP SINDS DE WWZ

Het 'zodanige banden'-criterium is met de inwerkingtreding van de Wwz komen te vervallen. Ingevolge het gewijzigde artikel 7:668a lid 2 BW kan sprake zijn van opvolgend werkgeverschap 'ongeacht of inzicht bestaat in de hoedanigheden en geschiktheid van de werknemer'. Een band tussen de oude en nieuwe werkgever is niet langer meer vereist. Wel is vereist dat de aanleiding voor het overgaan naar de nieuwe werkgever is gelegen bij één van de werkgevers, bijvoorbeeld bij een uitzendkracht die in dienst treedt bij de inlener of als een concessie wordt verleend aan de nieuwe werkgever. Er is geen sprake van opvolgend werkgeverschap als de werknemer op eigen initiatief dezelfde arbeid bij een nieuwe werkgever gaat verrichten.⁴

Met de Wwz is ook de transitievergoeding geïntroduceerd. Uitgangspunt is dat de werkgever bij beëindiging van het dienstverband een transitievergoeding is verschuldigd als de arbeidsovereenkomst twee jaar of langer heeft geduurd en het initiatief tot beëindiging bij de werkgever ligt.⁵ Opvolgend werkgeverschap speelt hierbij eveneens een belangrijke rol, nu de opbouw van de transitievergoeding doorloopt bij de nieuwe werkgever.⁶ Bij opvolgend werkgeverschap wordt in artikel 7:673 lid 4 BW hetzelfde criterium gehanteerd als bij het gewijzigde artikel 7:668a lid 2 BW. Ook bij de opbouw van de transitievergoeding is het dus niet van belang of inzicht bestaat in de hoedanigheid en geschiktheid van de werknemer. De arbeidsduur bij de vorige werkgever wordt in geval van opvolgend werkgeverschap meegenomen bij de berekening van de hoogte van de transitievergoeding.

Hoewel dit natuurlijk positief is voor de (rechts)bescherming van de werknemers, heeft de wetgever – al dan niet bewust – nagelaten een (overgangs)regeling te treffen voor die gevallen waarbij vóór 1 juli

2015 bijvoorbeeld een doorstart of concessiewissel heeft plaatsgevonden. Destijds gold voor voortzetting van een dienstverband bij een andere werkgever nog het strengere 'zodanige banden'-criterium, maar nu dus niet meer. Er is uitsluitend een overgangsbepaling geschreven voor artikel 7:668a lid 1 BW.⁷ Een overgangsbepaling specifiek voor het opvolgend werkgeverschap dat in het tweede lid is geregeld, lijkt daarbij volledig over het hoofd te zijn gezien. In de (Wwz-)praktijk is het ontbreken van overgangsrechtelijke bepalingen bij opvolgend werkgeverschap de afgelopen twee jaar diverse keren punt van discussie gebleken: dienen voor opvolgend werkgeverschap relevante gebeurtenissen die zich (geruime tijd) voor de Wwz hebben voorgedaan, aan de hand van het oude recht (het 'zodanige banden'-criterium) beoordeeld te worden of op basis van het huidige recht en daarmee op grond van het minder strenge criterium?

Uitgangspunt is dat wetgeving onmiddellijke werking heeft, tenzij sprake is van overgangsrecht.⁸ Het gebrek aan overgangsrecht bij opvolgend werkgeverschap had echter verstrekkende (en onwenselijke) gevolgen voor zowel werkgevers als werknemers, reden waarom hierover in de afgelopen twee jaar al diverse procedures zijn gevoerd. Totdat de Hoge Raad in november 2017 arrest wees, waren er twee lijnen in de rechtspraak te bespeuren.

TWEE LIJNEN IN DE RECHTSPRAAK?

Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft zich op 14 juni 2016 als eerste hof gebogen over het overgangsrecht bij werkgeverswisselingen. Kort gezegd ging het in deze zaak om het volgende. Constar International (Plastics) B.V. is in 2014 failliet verklaard. De curator heeft toen de arbeidsovereenkomsten met de werknemers opgezegd. Een aantal werknemers is vervolgens – voor bepaalde tijd – in dienst getreden bij de

onderneming die de activa van Constar heeft overgenomen en een deel van de activiteiten van Constar heeft voortgezet. Wegens tegenvallende financiële resultaten zijn de (voor bepaalde tijd) arbeidsovereenkomsten van de werknemers – na invoering van de Wwz – niet verlengd. De werknemers stelden zich in de procedure op het standpunt dat sprake is van opvolgend werkgeverschap en dat zij aldus werkzaam waren op grond van een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Ook meenden zij, onder andere, aanspraak te kunnen maken op de transitievergoeding.

Het hof overwoog dat aan de hand van het tot 1 juli 2015 geldende recht diende te worden beoordeeld of ten tijde van de gestelde opvolging sprake was van opvolgend werkgeverschap en oordeelde daarom aan de hand van het 'zodanige banden'-criterium dat geen sprake was van opvolgend werkgeverschap. Het gevolg hiervan was dat de werknemers in kwestie geen arbeidsovereenkomst hadden noch recht op een transitievergoeding.⁹ Het Gerechtshof herhaalde deze overweging in haar arrest van 8 maart 2017.¹⁰ Indien het hof deze casus naar huidig recht had beoordeeld, was er vermoedelijk wel sprake geweest van opvolgend werkgeverschap en hadden de werknemers hun anciënniteit behouden. Het Gerechtshof Den Bosch volgde deze lijn van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden en oordeelde dat de vraag of de doorstarter als opvolgend werkgever diende te worden gekwalificeerd in een dergelijke situatie beantwoord diende te worden naar het tot 1 juli 2015 geldende recht.¹¹ Het Gerechtshof Amsterdam leek echter een andere weg in te slaan. In zijn arrest van 25 juli 2017 oordeelde dit Gerechtshof expliciet dat specifiek overgangsrecht ontbreekt ten aanzien van de berekening van de transitievergoeding bij opvolgend werkgeverschap en concludeerde dat artikel 7:673 lid 4 BW met onmiddellijke ingang in werking is getreden.¹² Het Gerechtshof bepaalde daarbij

weliswaar niet uitdrukkelijk of de kwalificatievraag van opvolgend werkgeverschap moet worden beantwoord aan de hand van het nieuwe recht, maar lijkt daar wel van te zijn uitgegaan.

Formeelrechtelijk achten wij deze zienswijze van het Gerechtshof Amsterdam de juiste; nu geen specifiek overgangsrecht bestaat ten aanzien van opvolgend werkgeverschap zijn de toepasselijke bepalingen en daarmee het nieuwe criterium voor opvolgend werkgeverschap onmiddellijk en onverkort in werking getreden. Dit betekent dat alle voor opvolgend werkgeverschap relevante gebeurtenissen – ook indien die voor de Wwz hebben plaatsgevonden – op basis van het huidige recht beoordeeld moeten worden. Een dergelijke toepassing leidt echter wel tot bijzonder onwenselijke situaties en bovendien rechtsonzekerheid. Situaties die destijds niet als opvolgend werkgeverschap werden aangemerkt op grond van het ‘zodanige banden’-criterium kunnen jaren na dato alsnog als opvolgend werkgeverschap gekwalificeerd worden. Dit maakt enerzijds dat werkgevers ineens met claims van oud-werknemers geconfronteerd kunnen worden en anderzijds dat werknemers plotseling aanspraak kunnen maken op oude rechten (en daardoor bij het UWV uitkeringsperiodes kunnen krijgen).

HET CONSTAR-ARREST

De Hoge Raad heeft met zijn arrest van 17 november 2017 een welkom einde gemaakt aan de rechtsonzekerheid die is ontstaan door het gebrek aan specifiek overgangsrecht.¹³ De Hoge Raad heeft uitdrukkelijk geen afbreuk willen doen aan de keuze van de wetgever om met het zodanige bandencriterium te breken en zich uitsluitend toegelegd op de vraag op welke wijze de overgangsgevallen moeten worden beantwoord. De Hoge Raad oordeelt dat de vraag óf sprake is van opvolgend werkgeverschap bij een werkgeverswisseling die voor 1 juli 2015 heeft plaatsgevon-

den, dient te worden beoordeeld naar de maatstaf van het arrest-Wolters/Van Tuinen en dus naar het destijds geldende recht. Dit geldt zowel bij werkgeverswisselingen voor de toepassing van de ketenregeling als bij werkgeverwisselingen in het kader van de regeling van de transitievergoeding. De Hoge Raad acht het onwenselijk om uiteenlopend overgangsrecht bij de verschillende regelingen toe te passen nu dit de rechtszekerheid niet ten goede komt. De Hoge Raad onderbouwt zijn oordeel door te overwegen dat het op 1 juli 2015 geldende recht weliswaar onmiddellijke werking heeft, echter – onder verwijzing naar de parlementaire geschiedenis bij de invoering van het Nieuw BW – oordeelt de Hoge Raad dat opvolgend werkgeverschap een juridisch gekwalificeerd feit is: ‘In een rechtsregel plegen vereisten te worden gesteld voor het intreden van een bepaald rechtsgevolg. Zo’n vereiste kan inhouden een zeker juridisch gekwalificeerd feit.’¹⁴ Op basis van het voorgaande heeft de Hoge Raad bepaald dat de peildatum voor de beoordeling van de vraag naar

het toepasselijk recht wordt bepaald door het moment waarop het rechtsgevolg intreedt. Bij opvolgende werkgeverschap is volgens de Hoge Raad de peildatum aldus gelijk aan de datum van de overgang en niet de datum waarop een arbeidsovereenkomst eindigt, wordt opgezegd, is aangezegd, et cetera.¹⁵

CONCLUSIE

De Hoge Raad heeft hiermee een einde gemaakt aan de bestaande rechtsonzekerheid omtrent opvolgend werkgeverschap. Werkgeverswisselingen die voor 1 juli 2015 hebben plaatsgevonden, dienen naar oud recht te worden beoordeeld, zowel bij de ketenregeling als bij de transitievergoeding. De Hoge Raad heeft hiermee weliswaar het bloeden van de (werkgeverswissel)wond weten te stelpen, maar dit laat onverlet dat het aan de wetgever is om deze ‘wond’ dicht te hechten. ■

Bianca Hampsink en **Leonie Dorrestein** zijn arbeidsrechtadvocaten, werkzaam bij Cleerdin & Hamer in Amsterdam.

NOTEN

- ¹ *Kamerstukken II*, 1996/1997, 25 263, nr. 3, p. 26.
- ² HR 14 juli 2006, *JAR* 2006/190 (Boekenvoordeel BV/Isik).
- ³ HR 11 mei 2012, *JAR* 2012/150 (Wolters/Van Tuinen).
- ⁴ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 818, 8, p. 15.
- ⁵ Ingevolge de parlementaire geschiedenis wordt de opzegging van de arbeidsovereenkomst geacht te zijn gedaan op initiatief van de werknemer in een situatie waarin een werknemer de concessie volgt maar zelf niet de arbeidsovereenkomst opzegt. De oude werkgever is dan geen transitievergoeding verschuldigd, ook al heeft hij feitelijk wel de arbeidsovereenkomst opgezegd (*Kamerstukken I* 2013/14, 33 818, C, p. 3-4).
- ⁶ Indien bij een overgang naar de opvolgende werkgever al een transitievergoeding is betaald, dan kan deze, op grond van artikel 7:673, vijfde lid, BW in mindering gebracht worden op een eventueel op enig moment door de opvolgend werkgever te betalen transitievergoeding (*Kamerstukken I* 2013/14, 33 818, C, p. 10-15).
- ⁷ *Kamerstukken II* 2013/2014, 33 818 nr. 3, p. 128-129.
- ⁸ Artikel 68a Overgangswet Nieuw BW (jo. artikel 4 Wet algemene bepalingen).
- ⁹ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 14 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:4977.
- ¹⁰ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 8 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1984.
- ¹¹ Gerechtshof Den Bosch, 2 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:857, Gerechtshof Den Bosch, 24 augustus 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3681.
- ¹² Gerechtshof Amsterdam, 25 juli 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:3064.
- ¹³ HR 17 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:2905.
- ¹⁴ HR 17 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:195. R.o. 3.8.2; artikel 68a Overgangsrecht Nieuw BW en Parl. Gesch. Overgangsrecht (Inv. 3,5 en 6, p. 15).
- ¹⁵ R.o. 3.8.2 en 3.8.3 van HR 17 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:195.

Gefinancierde rechtsbijstand

Geld erbij is niet dé oplossing

DOOR / CHRIS VAN DAM

Het debat over de gefinancierde rechtsbijstand is nog niet beslecht. Eind januari wijdt de Tweede Kamer er opnieuw een hoorzitting aan. Volgens CDA-Kamerlid Chris van Dam is méér geld voor rechtsbijstand niet de oplossing.

Over één ding kunnen we het eens zijn: het gaat niet goed met grote delen van de Nederlandse advocatuur. En dan heb ik het niet over de grote(re) commerciële kantoren, maar over een aanzienlijk deel van de kleinere en middelgrote kantoren. Bloeiende praktijken zijn de afgelopen jaren verschaald tot kantoortjes van één-pitters of hooguit enkele advocaten. Dit wordt allemaal uitvoerig beschreven en besproken in het rapport van de commissie-Van der Meer 'Andere tijden, evaluatie puntentoekenning in het stelsel van gesubsidieerde

rechtsbijstand'. Maar er liggen meer rapporten met eenzelfde strekking, waaronder de rapporten van de commissie-Wolfsen en -Barkhuysen. Het is duidelijk dat er wat moet gebeuren. Maar wat?

Meer geld erbij? Dat is niet alleen de breedgedragen gedachte binnen de advocatuur (zie *Advocatenblad* 2017|9), ook de commissie-Van der Meer suggereert deze oplossing. De commissie berekent dat er 127 miljoen euro bij moet om het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand weer up-to-date te krijgen. En let wel: we willen allemaal een goed func-

tionerend stelsel. Of beter nog, we willen dat burgers goede toegang tot het recht hebben. Die toegang is niet alleen afhankelijk van beschikbare, kwalitatief hoogwaardige advocatuur, maar ook van acceptabele griffierechten, benaderbare juridische loketten en van vooruitziende burgers die snappen dat zij zich moeten verzekeren voor rechtsbijstand.

KOPGROEP

In Nederland geven wij – in vergelijking met andere Europese landen – relatief veel geld uit aan rechtsbijstand (bron: EU Justice Score-

board, 2016). Op de J&V-begroting van 2018 staat een bedrag van zo'n 420 miljoen euro gereserveerd voor toevoegingen rechtsbijstand, los van de apparaatskosten van de Raad voor Rechtsbijstand en de Juridische Loketten. Daarmee bevinden wij ons in een Europese kopgroep, hoewel er tussen landen verschillen zijn in bijvoorbeeld rechtsgebieden die in- of uitgesloten zijn.

Ons huidige systeem van gesubsidieerde rechtsbijstand is verouderd. Ook de wijze waarop punten worden toegekend, is verouderd. Van der Meer levert degelijk werk door dit uitgebreid te beschrijven en te analyseren. Het huidige systeem is gebaseerd op de adviezen van de commissie-Maan uit 1997, uitgewerkt in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000. Sindsdien is het systeem van puntentoedeling niet wezenlijk veranderd terwijl de juridische wereld wel fors veranderd is.

Het werk dat een advocaat aan een zaak moet besteden, is zwaarder

MEER GELD

Geld erbij dus. Een voor de hand liggende reflex. Maar niet de reflex die in het regeerakkoord terug te lezen is. Hoewel het rapport van de commissie-Van der Meer en het regeerakkoord elkaar net twee weken misliepen, wisten de formerende partijen dat 'geld erbij' een waarschijnlijke richting zou zijn die in het rapport genoemd zou worden. Boeit het de regeringspartijen dan niet, halen ze hun schouders op?

Voor het CDA geldt dat we gewoonweg niet geloven in meer geld erbij als dé oplossing van het probleem. Natuurlijk, er is alle aanleiding om de puntentoekening opnieuw tegen het licht te houden. Van der Meer doet talrijke en waardevolle adviezen om de weerspiegeling van de reële werkzaamheden te actualiseren in een adequaat systeem van puntentoekening. Maar in het rapport-Van der Meer worden daarnaast zoveel andere knoppen benoemd waar aan gedraaid kan worden. Dat zijn voor

een belangrijk deel ook perverse prikkels die aangepakt moeten worden. Ik noem er een aantal. Een belangrijke perverse prikkel in het

huidige systeem – ook al geconstateerd door de commissie-Wolfsen en -Barkhuysen – is dat de huidige puntentoekening gebaseerd is op de tijdsbesteding door advocaten. Van der Meer: 'Een minnelijke regeling tot stand brengen, kost een advocaat doorgaans minder tijd dan het uitprocederen van een geschil. Advocaten worden niet gestimuleerd om een zaak door tussenkomst van de rechter op te lossen.' Je krijgt je geld pas van de Raad voor Rechtsbijstand

als je een vonnis inlevert. Daarmee is het huidige vergoedingensysteem ongewild een aanjager van het toernooimodel.

PARALEGALS

Een ander punt is de persoonlijke uitvoering. Artikel 1 onder j van de Inschrijvingsvoorwaarden advocatuur 2016 bepaalt: 'de advocaat dient de zaken waarin hij is toegevoegd persoonlijk te behandelen dan wel de aan hem toebedeelde piketdiensten persoonlijk te verrichten'. Deze regel verbiedt dat meerdere advocaten aan één zaak kunnen werken, maar het beperkt ook de inzet van (goedkopere) paralegals. Deze regel remt de mogelijkheden van de advocatuur zelf om op kostenefficiënte wijze een zaak aan te pakken. En het draagt bij aan het smoren van prima adviezen en initiatieven, zoals het in 2012 opgestelde advies van de commissie-Innovatie Strafrechtadvocatuur (commissie-Wladimiroff) die onder andere de figuur van de assistent-advocaat voorstelde.

Maar ook de minimaal geleverde kwaliteit en het maximumaantal rechtsgebieden waarop een advocaat inzetbaar kan zijn, moeten we onder de loep nemen. Van der Meer constateert in zijn rapport ten aanzien van personen- en familierecht dat 'een substantieel deel van de rechtsbijstandverleners in het personen- en familierecht ondermaats zou presteren'. Ik begrijp heel goed dat bij een verdunning van het werkaanbod de ondernemende advocaat ook werkzaamheden gaat verrichten op andere rechtsgebieden, maar het is niet iedereen gegeven een multitalent te zijn. En experimenteren op dit vlak zou niet op kosten van de gesubsidieerde rechtsbijstand moeten plaatsvinden.

Een ander punt dat ik wil aanstippen is de solidariteit binnen de ►

'Ook de minimaal geleverde kwaliteit en het maximum aantal rechtsgebieden waarop een advocaat inzetbaar kan zijn moeten we onder de loep nemen'

geworden, want regelgeving is complexer geworden. Denk alleen maar aan alle Europese regelgeving. Maar ook de cliënten zijn 'gecompliceerder' geworden: er is meer sprake van multiproblematiek. Burgers vinden het moeilijker in het juridische doolhof hun weg te vinden en de advocaat moet zijn cliënt meer bij de hand nemen. Dat leidt ertoe dat de puntentoekening van twintig jaar geleden geen reële reflectie is van het werk dat verricht moet worden.

Hoorzitting in Tweede Kamer

De Vaste Kamercommissie van Justitie & Veiligheid houdt 25 januari een zogeheten rondetafelgesprek over de gefinancierde rechtsbijstand. Het initiatief hiervoor komt van de linkse fracties SP, GroenLinks en PvdA.

De hoorzitting is een reactie op het rapport van de commissie-Van der Meer. Die concludeerde dat de puntentoekening in toevoegingszaken niet meer van deze tijd is. Volgens Van der Meer moet de overheid jaarlijks 127 miljoen euro extra uittrekken. De verzamelde oppositiepartijen SP, GroenLinks en PvdA pleitten eind november via een gezamenlijke motie voor een hogere beloning voor advocaten in toevoegingszaken, maar de motie behaalde geen meerderheid. Ook verantwoordelijk minister Dekker van Rechtsbescherming houdt de portemonnee gesloten. Hij wil in breed overleg met betrokken partijen zoeken naar andere manieren om het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand te verbeteren.

In de zomer van 2016 wijdde de Tweede Kamer ook al een hoorzitting aan de rechtsbijstand.

advocatuur. Folkert Jensma besteedde er in zijn Gerbrandy-lezing terecht aandacht aan. Hij stelt: 'De advocatuur kan niet van zichzelf zeggen dat ze "leidend is" in de rechtsstaat, stilletjes belastingontduiking en ondermijning faciliteren en tegelijk de afkalving van de kleinere rechtshulp koud van zich af laten glijden. De on- en minvermogenden mag zij niet laten zakken. Als zij één van de drijvende krachten van de rechtsstaat wil blijven, dan geldt *noblesse oblige*.' Het idee dat commerciële advocaten er jaarlijks vijf pro-Deozaken bij gaan doen, is wat mij betreft niet een adequate uitwerking van die noblesse. Daarvoor is het werk van de sociale advocatuur te veel een specialisme op zich geworden, zowel wat betreft juridische kennis als sociale competenties en kennis van de maatschappelijke kaart.

OVERHEID

Van der Meer constateert ook dat een groot deel van de toename aan rechtsbijstand veroorzaakt wordt door de overheid zelf. Bijvoorbeeld gemeenten die hun dispuut met burgers over Wmo-kwesties al te gemakkelijk naar de rechter verwijzen. Zonder oog te hebben voor de aanzienlijke juridische kosten die dat – buiten de gemeentelijke begroting

om – oplevert voor de overheid. Het zou goed zijn meer van deze kosten ten laste van overheidsorganen zelf te brengen, om naast principe ook enige realisme maatgevend te laten zijn. Tot slot: zouden we ook niet ons licht op moeten steken bij de verzekeraars? Zo'n vijftig procent van de Nederlandse huishoudens heeft een vorm van rechtsbijstandverzekering. Hoewel de wereld van de gesubsidieerde rechtsbijstand slechts deels de wereld van de verzekerde rechtsbijstand overlapt, is er veel te leren. Verzekeraars zijn meer gericht op geschillenbeslechting in plaats van procederen, ze maken meer gebruik van paralegals én ze zijn verder met digitalisering. In arbeidszaken bestaan *tools* die in hoge mate correct voorspellen hoe de rechterlijke uitspraak gaat luiden. Maar zouden we ook niet eens fundamenteel moeten nadenken of het afsluiten van een rechtsbijstandverzekering in onze moderne, juridisch gecompliceerde samenleving net zo logisch is als het afsluiten van een WA-verzekering of een autoverzekering?

Kortom: er is veel om over na te denken. Minister Dekker (VVD) van Rechtsbescherming heeft toegezegd voor de zomer van 2018 met een brief te komen, een eerste aanzet voor een nieuw stelsel. Het CDA verwacht hier-

bij geen grootste tekentafelplannen. Ruimte voor proeftuinen en experimenten bieden de beste garantie voor werkelijke verbetering van ons belangrijke systeem van gesubsidieerde bijstand.

Als het aan het CDA ligt, zal in het nieuwe stelsel de toegang tot ons recht alleen maar beter gefaciliteerd zijn. Met goede, brede eerstelijns-rechtsbijstand en gespecialiseerde tweedelijnsadvocatuur. Burgers zoeken niet per definitie een rechtszaak, ze willen dat hun probleem, hun geschil, wordt opgelost. De grootste kans op succes zal bestaan als alle betrokkenen worden aangehaakt in dit proces, als er richting en vertrouwen zijn en we ons beseffen dat we samen veel te verdedigen hebben. ■

Chris van Dam is Tweede Kamerlid en Woordvoerder Justitie voor het CDA. Voordat hij in maart 2017 tot Kamerlid werd gekozen, werkte hij negentien jaar als officier van justitie.

John Alber
Serial Legaltech
Award Winner

Brian Kuhn
IBM Watson Legal
Founder

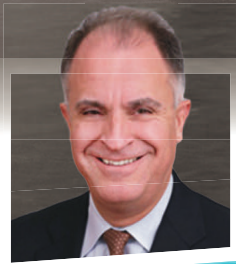
Kim Craig
LPM Mastermind

Ari Kaplan
Master of Ceremonies

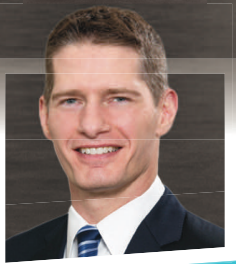
David Fisher
Legal Blockchain Guru

David Yermack
Renowned Blockchain
Professor

Susan Lambreth
AmLaw 100 LPM
Consultant

Patrick Didomenico
Legal KM Thoughtleader

David Rueff
AmLaw 100 Partner
& LPM Leader

Shruti Ajitsaria
A60 Fuse Leader

Lexpo returns in 2018, bigger and better!

Two full days at a breath-taking new venue located in the heart of Amsterdam's roaring city centre, action-packed with the latest trends in legal innovation, thought-provoking strategic themes and only the legal world's best speakers.

In just two years, **Lexpo** has established itself as the number one opportunity to connect with your European peers, meet

with renowned speakers and discover innovative products from leading vendors. Don't miss this unique event! For more information and to order your **Lexpo'18** tickets, visit www.lexpo.com.

More speakers to be announced soon ...

For more information go to:
www.lexpo.com

 16 - 17 APRIL 2018
Mövenpick Hotel Amsterdam City

Kleos,

Uw dossier beheer systeem

Veilig in de Cloud werken aan uw digitale dossier; beheer uw relaties, schrijf uw tijd, verstuur digitale facturen en zorg voor uw boekhouding in een geïntegreerd softwaresysteem.

Het is tijd om het beheer van uw praktijk te verbeteren met Kleos.

Meer weten over de mogelijkheden die Kleos u kan bieden?
Neem contact op via
Raymon.Woerdeman@woltersklower.com of bel
06 30 43 21 39.

‘Sleepwet bedreigt advocatuur en journalistiek’

DOOR / SÉBAS DIEKSTRA

Op 1 mei treedt de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) in werking. Althans, als het aan het kabinet ligt. Sébas Diekstra roept eenieder op alles op alles te zetten om de wet tegen te houden.

De nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten maakt het mogelijk voor geheime diensten om alle burgers van dit land, verdachte maar ook volstrekt onverdachte, met een zogeheten sleepnet af te tappen en al hun persoonlijke en zakelijke communicatie te bekijken en jarenlang onder handbereik te houden. Follow The Money-journalist Harry Lensink vraagt zich af wat hij van die nieuwe spionagewet moet vinden. Hij twijfelt over wie hij geloven moet: de veiligheidsprofeten die beweren dat zo'n wet in de strijd tegen terrorisme dringend nodig is of de privacy-ridders? 'Krijg ik bloed aan mijn handen als ik tegenstem?' Hij gaat de komende maanden op zoek naar antwoorden. Een antwoord kan ik hem alvast geven. Ik heb namelijk een groot, onoverkomelijk bezwaar tegen de sleepwet, te weten de onvermijdelijke schending van fundamentele

grondrechten. Zoals het recht op eerbiediging van privéleven en het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Maar ook het recht op een eerlijk proces, waarvan vertrouwelijke communicatie met een advocaat deel uitmaakt.

VERTROUWELIJKHEID

De invoering van deze spionagewet heeft voor mij in mijn hoedanigheid als advocaat verreikende consequenties. De vertrouwelijkheid in de relatie tussen advocaat en cliënt is van wezenlijk belang voor het goed kunnen verrichten van mijn werk. Zeker als de overheid de tegenpartij is. Niet zelden is ook een inlichtingendienst betrokken bij mijn zaken. In Nederland wordt die vertrouwelijkheid gewaarborgd door de geheimhoudingsplicht van de advocaat en, in het verlengde daarvan, het verschoningsrecht. Dat laatste is het recht van de advocaat om tegenover iedereen, ook tegenover de rechter,

dat wat er tussen mij en mijn cliënten besproken wordt, vertrouwelijk te houden.

Maar vanaf 1 mei wordt dat anders. Vanaf die datum zullen de inlichtingendiensten in mijn digitale dossiers en correspondentie tussen mij en mijn cliënten kunnen meelezen. Telkens als er in de buurt van mijn kantoor of woon-/werkplaats een 'target', een verdacht persoon, zich ophoudt, kan over de hele buurt of plaats en over iedereen die daar woont of werkt een datavangnet worden uitgeworpen. Met andere woorden: op zoek naar informatie over een enkele persoon halen de inlichtingendiensten met hun net informatie over iedereen daar naar binnen. Bijvangst zeg maar. Voor alle duidelijkheid, die bijvangst omvat niet alleen de informatie bij advocaten op smartphones, tablets en computers, maar ook de informatie bij alle andere professionals in de buurt, zoals huisartsen, belasting- ▶

consulenten, psychotherapeuten en zelfs journalisten (ook al hebben die aan hun bronnen toegezegd die te beschermen). Er is kortom niets meer wat elektronisch wordt opgeslagen dat niet met het sleepnet kan worden binnengehaald.

NAÏEF

Regelmatig hoor ik mensen zeggen: 'Ach, als je niets te verbergen hebt, maakt dat toch niets uit.' Laat ik een aantal redenen noemen waarom die houding wel erg naïef is. Op de eerste plaats is veel van de info die de diensten zo verzamelen heel erg privé en betreft het zaken waar zij en de overheid niets mee te maken

'Ik kan dan ook niet anders dan iedereen op te roepen alles op alles te zetten om de sleepwet tegen te houden'

hebben. Bijvoorbeeld wanneer je voor het laatst bij de dokter of een therapeut bent geweest, wat je diagnose was en welke behandeling je is voorgeschreven. Of je schulden hebt en bij wie, of je bij een advocaat bent langs geweest zonder dat je partner daar weet van heeft omdat je scheiding overweegt. Maar ook wat je politieke sympathieën en je seksuele voorkeuren zijn, hoe laat je gemiddeld naar bed gaat, wanneer je wel of niet thuis bent, op het punt staat een nieuwe auto te kopen, een kind te maken, en ga zo maar door. Te denken dat de overheid daar allemaal niet in geïnteresseerd is, is behalve naïef ook dom. Misschien is ons kabinet er in 2018 (nog) niet in geïnteresseerd, maar wie weet of we in 2024 een overheid zullen hebben die de informatie zal misbruiken. Bovendien: net zo goed als de AIVD kan hacken in onze computers, kunnen digitale criminelen dat in de computers van de AIVD en met

al die informatie over ons aan de haal gaan.

Nog even terug naar de wet. Waarom is zo'n sleepnet volgens de overheid en de AIVD essentieel? Daarover schrijft de AIVD het volgende in de toelichting die de komst van de nieuwe Wiv moet bepleiten: 'Sinds de invoering van de huidige Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv 2002) is de veiligheidssituatie in de wereld aanzienlijk verslechterd. In dat dreigingsbeeld heeft de steeds verder ontwikkelende technologie een nadrukkelijke rol.'

Op de website van de dienst valt voorts te lezen dat de AIVD 'informatie dreigt te missen'. Het gaat dus

om een dreiging, dus niet dat er al informatie daadwerkelijk wordt gemist. En een duidelijke toelichting omtrent welke informatie dan wordt gemist, wordt niet gegeven.

Dat wringt des te meer daar terroristische aanslagen tot dusver in ons land uitbleven. Een harde noodzaak voor deze wet blijkt dan ook niet. Ook onder de huidige wet mogen de AIVD en de MIVD al het internetverkeer van verdachte personen en organisaties aftappen.

ONDEMOCRATISCH

Op 21 maart – in wat waarschijnlijk het voorlopig laatste raadgevende referendum is – mag de kiesgerechtigde Nederlandse burger stemmen over de sleepwet. Maar het staat nu al vast dat het kabinet de uitslag van het referendum naast zich neerlegt. CDA-leider Sybrand Buma zei daarover in *de Volkskrant*: 'We gaan dit referendum niet beschouwen als een echt referendum.' Met andere woorden: naar de democratische stem zal niet geluisterd worden in een kwestie die nu juist de grondslagen van de democratie aantast. Hoe ondemocratisch wil je het hebben.

Het is duidelijk dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de daaraan gerelateerde grondrechten voor dit kabinet – evenals voor de voorlaatste overigens – van volstrekt ondergeschikt belang is. Dat hadden we trouwens al kunnen weten toen enige tijd geleden bleek dat de NSA, het Nationaal Veiligheidsagentschap van de Verenigde Staten, overal ter wereld telefoon-, e-mail- en faxverkeer aftapt. Na de onthullingen door klokkenluider Edward Snowden dat daarbij ook telefoons van regeringsleiders doelwit zijn, kwam minister-president Mark Rutte met slechts een enkele reactie: 'Onaanvaardbaar.' Verder bleef het stil in Den Haag en gebeurde er richting VS en NSA niets.

Conclusie: er zijn tot op heden geen valide argumenten door de overheid gegeven om de invoering van de sleepwet te rechtvaardigen, er blijken geen waarborgen ingebouwd om te voorkomen dat fundamentele grondrechten worden geschonden en de democratisch controlerende functie van onder andere advocatuur en media wordt ernstig aangetast. Ik kan dan ook niet anders dan alles en iedereen op te roepen alles op alles te zetten om de sleepwet in zijn huidige vorm tegen te houden. Deze wet geeft de overheid vrij spel om elke beweging van burgers nauwgezet in de gaten te houden en om te anticiperen op en te interveniëren in kritische reacties vanuit het volk. Ze maakt ook dat hoeders van de democratie, zoals journalisten en advocaten, niet meer vrijelijk kunnen communiceren via digitale en sociale media. Daarom, als onze democratie je dierbaar is: #boycotdesleepwet! ■

Strafrechtadvocaat **Sébas Dijkstra** is werkzaam bij Dijkstra Van der Laan Advocaten in Leiden en columnist bij website Follow The Money. Dit artikel verscheen eerder deze maand op FTM.nl.

Uw klanten meer van dienst zijn?

Met XpertHR heeft u zelf alle belangrijke informatie binnen handbereik en geeft u uw cliënten gemakkelijk een begrijpelijk antwoord en advies. U bent het eerste aanspreekpunt voor arbeidsrecht vraagstukken.

Met XpertHR...

- ✓ ...direct toepasbaar advies verlenen
- ✓ ...vindt u meer dan 500 voorbeelddocumenten, zowel Nederlands als Engels
- ✓ ...downloadt u gemakkelijk rekentools, checklists en stappenplannen
- ✓ ...vindt u alle CAO's en pensioenen op één plek
- ✓ ...genereert u meer advies

Bekijk de mogelijkheden op

www.xperthr.nl/advocaten

Sta sterker met XpertHR

© HH / AP Photo / Eran Vicci

EEN JAAR ONDER TRUMP 'HET IS VRESELIJK OM HIER NU TE WONEN'

DOOR / NATHALIE GLOUDEMANS-VOOGD

De Amerikaanse president Donald Trump is een jaar aan de macht. Het is er niet leuker op geworden om bij een advocatenkantoor in de Verenigde Staten te werken.

Als Donald Trump in New York is, komt Vincent van der Lans maar met moeite op kantoor. De 36-jarige fiscalist werkt bij Loyens & Loeff in New York, op een steenworp afstand van de *Trump Tower*. Bezoek van de president aan zijn eigen toren zorgt steevast voor omleidingen van het verkeer. 'Door alle beveiliging is het bijna niet mogelijk kantoor te bereiken,' zegt Van der Lans. 'Dan staan er kiepwa-

gens met zand om te voorkomen dat iemand het gebouw inrijdt. Overal is politie, wegen zijn afgesloten, er zijn demonstraties, van voor- én tegenstanders.'

Loyens & Loeff heeft al veertig jaar een vestiging aan de oostkust van Amerika als voorportaal voor Amerikaanse cliënten. Het buitenkantoor werkt met rotatiefuncties voor twaalf tot vijftien juristen. Sinds Trumps aantreden merkt Van der Lans dat vi-

sumaanvragen steeds ingewikkelder worden. 'Er is altijd veel informatie nodig: van degene die is uitgezonden en van de sponsor, Loyens & Loeff in dit geval. De tijd dat de Amerikaanse overheid dacht: o, dat is er een van Loyens & Loeff, die doen we zo af, is echt voorbij. Is er iemand in Amerika die hetzelfde werk kan doen, is altijd de vraag. Die afweging wordt serieuzer gemaakt dan in het verleden.' Voor de fiscalist is het nodige

veranderd sinds Trump aantrad op 21 januari 2017. Niet in de laatste plaats omdat Trump vlak voor kerst een grote belastingherziening doorvoerde. Van der Lans dompelde zich volledig onder in de *tax reform bill*, die nu voor drukte zorgt op kantoor. ‘Het is ingewikkelde wetgeving,’ legt Van der Lans uit. ‘Deels is het een uitvoering van plannen die al jaren spelen om het Amerikaanse belastingstelsel meer in lijn te krijgen met de rest van de wereld, qua tarief en qua structuur.’ Kort samengevat gaat het huidige tarief voor vennootschapsbelasting van 35 procent naar 21 procent, komt er een deelnemingsvrijstelling en wordt de renteaftrekbepaling aangescherpt. ‘Er komt meer harmonisatie, dat is goed,’ vindt Van der Lans. ‘Obama probeerde dit ook al ongeveer voor elkaar te krijgen. Dat is hem niet gelukt, omdat hij geen macht had over het huis van afgevaardigden en de senaat.’ Van der Lans herkent ook Trumps leus *America First* in de bepalingen. ‘Op sommige punten wijkt de wet juist expliciet af van wat gebruikelijk is in de rest van de wereld, in het voordeel van de Verenigde Staten. Daarmee geeft hij het signaal inderdaad eerst aan Amerika te denken.’

POLARISATIE

Op kantoor bij Andrew Enschedé (49), partner bij Greenberg Traurig in Chicago, is Trump een dagelijks gespreksonderwerp. ‘Dat komt vooral omdat hij bijna elke dag iets doet wat we eigenlijk niet kunnen geloven. Dat hadden we niet onder *no drama Obama*,’ zegt Enschedé. ‘Trump roept dingen waarvan we vroeger zeiden: dat kun je echt niet zeggen. Maar nu is het acceptabel om onder het mom van vrijheid van meningsuiting maar van alles uit te kramen. Het fatsoen wat voor 2014 heerste, is gewoon weg.’ Niet alleen bij het koffiezetapparaat, maar ook in de kranten en journaals domineert Trump de conversatie, merkt advocaat Eva Das (39). Das leidt sinds vier jaar het in 1984 op-

gerichte buitenkantoor van Stibbe in New York, waar vijf Nederlandse advocaten werken. ‘We zijn allemaal geen staatsburger, ik ben hier te gast en ga over een jaar of twee ook weer terug naar Nederland. Omdat we niet mogen stemmen, staat de politiek wat verder van me af,’ zegt Das. ‘Maar met verbazing lees ik de krant. Trump overheerst het nieuws.’ Het is werken in een verdeeld land, al was dat niet direct duidelijk toen Trump verkozen werd, concludeert Das. ‘Veel mensen waren hier totaal verrast,’ vertelt de advocaat. ‘Amerikanen zeggen dat je in New York een beetje in een bubbel leeft. In de metro is het altijd heel lawaaiig tijdens het spitsuur. Maar de dag na verkiezing was het stil. Niemand zei iets. Ik denk dat het een grote klap was voor mensen. Onverwacht en ongewenst.’

Dat *The Donald* aan de macht is, merken Das, Enschedé en Van der Lans vooral duidelijk in het dagelijks leven. Van der Lans ziet dat Amerikanen nu bewuster zijn van politiek en van keuzes. ‘De aandacht is toegenomen. Mensen durven zich uit te spreken. Vroeger zei je niet of je democraat of republikein was.’ Nu zijn cliënten vaak erg uitgesproken over hun voorkeur, merkt Van der Lans. ‘Meestal heb je vrij snel door hoe iemand over Trump denkt. Al ben ik er wel voorzichtig mee als professional, want op wie je cliënt stemt, heeft niks met de zaak te maken.’

‘Met vrienden heb je het soms over politiek, maar voor Trump sprak ik eigenlijk nooit met cliënten over dat onderwerp. Nu wel,’ zegt ook Das. ‘Ze vragen me vaak hoe we er in Europa over denken. Dan antwoord ik maar dat polarisatie ook in andere landen plaatsheeft.’

De in Nederland geboren Enschedé verkreeg via zijn Amerikaanse moeder het staatsburgerschap en mocht stemmen bij de verkiezingen in 2016. Trump was niet zijn kandidaat. ‘Ik

kan hem niet uitstaan,’ benadrukt hij. Van der Lans komt eigenlijk alleen uitgesproken tegenstanders van Trump tegen. ‘De *tax reform* maakt de discussie wel complex,’ vindt Van der Lans, ‘want veel bedrijven komen er met de wetwijzigingen juist goed vanaf.’

KENTERING

Van der Lans woonde in 2008, toen Barack Obama verkozen werd, ook in de Verenigde Staten. Hij kan de sfeer vergelijken. ‘De eerste maanden van Obama heerste er echt een enorme, positieve *vibe*. Mensen voelden zich gehoord. Nu is de sfeer neutraler. Je merkt er niet zoveel van in New York. Dit is een democratische staat: de

meesten hebben niet op Trump gestemd. De mensen die dat wel deden, houden zich koest.’ Bij tussentijdse

‘Dit hadden we niet onder *no drama Obama*’

verkiezingen in Alabama, doorgaans een republikeinse staat, koos de bevolking voor de democratische kandidaat. Dat zorgt voor optimisme bij tegenstanders van Trump, ziet Van der Lans. ‘De *midterms* in 2018 worden spannend. Er kan een kentering komen, geloven mensen.’ Enschedé kan het alleen maar hopen. De litigator woont al dertig jaar in de VS en kwam in 48 van de vijftig Amerikaanse staten. ‘Overall heb ik getuigenverhoren gedaan, ook in heel kleine dorpjes. Ik heb met mensen van allerlei verschillende achtergronden gesproken. Vorig jaar heb ik voor het eerst gemerkt wat voor haat er in mensen schuilt. Ze hâten elkaar. Dat het zo structureel is, op zoveel plekken, had ik voor deze verkiezingen niet voor ogen,’ zegt Enschedé. ‘Je mag hier bijvoorbeeld met een swastika rondlopen, terwijl je weet dat het verkeerd is. Zo moeten we niet met elkaar omgaan. Maar een groot deel van de bevolking heeft geen probleem met dit soort gedrag en verdedigt het. Dat maakt het vreselijk om hier nu te wonen.’

RECHTSPRAAK UPDATES GESELECTEERDE EN GERUBRICEERDE JURISPRUDENTIE PER RECHTSGEBIED

NÚ 2
MAANDEN
GRATIS!

Experts uit wetenschap en praktijk selecteren per rechtsgebied de meest relevante uitspraken. Deze uitspraken worden voor u samengevat, gerubriceerd, voorzien van kort commentaar en doorzoekbaar gemaakt op de Updates-portalen. Daarnaast ontvangt u (twee)wekelijks een attendering om continu bij te blijven.

Arbeidsrecht

Hoofdredactie

Prof. mr. dr. A.R. Houweling

Erfrecht

Onder leiding van

Prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols
Prof. mr. dr. F.W.J.M. Schols
Prof. mr. dr. W. Burgerhart

Gezondheidsrecht

Hoofdredactie

Mr. dr. R.P. Wijne

Insolventierecht

Hoofdredactie

Prof. dr. R.J. de Weijis

Personenschade

Hoofdredactie

Prof. mr. S.D. Lindenberg
Mr. drs. I. van der Zalm

Personen- en familierecht

Hoofdredactie

Mr. S.F.M. Wortmann

Omgevingsrecht

Onder redactie van

Mr. G.A. Keus, mr. H.P. Nijhoff,
mr. ir. O.W.J.M. Scholte,
mr. R. Veenhof en bc. P.A.H.M. Willems

Ondernemingsrecht

Hoofdredactie

Mr. E.C.H.J. Lokin
Mr. C.S. Avendaño Canto
Mr. E.H. Leemreis

Strafrecht

Hoofdredactie

Mr. J.H.J. Verbaan

Socialezekerheidsrecht

Hoofdredactie

Prof. mr. dr. A.R. Houweling
Mr. drs. I. Lintsen
Mr. C. van Puffelen

→ Ga naar www.proefabonnement.boomjuridisch.nl en meld u vandaag nog aan voor 2 maanden gratis toegang

Boomjuridisch

Oog voor vernieuwing

LAWYERS FOR LAWYERS

'Advocaten steeds meer onder vuur'

DOOR / TATIANA SCHELTEMA

Tien jaar lang was Adrie van der Streek het gezicht van Lawyers for Lawyers. In die tijd groeide de organisatie uit tot een professionele ngo waar in binnen- en buitenland goed naar wordt geluisterd. En dat is hard nodig. 'De wereld is in brand komen te staan. Advocaten liggen dus steeds meer onder vuur.'

Een schaaap met tenminste vijf poten', zo werd ze door een vaste vrijwilliger van L4L genoemd. Het lijkt een *understatement* voor het werk dat Adrie van der Streek in de afgelopen tien jaar voor L4L heeft verzet. L4L komt op voor advocaten die waar ook ter wereld door hun werk in de problemen zijn geraakt. Toen Van der Streek in 2008 aantrad als directeur was de organisatie een min of meer los verband van goedwillende vrijwilligers: er was een actief bestuur en er waren zo'n vijftig advocaten die zich *ad hoc* inzetten voor collega's in verre landen. 'We hebben onze vrijwilligers toen ondergebracht in focusgroepen die de situatie van advocaten in verschillende landen en regio's monitorde. Daardoor konden we veel gestructureerder werken: de focusgroepen werden zelf verantwoordelijk voor acties zoals het schrijven van brieven of rapporten.'

Onder Van der Streek trad L4L vaker naar buiten: met presentaties aan Jonge Balies in binnen- en buitenland, op congressen en bij de Beroepsopleiding. Maar ook door samenwerking met andere organisaties, wat in 2011 resulteerde in het lidmaatschap van het Breed Mensenrechten Overleg, een samenwerkingsverband van ngo's dat een open lijntje heeft met het ministerie van Buitenlandse Zaken. 'Ik heb veel buitenlandse advocaten meegetroefd naar het ministerie, zodat ze daar hun verhaal kunnen doen. Ze weten daar inmiddels goed wie we zijn, wat we doen, in welke landen we actief zijn en waarom het belangrijk is om advocaten te steunen.'

In 2013 kreeg L4L een speciale consultatieve status (ECOSOC) bij de Verenigde Naties in Genève en New York. Het belang daarvan kan nauwelijks worden overschat, denkt Van der Streek. 'Bij de VN komen allerlei soorten organisaties om aandacht vragen. Maar advocaten vertolken de belangen voor veel onderdrukte groepen – denk

aan LGBTI's – wier rechten worden geschonden. L4L is een van de weinige organisaties die specifiek aandacht vraagt voor de verslechterende situatie van advocaten. Dat is onze toegevoegde waarde.'

En die is, hoe wrang ook, broodnodig. In de afgelopen tien jaar lijken overheden alleen maar méér manieren te hebben gevonden om advocaten te hinderen in de uitoefening

van hun werk, signaleert Van der Streek. 'Identificatie met de cliënt is natuurlijk nog steeds *hot*. Daar is de terrorismewetgeving bijgekomen: advocaten die terrorismeverdachten bijstaan, worden ook verdacht. Bij verkiezingen zie je dat advocaten die oppositieleiden bijstaan extra onder vuur komen te liggen of het zwijgen wordt opgelegd. Wat nu ook heel opvallend is, in landen als de Russische Federatie of Azerbeidzjan, is dat advocaten worden opgeroepen als getuigen in zaken tegen

de eigen cliënt, met als doel om de vertrouwelijkheidsrelatie tussen advocaat en cliënt te frustreren. Steeds vaker zie je ook dat aanklachten worden gefabriceerd, bijvoorbeeld door advocaten te vervolgen voor belastingontduiking; het overkwam de Vietnamese advocaat Le Coq Quan, die tot dertig maanden cel werd veroordeeld. Onder die noemer valt ook het misbruik van tuchtrecht, vaak in landen waar de orde niet onafhankelijk is, zoals in Syrië, of Burundi. Een heel belangrijke categorie, ten slotte, zijn advocaten die bij de uitoefening van hun recht op vrije meningsuiting online in de problemen komen en bijvoorbeeld vanwege een Twitterbericht worden vervolgd.'

Van der Streek kent de advocaten die bescherming zochten bij L4L vaak persoonlijk. Dus ja: het was een moeilijke beslissing om te stoppen. 'Maar het is ook tijd voor verandering. Ik wil graag het stokje overdragen aan iemand die dit werk met net zoveel inzet en energie gaat doen als ik heb gedaan.'

Per 1 februari treedt Judith Lichtenberg aan als directeur ad interim.

© Barbara de Meijer

Advocaat van Oranje

DOOR / ROBERT SANDERS

Paulus Buys (1531-1594)

Molenaarszoon Paulus Buys werd in 1531 in Amersfoort geboren. De betrekkelijke welstand van zijn ouders maakte het voor Buys mogelijk om naar Frankrijk te trekken voor zijn rechtenstudie. Hij studeerde eerst aan de universiteit van Dôle en zette nadien zijn studie voort in Angers, waar hij op 25-jarige leeftijd in 1556 promoveerde. Na zijn studie keerde Buys terug naar de Nederlanden en vestigde hij zich in Den Haag waar hij als advocaat werd toegelaten bij het Hof van Holland. Met zijn pleidooien trok hij ook de aandacht van het Leidse stadsbestuur, dat hem op 10 november 1561 een aanstelling gaf als pensionaris van de stad Leiden, tegen een jaarwedde van 300 gulden en een laken tabberd. Als stadsadvocaat was Buys niet alleen de rechtsgeleerde raadsman van het stadsbestuur, maar hij vertegenwoordigde ook de stad op de vergaderingen van de Staten van Holland. Toen Alva eind 1569 de algemene statenvergadering in Brussel bijeenriep om de 10e penning te vorderen, verscheen Buys als een van de gedeputeerden van Holland. Als afgevaardigde was hij betrokken bij het verwerpen van de invoering van de 10e penning.

Rond die tijd begon Buys over te hellen naar het kamp van Willem van Oranje en diens meer gematigde opvattingen over het landsbestuur. De prins was inmiddels uitgeweken naar Duitsland en Buys besloot in het geheim een reis te ondernemen naar Dillenburg om hem op de hoogte te brengen van de toestand in de Nederlanden. Buys verbleef een etmaal bij Willem van Oranje. Na terugkeer in de Nederlanden werd hij deel van de kring met wie de prins briefwisselingen onderhield. Paulus Buys zette zich vanaf dat moment in voor de nationale zaak. Hij had een belangrijk aandeel in het overtuigen van de steden Leiden en Delft voor de Opstand. Zo weigerde Leiden op voorspraak van Buys in 1572 de huisvesting van een Spaans garnizoen. Door zijn toegenomen aanzien en de politieke steun van Willem van Oranje werd Buys eind 1572 benoemd tot landsadvocaat van Holland. Niet lang daarna liet de prins hem in de Raad van State benoemen. Bij afwezigheid van Willem van Oranje nam Buys zelfs het voorzitterschap van het hoge staatscollege waar. Buys had ook bemoeienis met het tot stand komen van de Unie van Utrecht, die hij op 23 januari 1579 voor Holland tekende.

Eind 1575 werd hij naar Engeland gestuurd om een verbond te sluiten met de Engelse koningin Elisabeth I. Die toenaderingspoging mislukte, maar Buys raakte er wel van overtuigd dat een alliantie met Engeland was te verkiezen boven aansluiting bij Frankrijk. Door de moord op Willem van Oranje in 1584 verloor Buys echter zijn belangrijkste politieke steun. Omdat de nieuwe leiding van de Opstand de soevereiniteit van de Nederlanden liever wilde opdragen aan de Franse koning vroeg Buys in het najaar van 1584 ontslag uit zijn ambt van landsadvocaat. Uiteindelijk zou het in 1585 toch tot een verbond met de Engelse koningin Elisabeth komen. Na de geslaagde missie keerde Buys uit Engeland terug als adviseur van de nieuwe landvoogd, de graaf van Leicester. De goede verstandhouding verslechterde echter snel omdat Buys de belangen van Holland voorop wilde stellen. Er volgden verdachtmakingen aan het adres van Buys en hij werd zelfs korte tijd gevangengezet in Utrecht. Tot een proces kwam het niet, maar de politieke rol van Buys was uitgespeeld. Buys trok zich terug in Huis Capelle ter Vliet bij IJsselstein waar hij op 4 mei 1594 overleed.

Conflicten- en bevoegdheidsrecht bij grensarbeiders

DOOR / SUSAN NOOIJEN

Hoe zit het ook alweer met het toepasselijk recht en de bevoegde rechter bij grensoverschrijdende arbeid?

Mede dankzij het vrij verkeer van werknemers binnen de Europese Unie werken in Nederland veel grensarbeiders. In die arbeidsrelaties kunnen conflicten ontstaan die leiden tot procedures. Welk recht is dan van toepassing en welke rechter is bevoegd?

Voor het antwoord op de vraag naar het toepasselijk recht is de Verordening van 17 juni 2008 (hierna: Rome I) van belang. Deze verordening geldt voor overeenkomsten gesloten na 17 december 2009.¹ Wanneer partijen stapsgewijs de leden van de artikelen 3, 8 en 9 van Rome I doorlopen, wordt meestal vanzelf helder welk recht van toepassing is. Artikel 3 Rome I geeft aan dat een overeenkomst wordt beheerst door het recht dat partijen hebben gekozen. Als in de arbeidsovereenkomst met een Belgische grensarbeider wordt aangegeven dat Nederlands recht van toepassing is, dan is logischerwijs dit recht van toepassing.

Vervolgens richt artikel 8 Rome I zich op de individuele arbeidsovereenkomst. Lid 1 van dit artikel geeft aan dat de basisregel van artikel 3, de vrije rechtskeuze, als uitgangspunt dient. Bij het ontbreken van een rechtskeuze bepaalt artikel 8 lid 2 Rome I dat de arbeidsovereenkomst wordt beheerst door het recht van het land waar de werknemer gewoonlijk zijn arbeid verricht. Als de werknemer niet gewoonlijk in eenzelfde

land zijn arbeid verricht, dan is op grond van artikel 8 lid 3 Rome I het recht van het land waar de werkgever gevestigd is van toepassing.

Maar let op, artikel 8 lid 4 Rome I bepaalt dat wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de arbeidsovereenkomst een *nauwere band* heeft met een ander land dan voortvloeit uit lid 2 of 3, dan het recht van dit andere land van toepassing is. Een belangrijke beperking op de vrije rechtskeuze van artikel 3 lid 1 van Rome I wordt aangebracht in de tweede volzin van dit lid. De rechtskeuze mag er niet toe leiden dat de werknemer rechtsbescherming verliest doordat een voor hem gunstigere dwingende bepaling door de vrije rechtskeuze buitenspel wordt gezet. Artikel 9 Rome I geeft een tweede uitzondering, namelijk dat bepaalde bijzondere bepalingen van dwingend recht altijd van toepassing zijn ongeacht het toepasselijk recht (de voorrangregels). Nederlandse voorbeelden hiervan zijn bepalingen uit de Arbeidstijdenwet of de Arbeidsomstandighedenwet. De vrije rechtskeuze is dus niet zo vrij als de naam doet vermoeden.

Vervolgens dient de vraag te worden beantwoord welke rechter bevoegd is, aan de hand van Verordening nr. 1215/2012 (EEX).² Als de werkgever de gerechtelijke procedure entameert dan kan hij op grond van artikel 22 EEX de werknemer alleen voor het gerecht dagen op het grondgebied

waar de werknemer woonplaats heeft. Werknemers kunnen daarentegen kiezen uit verschillende mogelijkheden en bezien wat voor hen het meest gunstig is. Als de werknemer de gerechtelijke procedure entameert dan kan op grond van artikel 21 EEX de werkgever opgeroepen worden voor de gerechten 1) van de lidstaat waar de werkgever gevestigd is, 2) in een andere lidstaat waar de werknemer gewoonlijk werkt, of 3) in een andere lidstaat waar de vestiging zich bevindt die de werknemer in dienst heeft genomen. Deze laatste mogelijkheid speelt alleen als de werknemer niet in eenzelfde land gewoonlijk werkt. Bij geschillen rond grensoverschrijdende arbeid kan het dus gebeuren dat een Belgische werknemer zijn Nederlandse werkgever voor de Belgische rechter daagt die vervolgens de kwestie naar Nederlands recht dient te beoordelen.

Susan Nooijen is advocaat bij Kaper Nooijen Advocaten in Eindhoven.

NOTEN

- Op contracten van voor die datum geldt het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst van 19 juni 1980 (hierna: EVO). Met Rome I is het systeem in grote lijnen hetzelfde gebleven.
- Deze verordening vervangt sinds 10 januari 2015 de oude EEX-verordening.

Ploum Lodder Princen
wordt op 1 februari 2018

Ploum

Rotterdam Law Firm

Het Rotterdamse advocaten- en notarissenkantoor Ploum Lodder Princen gaat per 1 februari verder onder de naam Ploum. Onze nieuwe naam is de eerste stap van een nieuwe koers gericht op de groei, verjonging en vernieuwing. Een toekomst waarin de klant centraal staat en waarin Ploum de legal business partner van de klant wil zijn.

Ploum is een echt Rotterdams, no nonsense kantoor gevestigd aan de Blaak. We werken met ruim 110 mensen aan toekomstbestendige partnerships met onze klanten. Ploum wil met haar betrokkenheid, servicegerichtheid en pragmatische aanpak naadloos aansluiten op de gedrevenheid en de ambities van nationale en internationale ondernemingen met als uitgangspunt 'begrijpen wat ons verbindt'.

Ploum helpt ondernemers om voorop te blijven lopen en te blijven groeien. Ploum maakt op het juiste moment de weg vrij zodat bedreigingen kansen worden en zet de aanval in als dat nodig is. Bij Ploum proberen wij écht verschil te maken; de klant voelt dat en merkt het aan de resultaten die geboekt worden. Ploum - Duidelijk anders! Ploum.nl

Aantrekkelijk werken bij Ploum

Er zijn veel mogelijkheden om een betekenisvolle carrière op te bouwen bij Ploum. Hierin staat ondernemerschap centraal. Het is aan jou het verschil te willen maken! Kijk voor meer info op: werkenbijploum.nl

VOORLICHTING

‘ADVOCAAT VOOR DE KLAS’ KRIJGT VERVOLG

In schooljaar 2017-2018 gaat de NOvA door met ‘Advocaat voor de klas’. In dit project maken leerlingen uit groep 8 van de basisschool kennis met het recht en de rol van de advocaat.

De animo onder advocaten om deel te nemen aan het project is overweldigend. Mede dankzij cofinanciering van advocaten en basisscholen zijn in 2017 circa vijftig basisscholen bezocht. Honderden kinderen hebben een workshop gehad, een tijdschrift ontvangen en in kindertoga deelgenomen aan de oefenrechtbank.

PERFECTE MATCH

In de eerste helft van 2018 hopen wij opnieuw kinderen te enthousiasmeren. Afhankelijk van de locaties van de deelnemende scholen zoeken wij per school naar de perfecte match met een advocaat in de buurt. Indien u zich heeft opgegeven, kunt u dus hiervoor worden benaderd.

MEER INFORMATIE

Kijk voor informatie over sponsormogelijkheden op advocatenorde.nl/dossier/advocaat-voor-de-klas of mail naar advocaatvoordeklas@advocatenorde.nl.

FINANCIËLE BIJDRAGE

FINANCIËLE BIJDRAGE OMLAAG

Rond deze tijd ontvangt u de digitale factuur voor de financiële bijdrage 2018. Deze valt lager uit dan de bijdrage voor 2017.

Dit is het gevolg van een eenmalige korting van € 70, bedoeld om een deel van de bestemmingsreserve ‘doorberekening tuchtrechtspraak’ terug te laten vloeien naar de advocaten. Voor advocaten in categorie 1 bedraagt de financiële bijdrage voor 2018 na korting € 720. Voor categorie 2 is dit na korting € 189. Dat heeft het college van afgevaardigden op 13 december 2017 vastgesteld conform artikel 32, tweede lid, van de Advocatenwet.

DIGITALE FACTUUR

Alle advocaten die op 1 januari 2018 staan ingeschreven, ontvangen een digitale factuur voor de financiële bijdrage op het zakelijk e-mailadres dat in BAR geregistreerd staat. Hebben wij geen zakelijk e-mailadres, dan zenden we de factuur naar het algemene e-mailadres van uw kantoor.

BENOEMINGEN

Hof van discipline

Lid per 1 januari 2018:

- Dhr. mr. J.H. Brouwer
- Mw. mr. E.L. Pasma
- Dhr. mr. B. Stapert

Plv. lid per 1 januari 2018:

- Mw. mr. J.M. Atema
- Dhr. mr. G.C. Endedijk

Raad van discipline 's-Hertogenbosch

Plv. lid per 1 januari 2018:

- Dhr. mr. G.F. van den Berg
- Mw. mr. A.A.M. Schutte

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse orde van advocaten

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse orde van advocaten. De NOvA verzorgt de rubrieken Van de NOvA, Geschillencommissie, Tuchtrect, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling algemene raad

Nederlandse orde van advocaten

- Bart van Tongeren (algemeen deken)
- Bert Fibbe (waarnemend deken)
- Bernard de Leest
- Ruben Alderse Baas
- Theda Boersema
- Frans Knüppe

Bureau van de NOvA

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 – 335 35 35
Fax 070 – 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
Kvk-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse orde van advocaten

Facebook

Nederlandse orde van advocaten

Instagram

@Advocatenorde

Periscope

@Advocatenorde

VACATURE

De NOvA zoekt een

COMMISSIELID VOOR DE GESCHILLENCOMMISSIE ADVOCATUUR

De geschillencommissie advocatuur is gevestigd in Den Haag en ressorteert onder de stichting geschillencommissies voor consumentenzaken en de stichting geschillencommissies voor beroep en bedrijf. De commissie heeft tot taak geschillen tussen de cliënt en de advocaat te beslechten, voor zover deze betrekking hebben op de totstandkoming of de uitvoering van een door de cliënt aan de advocaat gegeven opdracht. De commissie is paritair samengesteld uit een voorzitter, een lid voorgedragen door de Consumentenbond en een lid voorgedragen door de Nederlandse orde van advocaten. Alle leden zijn onafhankelijk en onpartijdig.

PROFIEL

Het commissielid heeft ervaring met procedures op basis van ar-

bitrage of bindend advies. Voorts heeft hij of zij belangstelling voor het beslechten van geschillen tussen cliënt en advocaat en is hij of zij in staat om de voorgelegde geschillen op volstrekt onafhankelijke en onpartijdige wijze te beoordelen.

OVER DE FUNCTIE

Het commissielid is in beginsel beschikbaar voor één zitting per maand gedurende een dagdeel waarop als regel vijf tot zeven zaken zijn geagendeerd. Naast vergoeding van reiskosten is voor deelname aan de zittingen van de geschillencommissie advocatuur een vacatiegeld beschikbaar. Het vereiste van onafhankelijkheid en onpartijdigheid brengt met zich mee dat het commissielid geen nevenfuncties vervult

die daarmee zouden kunnen conflicteren. Om die reden kan het lidmaatschap van de geschillencommissie advocatuur niet worden gecombineerd met onder meer het lidmaatschap van de algemene raad, raad van de orde, raad van discipline of hof van discipline of een dienstverband met het landelijk of een plaatselijk Ordebureau.

MEER INFORMATIE

Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met Wouter van Tellingen via w.vantellingen@advocatenorde.nl of (070) 335 3535. Uw interesse kunt u uiterlijk 14 februari 2018 kenbaar maken bij het secretariaat van de NOvA via secretariaat@advocatenorde.nl o.v.v. sollicitatie geschillencommissie.

ONDERTUSSEN OP HET BINNENHOF

VOOR ADVOCATEN RELEVANTE HAAGSE DEBATTEN EN WETTEN

OP DE AGENDA EERSTE EN TWEEDE KAMER

Op 25 januari vindt tussen 13.30 en 16.30 uur het openbaar toegankelijke **rondetafelgesprek gesubsidieerde rechtsbijstand** plaats met de Tweede Kamercommissie Justitie en Veiligheid.

Op 6 februari vindt in de Eerste Kamercommissie Justitie en Veiligheid de **deskundigenbijeenkomst 'Staat van de rechtsstaat II'** plaats. De twee thema's die aan bod zullen komen, zijn de positie van de burger in de

rechtsstaat en de positie van de rechterlijke macht binnen de *trias politica*.

CONSULTATIES VAN WETSVORSTELLEN

Tot 1 februari loopt de consultatie van de conceptregeling tot wijziging van de **Vrijstellingsregeling Wft** waarin onder bepaalde omstandigheden personen die uitstel van betaling verlenen van een bestaande vordering tot betaling van een geldsom worden vrijgesteld.

Tot 4 februari loopt de consultatie

van drie samenhangende besluiten over **zorg en dwang, verplichte ggz en forensische zorg**. Dit betreft de concept-AMvB's Besluit verplichte geestelijke gezondheidszorg (Bvggz), Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (Bzd) en Besluit forensische zorg (Bfz).

MEER INFORMATIE

Kijk op tweedekamer.nl, eerstekamer.nl en internetconsultatie.nl.

WETGEVINGSADVISING

‘LEREN VAN INTERNATIONALE RECHTSVERGELIJKING’

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over wetsvoorstellen. Eén daarvan is de adviescommissie buitenland. Drie vragen aan voorzitter Willem Calkoen.

Wat is kenmerkend voor uw adviescommissie?

‘De adviescommissie buitenland adviseert bijna nooit alleen over nationale wetten. Meestal werken we samen met andere adviescommissies, waarbij wij naar de internationale aspecten kijken. Onze commissie heeft voornamelijk toegevoegde waarde door internationale rechtsvergelijking: uitzoeken hoe een bepaald onderwerp in andere landen geregeld is en kijken waar wij in Nederland van kunnen leren. Gezamenlijk beschikken de commissieleden over een groot netwerk in binnen- en buitenland en goede contacten binnen

internationale advocatenfora zoals de CCBE en de IBA.’

Welk rechtsvergelijkend onderzoek was een echte eyeopener?

‘Op verzoek van de algemene raad heeft de adviescommissie buitenland internationaal onderzoek gedaan naar de positie van paralegals in verschillende landen. Enkele interessante bevindingen: in geen enkel land mogen paralegals zelfstandig strafzaken doen. In sommige landen mogen paralegals wel zelfstandig beperkt financiële claims of kleine familiezaken behandelen.’

Bij welk adviestraject was uw commissie recent betrokken?

‘Samen met de adviescommissie burgerlijk procesrecht hebben wij vorig jaar positief aan de algemene raad geadviseerd over het wetsvoorstel voor oprichting van het Netherlands Commercial Court. Het instellen van aparte handelskamers bij de Rechtbank Amsterdam (NCC) en het gerechtshof Amsterdam (NCCA) voor ingewikkelde en internationale handelsgeschillen kan een belangrij-

ke bijdrage leveren aan de positie van Nederland als internationaal geschilbeslechtsland. Overigens heeft de algemene raad bij de minister aandacht gevraagd voor de onwenselijkheid van de voorgestelde hoge griffierechten, die internationaal gezien uit de pas lopen en kunnen leiden tot een rechtsgang die alleen voor de meer gefortuneerden openstaat.’

SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE BUITENLAND

- Voorzitter: Willem Calkoen, NautaDutilh
- Timon Boer, Boer & van Wees Advocaten
- Yvette Borrius, Florent
- Marie Brisdet, Brisdet
- Ina Brouwer, Borg Advocaten
- Dirk-Jan Duynstee, Clifford Chance
- Gerard Endedijk, Rutgers Posch Visée Endedijk
- Kees Hooft, Orange Clover
- Bert Kerkman, KerkmanLaw
- Bart Stapert, Stapert Advocaten
- Pieter Tubbergen, Schaap Advocaten Notarissen
- Hans Urlus, Greenberg Traurig

ADVOCATENPAS

ADVOCATENPAS: ALLE DIENSTEN VAN DE RECHTSPRAAK VIA ÉÉN MACHTIGING

De NOvA heeft twee afzonderlijke machtigingen op de advocatenpas om in te loggen op diensten van de Rechtspraak samengevoegd tot één: ‘Digitale diensten Rechtspraak’.

Op verzoek van de Rechtspraak kan een advocaat aan een medewerker of collega geen afzonderlijke machtiging meer toekennen om namens hem/haar in te loggen op ‘Mijn Rechtspraak’ of het ‘digitale loket Rechtspraak’. Zodra de

machtiging is verstrekt, kan de gemachtigde nu in beide diensten namens de advocaat handelen. Bestaande machtigingen op de advocatenpas zijn reeds omgezet naar de nieuwe machtiging. U hoeft dus niets te doen.

INLOGGEN

Om de door u verstrekte machtigingen in te zien of aan te passen, logt u met uw advocatenpas in op advocatenpas.advocatenorde.nl.

Tips

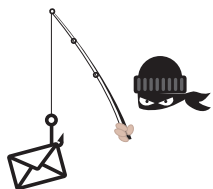
voor vertrouwelijke internetcommunicatie

Veilig gebruik digitale communicatiemiddelen

ADVIES

TOELICHTING

E-MAIL

Alleen geschikt voor algemene communicatie, maar in principe nooit voor uitwisseling van vertrouwelijke informatie.

Uitwisseling van vertrouwelijke informatie alleen indien beide partijen onderling mailverkeer kunnen versleutelen.

TELEFONIE EN SMS

Bel of sms met uw geheimhoudersnummer. Alleen geschikt voor het maken van afspraken, etc. Niet voor het delen van inhoudelijke informatie.

Gebruik voor vertrouwelijke communicatie alleen beveiligde kanalen.

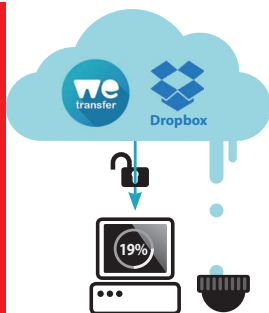
WHATSAPP

Alleen geschikt voor algemene communicatie. Omdat WhatsApp inzicht heeft in alle telefoonnummers en e-mailadressen die u in uw telefoon hebt opgeslagen, is gebruik af te raden als u uw contacten vertrouwelijk wilt houden.

WhatsApp versleutelt tegenwoordig verkeer, maar dit verloopt via Amerikaanse systemen en is niet goed toetsbaar. Absolute veiligheid kan niet worden gegarandeerd. Daarnaast deelt WhatsApp informatie over met wie u appt met Facebook.

DROPBOX, WETRANSFER OF VERGELIJKBARE DIENST

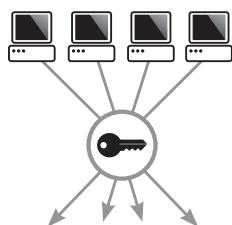
Niet geschikt voor delen van vertrouwelijke documenten. Ga er vanuit dat deze diensten meekijken. Zonder extra voorzorgsmaatregelen is gebruik hiervan zelfs als datalek te kwalificeren!

Alleen gebruiken voor bestanden die u zelf vooraf hebt versleuteld.

Organisatie van uw IT-beheer

ADVIES

IT-BEHEER

- Gevoelige informatie gaat uitsluitend over versleutelde verbindingen.
- Op alle systemen is aandacht voor beveiliging (updates, geen onnodige software, configuratie).
- Maak afspraken met de dienstverlener, inclusief over transparantie en reactiesnelheden bij informatiebeveiligingsincidenten.
- Maak afspraken over wie de eigenaar van data is, als de dienstverlener wordt overgenomen of failliet gaat.

AUTHENTICATIE MET BETREKKING TOT SYSTEMEN MET GEVOELIGE/VERTROUWELIJKE INFORMATIE

- Gebruik een sterk wachtwoordbeleid voor individuele persoonlijke accounts (bijvoorbeeld meer dan 14 tekens, geen woordenboek-woorden).
- Voeg een tweede factor voor authenticatie toe, zoals Google Authenticator, of gebruik een certificaat (zoals de Advocatenpas).

Diverse eigen systemen

ADVIES

TOELICHTING

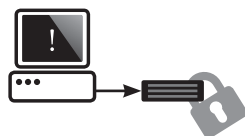
VEILIGHEID VAN WERKSTATIONS EN MOBILE APPARATEN

- Gebruik een firewall en antivirus-programma's.
- Ga risicobewust te werk.
- Voer veiligheidsupdates tijdig door.

- Zet gevoelige informatie achter login.
- Maak geen gebruik van publieke wifi.
- Gebruik zakelijke apparaten niet voor privédoeleinden.

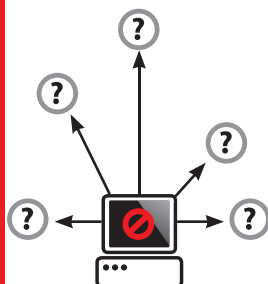
VEILIGHEID VAN BACK-UPS

- Beveilig het opslagsysteem.
- Zorg ervoor dat geen onnodige toegang mogelijk is.

- Test ook de back-ups.
- Maak afspraken over verantwoording en incidentmanagement.

HOVEEL DATA DEELT MIJN BESTURINGS-SYSTEEM EN/OF GEBRUIKTE APPLICATIES) MET DERDEN? IS HET GESCHIKT VOOR MIJ?

- Controleer (zoek online of gebruik een diagnostische tool) welke informatie gedeeld wordt.
- Loop in het besturingssysteem, webbrowsers en applicaties zelf de instellingen langs.
- Kijk of er best practices bestaan.
- Kijk goed naar de instellingen voor het delen van contactgegevens en locaties.

- Beoordeel op basis van de End User License Agreement welke informatie gedeeld kan worden en schat het risico in.
- Overweeg het gebruik van ad-blockers (plugins om de browser verder te beveiligen).
- Overweeg om alle gevoelige informatie en/of applicaties achter extra authenticatie te zetten.

VACATURE

De NOvA heeft een onafhankelijke examencommissie beroepsopleiding advocaten (BA) ingesteld. De primaire taak is het vaststellen van de toetsen, de modelantwoorden en het resultaat. Daarnaast beoordeelt de examencommissie bezwaarschriften.

De algemene raad zoekt momenteel een

PLAATSVERVANGEND LID VOOR DE EXAMENCOMMISSIE BEROEPSOPLEIDING ADVOCATEN

Specifiek wordt gezocht naar een commissielid met expertise op het gebied van civiel recht, ten behoeve van onder meer de vakken major en minor burgerlijk recht, informatie- en bewijsvergaring, beslag- en executierecht, huurrecht en ondernemingsrecht.

Heeft u expertise in deze rechtsgebieden en lijkt het u

leuk om naast uw werkzaamheden als advocaat een bijdrage te leveren aan de BA, dan bent u van harte uitgenodigd uw interesse kenbaar te maken. Affiniteit met opleiden en toetsen is een pre. Er wordt driemaal per jaar vergaderd. Verder contact vindt zo veel mogelijk via e-mail plaats. De commissieleden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden.

Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met Fenneke van der Grinten via f.vandergrinten@advocatenorde.nl of 070-335 35 60. Uw interesse kunt u uiterlijk eind januari 2018 kenbaar maken bij het secretariaat van de NOvA via secretariaat@advocatenorde.nl, onder vermelding van 'sollicitatie examencommissie BA'.

LAWCARE

VERTROUWENSPERSONEN VOOR DE ADVOCATUUR DIT VOORJAAR VAN START

De NOvA start dit voorjaar met een team van vertrouwenspersonen. Advocaten kunnen hier strikt vertrouwelijk terecht met uiteenlopende persoonlijke problemen.

Geïnspireerd door het succesvolle project LawCare uit het Verenigd Koninkrijk, waar jaarlijks ruim negenhonderd juristen naar de hulplijn bellen, heeft de NOvA vorig jaar onderzocht of ook in Nederland behoefte bestaat aan een hulplijn. De uitkomsten hiervan hebben de algemene raad gesterkt in de overtuiging om een team van vertrouwenspersonen in te stellen. Hier kunnen advocaten straks terecht met problemen van

persoonlijke aard zoals stress, burn-out, dementie, depressie of verslaving. Ongeveer tien (oud-)advocaten zullen bellers vanaf dit voorjaar bij toerbeurt in alle vertrouwelijkheid een luisterend oor bieden en waar mogelijk doorverwijzen naar hulpverleners.

MEER INFORMATIE

Lees het artikel op advocatenblad.nl (zoekterm 'LawCare') of kijk op lawcare.org.uk.

WETGEVINGSADVIES

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, verdeeld over bijna alle disciplines van het recht, die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over wetsvoorstellen. Recent verschenen adviezen over:

Wijziging van de Faillissementswet inzake de rangorde van ongedekte schuldinstrumenten

Adviescommissie insolventierecht, 4 januari 2018

LMR ADVOCATEN

GEDEGEN WERK • GEDREVEN MENSEN

vraagt voor spoedige versterking van
onze familierecht sectie:

ADVOCAAT – MEDEWERKER FAMILIERECHT
(full-time of part-time)

LMR Advocaten biedt :
goede arbeidsvoorwaarden
waaronder mogelijkheden
voor persoonlijke
ontplooiing.

Geïnteresseerd?
Voor meer informatie
kun je telefonisch
contact opnemen met
Peter Roosendaal.

Je schriftelijke sollicitatie
met curriculum vitae kun je
per e-mail zenden aan
p.roosendaal@lmradvocaten.nl

LMR Advocaten
Raadhuislaan 4
5341 GM OSS
tel. 0412 – 61 44 43

www.lmradvocaten.nl

Vacature

Zelfstandig advocaat

Zit ondernemen in je bloed, ben je een ervaren advocaat en begrijp je dat samen delen, samen vermenigvuldigen is, dan komen wij graag met je in contact.

Tromp Advocatuur houdt zich momenteel met name bezig met arbeidsrecht en personenschade.

Het kantoor heeft de ambitie om uit te breiden, onder meer op het terrein van ondernemingsrecht; faillissementsrecht; familierecht en vastgoed.

Er is bij Tromp Advocatuur daarom ruimte voor een advocaat met bij voorkeur een eigen praktijk, om het kantoor verder te verbreden en uit te bouwen op basis van kostendeling.

Interesse?

Schriftelijke reacties kunt u richten aan:
Tromp Advocatuur,
t.a.v. mw S.C.H. ter Horst
M.H.Tromplaan 47
7513AB Enschede
E: terhorst@trompadvocatuur.nl

Voor meer informatie kunt u bellen (06-53673792)
of kijk op www.trompadvocatuur.nl
Natuurlijk behandelen wij ieder contact vertrouwelijk.

Flexchair® *Sets you free*

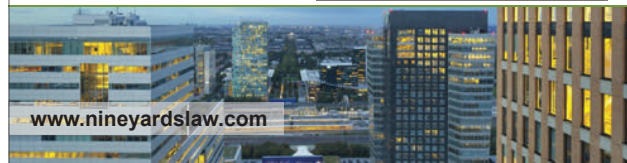
Rugklachten?

Pijnvrij, fit en alert
op elk moment
van de dag.

info@flexchair.com | 010 416 93 93

NINEYARDS | LAW

www.nineyardslaw.com

In verband met de groei van de arbeidsrechtpraktijk zijn wij op zoek naar **EEN GEVORDERDE STAGIAIRE OF EEN BEGINNENDE MEDEWERKER ARBEIDSRECHT.**

Heb je interesse? Stuur dan een korte motivatiebrief met bijlagen (CV, studentstageverslagen en evt. getuigschriften) naar nicole.six@nineyardslaw.com.

talentbook: je zakelijke toekomst

VITAE VALLEY

Weet jij wie je bent en
welke carrière bij jou past?

Ontdek wat voor jou echt belangrijk is
en kies zelf!

Voor € 9,- met de kortingscode #AB#
Bezoek: www.vitaevalley.nl

TRANSFERS

WIE, WAT, WAAR?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

NAAR ANDER KANTOOR

Bäcker, mr. R.J.G.: BarentsKrans N.V. te 's-Gravenhage
Beek, mw. mr. M. van der: BAIS Legal B.V. te Amersfoort
Blox, mw. mr. D.J.C.: HVG Law LLP te Eindhoven
Bremmer, mw. mr. L.L.: Stek te Amsterdam
Cloin, mr. J.C.M.: &De Jonge Advocaten te

Tanger Advocaten N.V. te Velsen-Zuid
Haan, mr. M.G.Chr. de: Houthoff te Rotterdam
Haan, mw. mr. F.A.L. de: Houthoff Coöperatieve U.A. te Amsterdam
Harteveld, mw. mr. L.R.: De Boer Advocatuur te Amsterdam
Hartkamp, mw. mr. V.C.: Tomlow Advocaten te Utrecht
Hosson, mr. G.J. de: Boumanjal & Vingerling

Hilvarenbeek
Lustenhauer, mw. mr. M.: AKD te Rotterdam
Marel, mr. L.C. van der: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Mensinga, mw. mr. D.T.: Westland Partners Notarissen en Advocaten te Naaldwijk
Moojen, mr. W.E.: DM Advocatuur te Den Dolder
Pagie, mw. mr. M.: Osborne Clarke N.V. te Amsterdam

Amsterdam
Steenbruggen, mr. W.A.M.: Bird & Bird LLP te 's-Gravenhage
Stevens, mr. B.: Stibbe N.V. te Amsterdam
Theissen, mr. R.J.: Houthoff Coöperatieve U.A. te Amsterdam
Thieme, mw. mr. I.M.: Dudink & Starink Advocaten te Beverwijk
Toet, mw. mr. L.E.: Toet Schreudering Advocaten te Utrecht
Tricht, mr. E.V.H.

Advocaat B.V. te Rotterdam

NAAR NIEUW(E) KANTOOR OF ASSOCIATIE

't Hart Advocatuur & Mediation (mw. mr. J. 't Hart te Haarlem)
Aantjes (mw. mr. M.J. Aantjes te 's-Gravenhage)
ADOAT Legal & Compliance (mw. mr. A.D. Doat

'DOOR VRIJHEID EN FLEXIBILITEIT HAAL JE HET BESTE IN JEZELF NAAR BOVEN'

Maartje van der Beek (31) maakte afgelopen december de overstap naar BAIS Legal BV in Amersfoort. In de zeven jaren daarvoor werkte ze als advocaat in loondienst bij verschillende kantoren. Van der Beek werd in 2014 voorgesteld aan Hester Bais (45), die BAIS Legal in 2010 oprichtte. 'Gedacht werd dat we een goede match zouden zijn. Dat bleek te kloppen. Hester heeft altijd geroepen niet snel met iemand een kantoor te beginnen, maar vorig jaar hebben we na een paar jaar intensief samenwerken toch de knoop doorgemaakt om samen te gaan ondernemen. De naam van het kantoor werd daarop aangepast naar BAIS Legal BV. Hier zal ik me bezighouden met financieringsconstructies en bijbehorende zekerheden. Met een eigen kantoor beslis je zelf wanneer je het meest productief bent. Die vrijheid en flexibiliteit maken dat wij het beste in onszelf en elkaar naar boven halen.'

Rotterdam
Considine, mr. J.A.F.: Haulussy The Law Company te Rotterdam
Dijk, mw. mr. L.L. van: Stellingwerf Van Beek & Drostens Bedrijfsadviseurs te Enschede
Dohmen, mw. mr. F.G.S.: Boekx Advocaten te Amsterdam
Dorenbos-Mrozek, mw. mr. K.M.J.: L & A Advocaten te Amsterdam
Duijn, mr. B. van: Hoeberechts Advocaten te Weert
Feenstra, mw. mr. M.A.: Conway & Partners te Rotterdam
Glind, mr. M. van de:

Advocaten te Utrecht
Hout, mr. H.A. van der: Jansen & van de Luijngaarden Advocaten te Roosendaal
Hu, mw. mr. S.W.: Trevi Advocaten te 's-Gravenhage
Köbben, mw. mr. S.C.: &De Jonge Advocaten te Rotterdam
Koerselman, mr. D.: yspeert advocaten te Drachten
Kruis, mr. F.G.J. van der: Sieben Advocatuur te Son en Breugel
Kuipers, mr. J.M.: Fermm B.V. te Amsterdam
Loos, mw. mr. G.H.J.: Bridge Advocaten en Mediators te

Rodrigues Pereira-de Kuypers, mw. mr. C.S.: CGI Nederland B.V. te Rotterdam
Rötscheid, mw. mr. S.: Cleerdin & Hamer Advocaten te Almere
Saro, mr. M.H.D.: Achmea Divisie Zorg & Gezondheid te Leiden
Seckel, mw. mr. M.L.: Allen & Overy LLP te Amsterdam
Slob, mw. mr. Y.: Vogelaar Bosch Spijker Advocaten te Honselersdijk
Snijders, mr. H.S.: &De Jonge Advocaten te Rotterdam
Spithoven, mw. mr. M.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te

van: Abbo Van Tricht Advocaten te Middelharnis
Velthuizen, mr. S.: &De Jonge Advocaten te Rotterdam
Walhain, mr. H.L.J.: Willems Advocaten & Rechtsanwältte NV te Amsterdam
Wierenga-Heintz, mw. mr. S.E.: Wijn & Stael Advocaten N.V. te Utrecht
Wildeboer, mr. J.R.: SAP Letselschade Advocaten te Amersfoort
Wouwe, mr. M. van: Habraken Rutten Advocaten B.V. te Rotterdam
Yavuzigitoglu, mr. M.: Elfi Letselschade

te Amsterdam)
Advocatenkantoor Dontje (mr. H. Dontje te Rolde)
Advocatenkantoor Ikiz (mw. mr. Z. Ikiz te Rotterdam)
Advocatenkantoor Ultimo B.V. h.o.d.n. Cooper Advocaten (mr. E.F. Seunke te Amsterdam)
AvB Letselschade (mw. mr. B.A. van Beest te Amsterdam)
CKH Advocaten Amsterdam BV (mr. C. Hofmans te Amsterdam)
Dickson Minto (mr. A. Notowicz te Londen)
Digital Defence (mr. O.L. van Daalen te

Amsterdam)
Fisherman Advocaten
 (mr. Th.C. Visser
 te Rotterdam)
**FLAIRE Legal
 Consultancy** (mw. mr.
 K. Visser te Amsterdam)
Hermans Advocatuur
 (mw. mr. I.V. Hermans
 te Rotterdam)
**Maet Advocaten,
 vestiging Utrecht** (mr.
 S.G.M. van Veldhuizen
 te Utrecht)
Nederlandse Loterij
 (mw. mr. R.W. Dutilh-
 van Waaij te Rijswijk zh)
Pimentel Advocatuur
 (mr. E. Pimentel
 te Schiedam)
ProRail B.V. (mr. S. Saric
 te Utrecht)
**Rachel Smeets
 Advocatuur** (mw. mr.

te 's-Gravenhage)
Voskamp Advocatuur
 (mr. H.B. Voskamp te
 Amstelveen)

UIT DE PRAKTIJK

Akkouh, mw. mr. L.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Andela, mr. G.P.,
 Hilversum (22-12-2017)
Arnoldus, mw. mr. J.A.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Baken, mr. G.J.,
 Emmeloord (01-12-2017)
Bergkotte, mr. D.J.,
 's-Gravenhage (30-11-
 2017)
Beukenkamp, mw. mr.
 E.C., Amsterdam (01-
 12-2017)
Bierma, mr. J.B.,
 Amsterdam (20-12-2017)
Bleijs, mw. mr.

2017)
Greveling, mr. D.K.,
 Hilversum (04-12-2017)
Hesselink, mw. mr. I.K.,
 Amsterdam (22-12-2017)
Hofstra, mw. mr. L.J.,
 Arnhem (05-12-2017)
Hollander, mw. mr. I.O.
 den, Rotterdam (01-12-
 2017)
Holt, mw. mr. L.K.,
 Meppel (20-12-2017)
Hoogveld, mr. A.J.M.,
 Amsterdam (06-12-2017)
Hoopen, mr. P.A. ten,
 Voorburg (24-12-2017)
Houbiers, mr. E.F.M.,
 Holten (03-12-2017)
Houten, mw. mr. R.K.
 van, Baambrugge (30-
 11-2017)
Jacobs, mw. mr. R.,
 Heerlen (01-12-2017)
Jacobsz, mr. R.,

Lam, mw. mr. N.M.,
 Alphen aan den Rijn
 (16-12-2017)
Lems, mw. mr. I.M.,
 Rotterdam (30-11-2017)
Lieuw On, mw. mr.
 E.M., Amsterdam (15-
 12-2017)
Loo, mr. E.M.M. van de,
 Enschede (12-12-2017)
Markus, mw. mr. J.V.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Meijer, mw. mr. C.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Metselaar, mw. mr.
 A.R., Amsterdam (01-
 12-2017)
Mulder, mw. mr. M.,
 Amsterdam (20-12-2017)
Müller, mr. R., Alphen
 aan den Rijn (20-12-
 2017)
Naarsing, mr. R.D.H.,
 Borne (21-12-2017)

Utrecht (01-12-2017)
Sassen, mw. mr. F.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Schaik, mr. C. van,
 Zwolle (01-12-2017)
Schmohl, mw. mr. I.,
 Rijen (01-12-2017)
Stoffelsen-Dings,
 mw. mr. N.Th.G.M.,
 's-Hertogenbosch (12-
 12-2017)
Swiers, mw. mr. E.J.,
 Leiden (30-11-2017)
Tol, mw. mr. F.M.W.
 van, Utrecht (22-12-
 2017)
Toor, mr. P. van,
 's-Gravenhage (22-12-
 2017)
Veldhoen, mw. mr. E.,
 Utrecht (27-12-2017)
Velsink, mr. M.,
 Hoofddorp (16-12-2017)
Vennegoor, mr. R.H.A.,

'HET IS ALTIJD SPANNEND OM EEN NIEUWE SAMENWERKING AAN TE GAAN'

Henk van Katwijk (58) was jarenlang werkzaam bij Assuraad Advocaten in Ermelo voordat hij op 1 januari met advocaten Wendy Oostveen-Kouwenhoven (45) en Mirjam Spruit (45) in dezelfde stad met OAK Advocaten begon. Het kantoor richt zich onder andere op aansprakelijkheid, verzekeringen, verkeerszaken en mediation. 'De bundeling van ervaringen en onze verschillende invalshoeken waren reden om een nieuwe start te maken. Het is altijd spannend om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan, maar er is een uitstekende klik. Dat geeft veel vertrouwen voor de toekomst. Ik houd me vooral bezig met het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. Dat is leuk puzzelen met steeds weer nieuwe invalshoeken. Een werkdag is geslaagd als er weer een zaak is opgelost.'

R.A.G. Smeets
 te Maastricht)
**Schiphol Group
 Corporate Legal**
 (mr. E.J.C. van der Ploeg
 te Schiphol)
Spuigroep B.V. (mr. F.
 Duygu te 's-Gravenhage)
**Starks Legal-
 Amsterdam** (mr. S.
 Rezai te Amsterdam)
**Stichting Achmea
 Rechtsbijstand** (mr. P.R.
 Botman te Tilburg)
**Toet Schreudering
 Advocaten** (mr. R.
 Schreudering en mw.
 mr. L.E. Toet te Utrecht)
Usanmaz Advocaten
 (mw. mr. S. Usanmaz
 te Arnhem)
**Van Beurden
 Advocaat** (mr.
 R.R.G.M. van Beurden

M.A.J.A.M., Bergeijk
 (30-11-2017)
Blokkand, mw. mr.
 G.M.Y., Amsterdam (18-
 12-2017)
Boluk, mr. B.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Bonsen, mw. mr. S.,
 Wierden (23-12-2017)
Boogaart, mr. H.B.,
 Groningen (23-12-2017)
Cappelle, mw. mr. L.E.,
 Amsterdam (01-12-2017)
Davidesko-van Laren,
 mw. mr. M., Amsterdam
 (14-12-2017)
Emmerik, mr. B.-J. van,
 Amsterdam (01-12-2017)
Engels, mr. H.P.J.,
 Roermond (15-12-2017)
Feenstra, mr. J.R.,
 Amsterdam (30-11-2017)
Gelderen-Hol, mw. mr.
 M.M., Utrecht (14-12-

Amsterdam (01-12-2017)
Janse Van Mantgem,
 mr. R.P.M., Amsterdam
 (21-12-2017)
Jansen, mr. K.J.O.,
 's-Gravenhage (01-12-
 2017)
Jongtien, mr. B.J.K.,
 Utrecht (01-12-2017)
Jonkhart, mr. J.F.K.,
 Rotterdam (01-12-2017)
Kasper, mr. J.W.,
 Amsterdam (28-11-2017)
Kessels, mr. P.,
 Amsterdam (11-12-2017)
Klaver, mw. mr. A.,
 Utrecht (01-12-2017)
Knols, mr. S.L., Utrecht
 (21-12-2017)
Kwak, mw. mr. I.N.,
 's-Gravenhage (15-12-
 2017)
Lafeber, mr. N.G.A.,
 Oisterwijk (30-11-2017)

Niekerk, mw.
 mr. A.A.I.M. van,
 Amsterdam (10-12-2017)
Nieuwenhuizen, mw.
 mr. E., Nieuwegein (01-
 12-2017)
Noelmans, mr. V.E.J.,
 Heerlen (22-12-2017)
Oskam, mr. A.J.,
 Rotterdam (30-11-2017)
Osse, mr. W.T.J.G.,
 Houten (23-11-2017)
Peeters, mw. mr. E.,
 Rotterdam (30-11-2017)
Pinas, mw. mr. M.C.,
 Haarlem (01-12-2017)
Römkens, mw. mr.
 H.B.M., Amsterdam (11-
 12-2017)
Ruiter, mr. C. de,
 Rotterdam (22-12-2017)
Rutten, mr. M.,
 Amsterdam (14-12-2017)
Salomé, mr. S.G.,

Enschede (22-12-2017)
Verhoog, mr. C.J.,
 Amsterdam (10-12-2017)
Voorbraak-Stolwijk,
 mw. mr. T.M.H.,
 Apeldoorn (23-12-2017)
Vos, mr. J.-P.R.,
 Rotterdam (01-12-2017)
Vries, mw. mr. Th.D.D.
 de, Amsterdam (14-12-
 2017)
Wijk, mr. R.A. van,
 Hoofddorp (15-12-2017)
Wijmen, mr. P.W.H. van,
 Eindhoven (02-12-2017)
Wolf, mr. D. de,
 's-Gravenhage (20-12-
 2017)

OVERLEDEN

Velsink, mr. M.,
 Hoofddorp (16-12-2017)

UITSPRAKEN VAN DE TUCHTRECHTER

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Carel Gaaf (voorzitter), Jan de Bie Leuveling Tjeenk, Tjitske Cieremans, Han Jahae en Robert Sanders.

ONVOLDOENDE RICHTEN OP BELANG CLIËNT

- Raad van discipline Den Haag, 6 februari 2017, zaak nr. 16-941/DH/RO, ECLI:NL:TADRSGR:2017:14.
- Gedragsregels 1, 4, 5 en 30.
- Niet vooropstellen belang cliënt, onzorgvuldige behandeling zaak, schending geheimhoudingsplicht en verkondigen feitelijke onwaarheden.

Mr. X is op last van de rechtbank toegevoegd als advocaat van een minderjarige cliënt en heeft als diens raadsman opgetreden in een procedure met betrekking tot een verzoek om een civiele machtiging gesloten jeugdhulp. Voorafgaand aan de zitting heeft mr. X een video-opname gemaakt waarbij hij met zijn minderjarige cliënt praat, samen met hem tekent en naar muziek luistert. Deze opname heeft mr. X vervolgens ingebracht in de procedure en aan andere niet bij de procedure betrokken instanties gestuurd. Tijdens de zitting heeft mr. X – mede aan de hand van de video-opname – geprobeerd te bewijzen dat de problematiek van kinderen met *ADHD* alleen terug te voeren is op tekortschietend onderwijs. De voogd van de minderjarige heeft na de zitting een klacht ingediend bij de deken.

De klacht houdt in dat mr. X heeft gehandeld in strijd met 1) gedragsregel 5 door zijn eigen belang ten aanzien van de aanpak van de problematiek van kinderen met *ADHD* te laten prevaleren boven het belang van zijn cliënt, 2) gedragsregel 4 door zich niet te richten op juridisch relevante aspecten van de zaak en zijn geheimhoudingsplicht te schenden en 3) gedragsregels 1 en 30 door feitelijke onwaarheden te verkondigen ten

aanzien van de *ADHD*-problematiek. De raad van discipline overweegt, kort samengevat, dat uit het dossier en het verhandelde ter zitting volgt dat het optreden van mr. X er onevenredig op was gericht om – middels deze individuele zaak – aan te tonen dat sprake is van misstanden in het huidige onderwijssysteem en aandacht te krijgen voor een tekortschietende jeugdzorg in het algemeen. Daarbij heeft mr. X zich onvoldoende gericht op het concrete belang van zijn cliënt. Hij heeft zich als gedragsdeskundige gepresenteerd door zijn standpunten met betrekking tot de problematiek van zijn minderjarige cliënt enkel te stelen op zijn eigen waarnemingen en gezond verstand en deze niet met contra-expertises nader te onderbouwen. Dit terwijl het juist zijn taak was om de juridische merites van het geval te bewaken. Bovendien heeft hij onzorgvuldig gehandeld en zijn geheimhoudingsplicht geschonden door geen overleg te voeren met de wettelijk vertegenwoordigers van zijn minderjarige cliënt. Het enkele feit dat mr. X een andere visie heeft, brengt volgens de raad niet mee dat hij feitelijke onwaarheden heeft verkondigd. De klacht is gedeeltelijk gegrond. Berisping.

ONDERLINGE WELWILLENDHEID EN VERTROUWEN

- Raad van discipline Den Bosch, 27 maart 2017, zaak nr. 16-951/DB/LI, ECLI:NL:TADRSH:2017:76.
- Gedragsregels 17 en 30.
- Advocaat wederpartij niet in staat te stellen op een bepaald (uitzonderlijk) standpunt te reageren.

Mr. X stond zijn cliënt, de heer A, bij in een procedure waarin het verzoek tot diens faillietverklaring werd

behandeld. De verzoekers in die procedure werden bijgestaan door een kantoorgenoot van de voormalige advocaat van de heer A (klager). Als steunvordering bij het faillissementsrekest werd een nog openstaande vordering van het kantoor van klager op de heer A aangevoerd. Mr. X heeft daartegen namens de heer A ter zitting verweer gevoerd. Dit verweer hield in dat de steunvordering niet zou bestaan, omdat de heer A de vordering van het kantoor van ruim 23.000 euro contant zou hebben voldaan. Ten bewijze daarvan zijn ter zitting afschriften overgelegd van e-mails tussen de heer A en klager, waaruit zou blijken dat de heer A het bedrag bij klager thuis contant zou hebben afgeleverd.

De klacht houdt in dat mr. X tuchtrechtelijk laakbaar heeft gehandeld doordat hij 1) zich had dienen te onthouden van het verstrekken van gegevens waarvan hij wist of behoorde te weten dat zij onjuist zijn (gedragsregel 30) en 2) heeft gehandeld in strijd met de tussen advocaten geldende eisen van welwillendheid en vertrouwen door het genoemde standpunt in te nemen en stukken te overleggen, zonder klager op voorhand in staat te stellen daarop te reageren (gedragsregel 17). De raad van discipline heeft beide klachtonderdelen gezamenlijk behandeld. In dit geval kan niet zonder meer gezegd worden dat mr. X stukken heeft overgelegd waarvan hij had moeten weten dat deze onjuist waren. Echter, van mr. X had, gezien de uitzonderlijke aard van de stellingen van zijn cliënt, verwacht mogen worden dat hij contact had opgenomen met klager om hem om opheldering te vragen. Het feit dat mr. X de daadwerkelijke e-mails pas enkele minuten voor de zitting heeft ontvangen, doet niet ter zake, aangezien mr.

X al enkele dagen daarvoor van dit verweer op de hoogte was gebracht. Het feit dat mr. X namens de heer A een relevant faillissementsverweer voerde, maakt dit ook niet anders, nu mr. X een eigen verantwoordelijkheid heeft als advocaat en niet zonder meer kan afgaan op wat zijn cliënt hem vertelt. De klacht is gegrond. Berisping.

AANWENDEN GEZAMENLIJKE GELDEN DERDENREKENING

- Hof van discipline, 8 mei 2017, zaak nr. 160311, ECLI:NL:TAHVD:2017:74.
- Artikel 46 Advocatenwet.
- Het staat de advocaat niet vrij om zonder toestemming van de overige rechthebbenden gezamenlijke gelden vanaf de derdengeldenrekening aan te wenden.

Mr. X was advocaat van een van de twee vennoten van een vennootschap onder firma (de heer A) en heeft sinds medio 2010 geassisteerd bij de afwikkeling van de liquidatie en vereffening van de vof. In dat kader heeft mr. X onder andere gelden op zijn derdengeldenrekening ontvangen en periodiek geld overgemaakt naar schuldeisers van de vof en naar de vennoten zelf. De andere vennoot (de heer B) heeft naar aanleiding van het handelen van mr. X bij de afwikkeling van de vof een klacht ingediend bij de deken. Volgens de heer B heeft mr. X tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld doordat hij betalingen vanaf zijn derdengeldenrekening heeft verricht in het kader van de liquidatie van de vof, zonder daarover overleg te voeren met de heer B. De raad van discipline verklaart de klacht gegrond en overweegt dat mr. X, door de liquidatie van de vof ter hand te nemen, feitelijk ook de (financiële) belangen van de heer B is gaan behartigen, zodat hij daarover met de heer B duidelijke afspraken had moeten maken. Nu dit contact is uitgebleven heeft mr. X niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt. De raad legt de

maatregel van schorsing voor de duur van een maand op.

Mr. X gaat tegen de beslissing van de raad in beroep en stelt, kort samengevat, dat hij zowel voor als ten tijde van de liquidatie uitsluitend de advocaat is geweest van de heer A en niet gezegd kan worden dat hij de belangen van de heer B is gaan behartigen. Het hof stelt vast dat uit de stukken in het dossier op geen enkele wijze naar voren komt dat mr. X zich richting de heer B op enig moment heeft gepresenteerd als zijn advocaat. De heer B beschikte over eigen advocaten en adviseurs en partijen hadden bovendien afspraken gemaakt over de werkzaamheden van mr. X in het kader van de afwikkeling. Wel is het hof van oordeel dat het voor de hand had gelegen dat mr. X ter zake van zijn eigen declaraties voor de door hem in opdracht van de heer A verrichte werkzaamheden eerst overleg met de heer B had gevoerd, voordat hij kon overgaan tot betaling vanaf de rekening van de vof. Nu de heer B niet de opdrachtgever was van mr. X, stond het hem niet vrij om zonder toestemming van de heer B gezamenlijke gelden van de vennoten aan te wenden. Daarmee heeft mr. X niet de vereiste zorgvuldigheid in acht genomen die hem had gepast. De klacht is gedeeltelijk gegrond. Waarschuwing.

INFORMEREN CLIËNT, TIJDIG MELDEN AANSPRAKELIJKSTELLING

- Hof van discipline 8, mei 2017, zaak nr. 160310, ECLI:NL:TAHVD:2017:78.
- Gedragsregels 8 en 9.
- Client onvoldoende op de hoogte gehouden van verloop procedure; niet tijdig melden bij beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar.

In de periode september 2009 tot november 2014 stond mr. X klager bij in een strafzaak in drie instanties. In cassatie is het beroep van klager niet-ontvankelijk verklaard,

waardoor klager in april 2015 in detentie is genomen. In november 2015 heeft klager mr. X aansprakelijk gesteld. Op 26 februari 2016 is vervolgens een klacht tegen mr. X ingediend bij de deken. Klager voert aan dat 1) mr. X klager onvoldoende op de hoogte heeft gehouden van het verloop van de strafzaak in de diverse instanties en niet heeft gedaan wat er van hem als raadsman mocht worden verwacht en 2) mr. X de aansprakelijkstelling van klager niet, althans te laat, heeft gemeld aan zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar. De eerste klacht bestaat uit meerdere klachtonderdelen en bevat, voor zover in het hoger beroep van belang, onder meer de klacht dat mr. X onvoldoende met klager heeft gecommuniceerd over de te volgen strategie in hoger beroep en in cassatie. Het hof overweegt dat, gezien het feit dat klager tot augustus 2013 geen mailadres als gebruikelijk communicatiemiddel hanteerde en slecht bereikbaar was, klager een eigen verantwoordelijkheid had met betrekking tot de communicatie met mr. X. Nadat mr. X bekend was geworden met het mailadres van klager had mr. X echter (meer) met klager moeten communiceren over de stand van zaken in de procedure in hoger beroep en de te volgen stappen en in te schatten kansen in de cassatieprocedure. De klacht, voor zover die ziet op het handelen van mr. X na augustus 2013, is derhalve gegrond. Met betrekking tot de tweede klacht overweegt het hof dat het op korte termijn doorgeven van een aansprakelijkstelling wegens een beroepsfout een logisch en noodzakelijk complement is van de plicht van een advocaat om zich tegen beroepsaansprakelijkheid te verzekeren. Door pas na anderhalve of tweeënhalve maand een melding te doen bij zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar heeft mr. X niet de voortvarendheid betracht die van hem had mogen worden verwacht. Waarschuwing.

TEN SLOTTE

VERDOMHOEKJE

DOOR / BART VAN TONGEREN
ALGEMEEN DEKEN NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Op donderdagmiddag 25 januari organiseert de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid in de Tweede Kamer een rondetafelgesprek naar aanleiding van het eindrapport van de Commissie evaluatie puntentoekenning gefinancierde rechtsbijstand (commissie-Van der Meer). De NOvA zal die gelegenheid wederom aangrijpen om politici duidelijk te maken dat het water aan de lippen van toevoegingsadvocaten staat en dat de toegang tot het recht, juist voor diegenen die het hard nodig hebben, steeds verder dreigt te worden uitgehold.

Na jarenlange bezuinigingen op het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand heeft de commissie-Van der Meer afgelopen najaar geconstateerd dat het stelsel dringend groot onderhoud nodig heeft. Advocaten in toevoegingszaken besteden gemiddeld veel meer uren aan een zaak dan de punten die daar tegenover staan. Er is jaarlijks een investering van 127 miljoen euro extra nodig. Het feit dat een onafhankelijke onderzoekscommissie, nota bene ingesteld door het kabinet zelf en opgezet met een 'budgetneutrale taakopdracht' deze conclusie trekt, geeft aan hoe urgent de investering op dit moment is.

En wat doet de minister voor Rechtsbescherming hiermee? Vooralsnog weinig. Behalve dat hij een beroep doet op de 'maatschappelijke verantwoordelijkheid en intrinsieke motivatie' van alle betrokken organisaties. Al jarenlang denkt de NOvA constructief mee om de toegang tot het recht voor de meest kwetsbare rechtzoekenden te waarborgen. Daarbij hebben wij diverse innovatieve oplossingen aangedragen, zoals het ontwikkelen van een collectieve basisverzekering voor rechtsbijstand, en minder complexe en meer conflictmijdende regelgeving. Na vele onderzoeken is het nu echt de hoogste tijd voor maatregelen die zoden aan de dijk zetten. Want met voortdurende discussies over bezuinigingen wordt de rechtzoekende echt niet geholpen.

Vooralsnog verwaarloost het kabinet zijn taak om te voorzien in adequate rechtsbijstand voor on- en minvermogens. Ernstig, want het stelsel van

gefinancierde rechtsbijstand wankelt en dreigt om te vallen als er geen substantiële en structurele investeringen worden gedaan.

Des te wranger is het dat de overheid zelf een van de grootste veroorzakers is van de toenemende druk op het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Als gevolg van nieuwe, complexe wet- en regelgeving zorgen verschillende departementen voor een toenemende vraag naar rechtsbijstand zonder dat hier voorzieningen tegenover staan. Maar liefst zestig procent van de zaken in het stelsel wordt tegen de overheid gevoerd. Dit betreft zeker niet alleen het strafrecht, maar het gaat ook over zaken als zorg, sociale voorzieningen, huur. Onderwerpen waar elke burger mee te maken kan krijgen. Voor kwetsbare rechtzoekenden is bijstand daarbij door een pleitbezorger essentieel om voor hun recht te kunnen opkomen. Dat hoeft overigens zeker niet per se een advocaat te zijn, maar kan bijvoorbeeld in het geval van multiproblematiek evengoed een andere hulpverlener zijn. Een burger die in een procedure met de staat verwickeld is, is nog altijd beter dan een burger die zijn rug tegen die staat keert.

Een definitie van populisme is een stijl van politiek bedrijven die de bevolking eenvoudige oplossingen voorschotelt voor complexe problemen. Ik hoop dat dit kabinet voor de complexe problemen waarmee burgers worden geconfronteerd, mede als gevolg van wet- en regelgeving en overheidshandelen, een echte oplossing wil bieden. Als dat betekent dat juristen en advocaten in het verdomhoekje zitten omdat ze blijven hameren op het belang van professionele pleitbezorging en procedurele rechtvaardigheid, dan moeten we dat maar voor lief nemen. Een samenleving die is ingericht op tegenspraak is immers vele malen te prefereren boven een samenleving die de rug tegen gevestigde instituties keert.

Bent u in de middag van 25 januari in de gelegenheid: het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer is openbaar, dus komt allen!

Je verdient meer dan confectie.

Wij weten wat de ambitieuze advocaat van nu nodig heeft.
Snappen dat 'gewoon goed' nooit goed genoeg is.
En dat een generalist niet altijd volstaat. Daarom werken
wij puur voor de advocaat. Puur op maat.

Wij zijn Vurich. Jij toch ook?

vurich.nl

mr. Sjef van der Putten
Admiraal de Ruijterweg 21
1057 JT Amsterdam

Postbus 6014
1005 EA Amsterdam

T 088 - 440 3100
E balie@vurich.nl

VURICH
GERECHTSDEURWAARDERS

puur
voor de
advocaat

In het belang van het kind

Wanneer één van de ouders door een scheidingssituatie zijn of haar kind(eren) niet meer kan zien, biedt ons Omgangshuis hiervoor een goede oplossing.

www.omgangshuis.nl
onderdeel van Tugra Zorg & Welzijn